

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra primární pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Asistent pedagoga a jeho uplatnění v předškolním zařízení

Teaching assistant and his application in preschool

Bc. Oldřiška Zemanová

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Irena Hanyš Holemá, Ph.D.

Studijní program: Pedagogika

Studijní obor: Pedagogika předškolního věku

2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Asistent pedagoga a jeho uplatnění v předškolním zařízení vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

podpis

Na tomto místě chci poděkovat vedoucí své diplomové práce Mgr. et Mgr. Ireně Hanyš Holemé, Ph.D. za odborné vedení, trpělivou pomoc a cenné rady při realizaci práce. Též chci vyjádřit vděčnost mému partnerovi za podporu a trpělivost po dobu celého svého studia a v jeho závěru.

Velké poděkování patří i všem asistentkám pedagoga, učitelkám a rodičům, se kterými jsem vedla rozhovory, a ochotně mi umožnili je přepsat do této závěrečné práce.

ABSTRAKT

Diplomová práce s názvem „Asistent pedagoga a jeho uplatnění v předškolním zařízení“ pojednává o profesi asistenta pedagoga, jeho působení při edukaci nejen dětí se speciálně vzdělávacími potřebami, ale i dětí bez speciálně vzdělávacích potřeb a spolupráci asistenta pedagoga s ostatními pedagogy. Zabývá se tím, co vše by měl asistent dělat a souhrnem názorů a praktických zkušeností asistentů pedagoga.

Práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou. Teoretická část se skládá ze čtyř kapitol a výzkumná z jedné. První kapitola definuje pojem asistent pedagoga, druhá kapitola poukazuje na rozdíly mezi osobním asistentem a asistentem pro děti se speciálně vzdělávacími potřebami. Třetí kapitola je věnována významu asistenta pedagoga při inkluzivním vzdělávání a čtvrtá kapitola pojednává o spolupráci mezi učiteli a asistenty pedagoga.

Empirická část obsahuje výzkumné šetření provedené kombinací kvalitativní metody, která má podobu polostrukturovaných rozhovorů a kvantitativní metody prostřednictvím standardizovaného dotazníku. Kvalitativní metoda byla provedena s vybranými pedagogy a asistenty pedagoga, kvantitativní metody se zúčastnili i rodiče. Při zpracování rozhovorů byla využita metoda otevřeného kódování.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jakou mají úlohu a postavení při inkluzivním vzdělávání asistenti pedagoga a jak se staví k činnostem asistenta pedagoga rodiče dětí se SVP a rodiče dětí bez SVP.

KLÍČOVÁ SLOVA

Asistent pedagoga, děti, mateřská škola, učitel, vzdělávání

ABSTRACT

Diploma thesis “Teaching assistant and his application in preschool” discusses the profession of a teaching assistant, his work in educating not only children with special educational needs, but also children without special educational needs and his collaboration with other educators. It deals with everything that an assistant should do and it also provides a summary of opinions and practical experiences of teaching assistants.

The thesis is divided into theoretical part and empirical part. Theoretical part consists of four chapters and research part consists of one chapter. The first chapter defines the concept of a teaching assistant, the second chapter points out the differences between personal assistant, and assistant for children with special educational needs. The third chapter is dedicated to the importance of a teaching assistant in inclusive education and the fourth chapter deals with cooperation between teachers and teaching assistants.

The empirical part contains of the research carried out from a combination of qualitative method, which has the form of a semi-structured interviews, and quantitative method, which was done through a standardized questionnaire. A qualitative method was carried out with selected teachers and teaching assistants, whereas parents attended quantitative method too. A method of open coding was used during processing of the interviews.

The main aim of the diploma thesis was to find out about the role and position of teaching assistants in the inclusive education and about the attitude of parents of children with special educational needs and parents of children without special educational needs towards the activities of a teaching assistant.

KEYWORDS

Children, education, kindergarten, teacher, teaching assistant,

OBSAH

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1 POZICE ASISTENTA PEDAGOGA	11
1.1 Vymezení pojmu.....	11
1.2 Legislativní zakotvení práce asistenta pedagoga v MŠ v současnosti.....	12
1.3 Historie vzniku pozice asistenta pedagoga	16
1.4 Postup získávání asistenta pedagoga v MŠ	18
1.5 Kvalifikační předpoklady	19
1.6 Financování	21
2 ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ	24
2.1 Pedagogický asistent.....	25
2.2 Osobní asistent.....	25
2.3 Popis SVP	27
3 VÝZNAM ASISTENTA PŘI INKLUZIVNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	32
3.1 Podpůrná opatření, plán pedagogické podpory, individuální vzdělávací plán	33
3.2 Náplň práce asistenta pedagoga.....	37
3.3 Doporučené činnosti	39
4 FORMY SPOLUPRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA	40
4.1 Spolupráce s učiteli.....	41
4.2 Spolupráce s rodiči	43
4.3 Spolupráce se školským poradenským zařízením (SPC, PPP).....	44
. 5 ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI.....	44
II. EMPIRICKÁ ČÁST	46
6 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	46
6.1 Cíl výzkumu	46
6.2 Výzkumné otázky	48

6.3 Výzkumný vzorek.....	48
6.3.1 Charakteristika dotazovaných	49
6.4 Výzkumné prostředí	53
6.5 Časový harmonogram.....	54
7 POUŽITÁ METODIKA	54
7.1 Formy realizace výzkumu	54
8 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	56
8.1 Vyhodnocení výzkumných otázek.....	57
8.2 Vyhodnocení rozhovorů	60
8.2.1 Okruh I: INKLUZE.....	61
8.2.2 Okruh II: ASISTENT PEDAGOGA.....	63
8.2.3 Okruh III: KOMUNIKACE.....	65
8.2.4 Okruh IV: POVOLÁNÍ.....	69
8.2.5 Okruh V: ROLE ASISTENTA PEDAGOGA V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	72
8.2.6 Okruh VI: POSTOJ TŘÍDNÍHO KOLEKTIVU VŮČI DÍTĚTI SE SVP.....	73
8.3 Vyhodnocení dotazníku	74
9 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	101
10 DISKUSE	103
11 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	105
ZÁVĚR.....	106
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	107
SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	111
LEGISLATIVNÍ PŘEDPISY.....	114
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	115
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	117
SEZNAM PŘÍLOH	119

ÚVOD

V současné společnosti je neustále diskutovaným tématem integrace a inkluze. Často o nich hovoří společnost odborníků na speciální vzdělávání, ale i laická veřejnost, kterou představují rodiče či zákonní zástupci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen SVP). Právě rodiče znají své dítě nejlépe a většinou si jako první všimnou, že má dítě problémy. Zatímco pojem inkluze zahrnuje ve školství společné vzdělávání dětí, a to včetně těch, které mají speciální edukativní (neboli vzdělávací a výchovné) potřeby, protože jsou mimořádně nadané anebo jsou sociálně, duševně, tělesně nebo psychosomaticky handicapované a mají závady či poruchy chování, integrace oproti tomu pojmenovává sjednocení, ucelení nebo splnutí či proces spojování ve vyšší celek, začlenění či zapojení, resp. organizaci prvků, které utvářejí osobnost, v uspořádaný a harmonický celek.¹

Nyní se klade velký důraz na vzdělání a také na ideál krásy a dokonalosti, což známe již z dob starověkého Řecka. Bohužel každý nemá to štěstí být zdravý a tím pádem i vzdělaný. Ovšem nebylo by spravedlivé, kdyby lidé neměli stejná práva na vzdělání. Sice je pochopitelné, že vzdělávání dětí se SVP je náročnější na přípravu a průběh vzdělávání, avšak mají stejné právo navštěvovat mateřskou školu jako ostatní děti. Znovu zde zdůrazňuji fakt, že ředitel/ka školy již nerozhoduje o tom, zda škola bude vzdělávat dítě se SVP, ale musí vytvořit tým pedagogů, který bude schopen dítě se SVP či mimořádným talentem vzdělávat, a taktéž zřídit i odpovídající podmínky. Toto doporučení však může učinit odpovídající odborné pracoviště.

Členem pedagogického sboru by dále měl být i speciální pedagog a především asistent pedagoga, pokud do školy nastoupí dítě se SVP. Pozice asistenta pedagoga není zaměřena jen na individuální práci s integrovanými dětmi při jejich vzdělávání, ale i na podporu při vytváření optimálních sociálních vztahů mezi dětmi ve třídě, a to v souladu s příslušnými zákony, jejich platnými novelizacemi a další legislativou.

Podnětem pro výběr tématu diplomové práce byla zejména moje osobní zkušenost s poskytováním asistentské podpory dětem se speciálně vzdělávacími potřebami a snaha o obohacení vědomostmi a zkušenostmi v tomto oboru, především pro následnou kvalitnější práci v heterogenním kolektivu třídy, v níž působím.

¹ HAVEL, Jiří. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na 1. stupni základní školy jako východisko inkluzivní didaktiky*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 22

K mým informacím a zkušenostem se přidaly i další informace od mých kolegyně, které vykonávají pozici asistenta pedagoga na pracovišti MŠ Thunská Děčín. Chtěla jsem se zároveň o této problematice dozvědět více, a proto jsem oblast mého zájmu využila jako téma pro mou diplomovou práci.

Cíle předkládané diplomové práce lze shrnout do několika bodů:

1. Definovat význam role asistenta pedagoga v systému školství.
2. Seznámit odbornou i laickou veřejnost s profesí asistenta pedagoga, jeho kompetencemi, osobnostními předpoklady a kvalifikačními požadavky na asistenta pedagoga.
3. Uvedení doporučených činností asistenta pedagoga a příklad pracovní náplně asistenta pedagoga.
4. Příprava a realizace výzkumu.
5. Popis a prozkoumání, jak respondenti, kteří v současnosti vykonávají pozici asistenta pedagoga, vnímají tuto profesi, co ovlivňuje jejich názory a postoje k této problematice.
6. Vyhodnocení a shrnutí výzkumných otázek.

V teoretické části diplomové práce se objevují čtyři kapitoly, jež obsahují i podkapitoly, které objasňují například zřízení této profese, kvalifikační a osobnostní předpoklady, náplň práce a úskalí této profese, jaká je vzájemná spolupráce učitelů, asistentů pedagoga a rodičů dětí se SVP a bez SVP.

Empirická část uvádí postup vlastního výzkumného šetření, které bylo prováděno formou polostrukturovaných rozhovorů a stěžejním bodem v nich jsou rozhovory s vybranými asistenty pedagoga a pedagogy v mateřské škole v Děčíně a metodou standardizovaného dotazníku, kterého se zúčastnili i rodiče. Ve své metodice jsem přitom využila jak možnosti kvalitativního, tak i kvantitativního výzkumu.

Kvantitativní metodou, konkrétně standardizovaným dotazníkem, je zjišťováno, jak se k činnosti asistenta pedagoga staví rodiče dětí se SVP a rodiče dětí bez SVP. Této metody se účastnili rodiče dětí se SVP či rodiče dětí bez SVP, též asistenti pedagoga i samotní pedagogové. Tento přístup zkoumá předměty, které jsou svým způsobem nějak měřitelné a tříditelné.

Pro důkladnější zhodnocení kvantitativní části byl proveden zároveň i výzkum kvalitativní.

Jak je známo, kvalitativní výzkum zkoumá příčiny, vztahy a závislosti u analyzované jednotky. Je vhodné ho použít v situacích, kdy jde o hloubkový rozbor některých jevů. Tento typ výzkumu využívá náročných psychologických postupů. V porovnání s kvantitativním výzkumem se realizuje i na menších vzorcích. Někteří respondenti nechtějí odpovídat na určité otázky anebo jsou jejich odpovědi nepravdivé, vyhýbavé či zkreslené. Proto je velmi důležité vědět, jak se ptát. Mezi metody tohoto výzkumu řadíme například přímé dotazování, přiřazovací techniky, testy barev, doplňování vět, skupinový rozhovor, bublinový test nebo brainstorming (Kozel, 2006, s. 127).²

Výsledky výzkumného šetření jsou následně popsány v kapitole Shrnutí výsledků výzkumu. Získané poznatky jsou shrnuty a vyhodnoceny v závěrečné části kvalifikační práce.

Věřím, že má diplomová práce vhodně poslouží jako materiál k nastudování povolání začínajícím i zkušenějším asistentům pedagoga a současně k inspiraci pro všechny zúčastněné v této oblasti.

² KOZEL, Roman, *Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, s. 127.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POZICE ASISTENTA PEDAGOGA

V této kapitole si definujeme pojem asistent pedagoga, budeme se zabývat legislativními normami, co se týče samotného asistenta pedagoga, uděláme si vzhled do historie tohoto povolání, následně pak nastíníme funkce a postavení asistenta pedagoga ve vztahu k dítěti, třídě, učiteli a k rodičům, popíšeme si postup, jakým se získává asistent pedagoga v mateřské škole, jakou odbornou kvalifikaci by měl splňovat a jaké je ekonomické zabezpečení u této profese.

V dnešní době je v České republice vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami stále více podporováno. Inkluzivní a integrované vzdělávání s sebou přináší různá podpůrná opatření pro děti, žáky a dokonce i studenty, a to na všech typech škol. Jedním ze zmíněných podpůrných opatření je i pozice asistenta pedagoga.

Asistent pedagoga je pro většinu rodičů málo známým pojmem, natož povoláním. Rodiče mnohdy neví, co je hlavní náplní práce asistenta pedagoga, ani pro koho je primárně určen.

V této kapitole si profesi více přiblížíme.

1.1 Vymezení pojmu

V této podkapitole si definujeme a vysvětlíme pojem *asistent pedagoga*, jelikož na tomto pojmu je založená celá diplomová práce.

Asistent pedagoga

V současnosti je součástí pedagogického týmu, který se stará o začlenění dítěte se speciálně vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu a zajímá se o jeho vzdělávání. Tato profese je nyní stále důležitější. Může spoustu věcí ovlivnit, jestliže má k tomu dostatečně vhodné podmínky. Asistent pedagoga v MŠ (dále jen „*asistent pedagoga*“) je zaměstnancem školy, tudíž je jejím pedagogickým pracovníkem. Jako pedagogický pracovník působí ve třídě, ve které je vzděláváno dítě či více dětí se speciálně vzdělávacími potřebami. Uzlová (2010, s. 43) uvádí, že „*působí vedle učitele jako další pedagogický pracovník na třídě, který rovněž zajišťuje plynulý chod, vzájemně spolupracuje s učitelem, integrovaným dítětem, ale dle potřeby i s ostatními dětmi ve třídě.*“

Asistent pedagoga napomáhá při výchovně vzdělávacím procesu zejména svého svěřeného dítěte, dítěti pomáhá v jeho úkolech při jeho tempu a také podporuje komunikaci s jeho rodinou i samotnými učiteli. Tráví s těmito dětmi spoustu času, tudíž je značnou měrou ovlivňuje, ať už v pozitivním slova smyslu, nebo v tom negativním. Neméně důležitá je spolupráce s ostatními pedagogickými pracovníky mateřské školy a pracovníky školského poradenského zařízení. Další případné činnosti se odvíjejí od diagnózy a stupně SVP svěřence. Jestliže je ve třídě více dětí se speciálně vzdělávacími potřebami, rozděluje asistent pedagoga pozornost mezi ně.

Ale není cílem, aby se věnoval pouze integrovanému dítěti bez kooperace se zbytkem třídy, takováto asistence by poté neznamenal úspěšnou integraci, ba možná naopak by úzkou spoluprací asistenta pouze s dítětem docházelo k jeho vyčleňování.³ Asistent spolupracuje s pedagogem a na základě jeho rad a doporučení pomáhá tam, kde ho pedagog potřebuje nejvíce. Může se jednat o pomoc dětem i bez SVP, jelikož zrovna pedagog asistenta pedagoga potřebuje u těchto dětí.

1.2 Legislativní zakotvení práce asistenta pedagoga v MŠ v současnosti

Problematika asistentů pedagoga souvisí s oblastí vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Tuto oblast upravují některé legislativní předpisy, především zákony a pár dalších souvisejících předpisů, tedy vyhlášek. Základ profese je ukotven ve Sbírce zákonů č. 563/2004. Asistent pedagoga patří do kategorie pedagogických pracovníků společně třeba s vychovatelem, speciálním pedagogem, psychologem, učitelem a tak dále.

Právní úprava činnosti (pozice, zřizování, vzdělávání atp.) asistenta pedagoga je obsažena v normách souvisejících s touto pozicí:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (*školský zákon*), v platném znění. Zde je uveden asistent pedagoga jako jedna z možností podpůrných opatření.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovních (*personální zajištění*). Pozice asistenta pedagoga byla zřízena, aby dítě se SVP bylo správně zařazeno ve vzdělávacím procesu. S pomocí asistenta může být pochopeno jeho chování v novém prostředí.

³ UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010, s. 43.

- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí mimořádně nadaných, v platném znění. Zde můžeme najít i přesný popis činností asistenta pedagoga, kde jsou vymezena pravidla vzdělávání dětí se SVP, a to v paragrafu č. 5. První odstavce této vyhlášky popisuje funkci asistenta pedagoga. „Asistent pedagoga poskytuje podporu jinému pedagogickému pracovníkovi při vzdělávání žáka či žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v rozsahu podpůrného opatření nebo podle § 18 odst. 1. Asistent pedagoga pomáhá jinému pedagogickému pracovníkovi při organizaci a realizaci vzdělávání, podporuje samostatnost a aktivní zapojení žáka do všech činností uskutečňovaných ve škole v rámci vzdělávání, včetně poskytování školských služeb.“ V druhém odstavci tohoto paragrafu je psáno, že: „Asistent pedagoga pracuje podle potřeby se žákem nebo s ostatními žáky třídy, oddělení nebo studijní skupiny podle pokynů jiného pedagogického pracovníka a ve spolupráci s ním“⁴ Tímto ustanovením se legislativně vyřešil problém, že asistent pedagoga má pracovat pouze s přiděleným dítětem se SVP.
- Vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních. Tato vyhláška mění vyhlášku č. 72/2005 Sb. Poradenskými zařízeními jsou myšleny speciálně pedagogická centra (SPC) a pedagogicko-psychologické poradny (PPP).
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.⁵

Nedávno prošla legislativa, zajišťující funkci asistenta pedagoga, velkými obsahovými změnami. Tato práce vychází z nejnovějšího školského zákona, který nabyl účinnosti 15. 2. 2019.

Změny v legislativě jsou zřejmé hlavně v uvedení podpůrných opatření, v postupu při získávání asistenta pedagoga, v činnosti školského poradenského zařízení a ve financování asistenta pedagoga.

Právo na vzdělání patří k základním lidským právům a je zakotveno v **Listině základních práv a svobod**, která tvoří součást ústavního pořádku České republiky ((hlava 4, článek 33).

⁴ MŠMT ČR [online]. Copyright © [cit. 13. 05. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45085/download/>

⁵ ČADILOVÁ, Věra a Zuzana ŽAMPACHOVÁ. *Metodika práce se žákem s poruchami autistického spektra*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 9

Dalšími důležitými dokumenty vymezující práva na vzdělání jsou **Úmluva o právech dítěte**, **Úmluva o právech osob se zdravotním postižením** a **Zákon č. 82/2015 Sb.**, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Zásadní právní normu v této oblasti představuje **Zákon č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon“). Tento zákon řeší obecná pravidla týkající se obsahu, časové dotace, organizace, formy a cílů vzdělávání a podmínek vzdělávání pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Zákony či vyhlášky většinou rozvádí myšlenky, které jsou součástí školského zákona.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) schválilo krátkou **novelu školského zákona** č. 561/2004 Sb., která nabyla účinnosti dne 15. 2. 2019, **Zákonem č. 82/2015 Sb.**

Odstavec 2 § 16 zákona č. 561/2004 Sb., uvádí, v čem spočívají podpůrná opatření, která může škola dítěti poskytnout. Mezi ně patří i využití asistenta pedagoga, použití kompenzačních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob.

§ 20 zákona č. 563/2004 Sb., popisuje odbornou kvalifikaci asistenta pedagoga, který absolvoval na základě vysokoškolského vzdělání v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd, vyšším odborným vzděláním v akreditovaném programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku, středním vzděláním s maturitní zkouškou v oboru zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo středním vzděláním s výučním listem studiem pedagogiky a dále základním vzděláním a absolvováním akreditovaného vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga.

„V současné době existuje i tříletý bakalářský studijní obor s názvem Asistent pedagoga.“⁶
Zpravidla se účastní specifických kurzů, na něž je vypsaná časově omezená dotace, a tyto se skládají z celkových 120 hod (80 hod teorie a 40 hod praxe).

⁶ ČADILOVÁ, Věra a Zuzana ŽAMPACHOVÁ. *Metodika práce se žákem s poruchami autistického spektra*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 10 – 11.

Dle **§ 2 zákona č. 563/2004 Sb.**, je pedagogický pracovník „*člověkem, který koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činností přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu. (...) Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociální péče.*“⁷

Z toho vyplývá, že asistent pedagoga je pedagogický pracovník, který může působit při edukačním procesu a tím pomáhá pedagogovi.

V **§ 3 zákona č. 563/2004** jsou popsány předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka.

Podle **§ 2 vyhlášky č. 72/2005 Sb.**, je zajišťováno poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních a vytváří se vhodné podmínky pro vzdělávání dětí se SVP.

Nařízení vlády **č. 75/2005 Sb.** (ve znění Nařízení vlády 273/2009 Sb.), stanovuje rozsah přímé speciálně pedagogické činnosti pro asistenta pedagoga na 20 – 40 hodin za týden při plném úvazku. Konkrétní rozmezí přímé pedagogické činnosti je v kompetenci ředitele školy.

Dle nařízení vlády **č. 222/2010 Sb.**, je asistent pedagoga řazen mezi pracovníky veřejných služeb a státní správy. Platové podmínky jsou popisovány v Katalogu prací.

§ 5 vyhlášky č. 27/2016 Sb., určuje náplň práce asistenta pedagoga a jeho hlavní činnosti. Ve vyhlášce je také uvedena přesná podoba podpůrných opatření a podmínky k zajištění podpory pro vzdělávání dětí se SVP.

Dle **§ 18 vyhlášky č. 27/2016 Sb.**, lze využít asistenta pedagoga, tzv. sdíleného asistenta, nad rámec poskytovaných podpůrných opatření, jestliže se ve třídě vzdělává počet dětí vyšší než pět s přiznaným podpůrným opatřením druhého až pátého stupně.

⁷ Novela zákona o pedagogických pracovnících, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 15. 05. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/novela-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich>

1.3 Historie vzniku pozice asistenta pedagoga

V minulosti nebyla pozice asistenta pedagoga ukotvena v zákoně, jako je tomu nyní. V České republice v 90. letech 20. století se začal zvyšovat počet dětí se zdravotními problémy, tudíž se objevily požadavky na zajištění „*asistence ve vzdělávání*“. Do roku 1997 obstarával vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami pouze jeden pedagogický pracovník, a to učitel. Nelze říct, že by šlo o jakoukoliv individualizaci výuky či konkrétní přístup k dětem se zdravotními problémy. Právě v roce 1997 vešla v platnost vyhláška č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách, v níž bylo uvedeno, že „*ve speciálních školách a školkách může působit další pedagogický pracovník*,“⁸ což mělo pozitivní vliv na efektivitu výuky i na individuálnější přístup k dětem.

Dříve nebyl dán takový důraz na individuální přístup k dítěti, spíše byly tyto děti vyčleňovány z běžného vzdělávacího proudu. Postupem času si vzdělávání dětí se speciálními potřebami našlo své příznivce a dostalo své místo v legislativě.

Dle autorek Morávkové a Vejrochové a kol. (2015, s. 12) byly náklady na činnost asistentů hrazeny převážně z prostředků mimo resort školství. Nejčastěji šlo o finance určené na podporu zaměstnanosti poskytnuté místně příslušnými úřady práce. Postupně resort práce a sociálních věcí tento způsob podpory přestal uznávat. Dále se na krytí nákladů na zřízení pozice asistenta podílela rovněž občanská sdružení zdravotně postižených. Později byly tyto náklady na asistenta hrazeny i z finančních prostředků resortu školství, a to zejména z tzv. **navýšení normativu** na vzdělávání dítěte, žáka a studenta se zdravotními problémy. U asistentů hrazených z těchto prostředků se nejčastěji jednalo o formu civilní vojenské služby a v určitých případech o „fiktivní“ výkon pozice asistenta, kdy pracovněprávní titul byl veden jako obvyklá, již v resortu školství existující pozice – např. vychovatel. Uvedený systém poskytování asistentů postrádal oporu nejen v zákoně, ale i v obecně závazných normativně-právních aktech vůbec. Školy tak byly vystaveny značným problémům.⁹

⁸ 127/1997 Sb. *Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o speciálních školách a speciálních mateřských... Zákon pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright ©2005 [cit. 30. 03. 2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-127>

⁹ VEJROCHOVÁ MORÁVKOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 12

Poté byl tento model vyučování nahrazen v roce 2004, kdy se Česká republika stala partnerem v Evropské agentuře pro rozvoj speciálního a inkluzivního vzdělávání a tímto byla přijata možnost další personální podpory ve vzdělávání dětí se speciálními potřebami – jednalo se o souběh tří pedagogických pracovníků ve třídě s dětmi se SVP, z nichž je nejméně jeden asistentem pedagoga.

Dle Michalíka, Langer, Švecové a Křížkovské (in Finková & Langer, 2014, s. 16) „byla pozice asistenta pedagoga uzákoněna v roce 2005 ve znění školského zákona a zákonem č. 563/2004 Sb.“¹⁰ Díky těmto zákonům došlo ke sjednocení významu asistenta pedagoga, ať už se jednalo o asistenta pedagoga pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami nebo asistenta pedagoga pro děti sociálně znevýhodněné.

„Podmínky pro integrované a inkluzivní vzdělávání v České republice vycházejí ze zahraničních zkušeností, jmenovitě z Dánska, Velké Británie, Nizozemí a dalších.“¹¹ Jde především o akceptaci nových trendů v oblasti vzdělávání dětí se speciálními potřebami, mezi které právě patří přijetí profese asistenta pedagoga.

Lze říct, že v posledních letech asistentů pedagoga na školách stále přibývá, jsou více potřební pro děti se SVP. V následující tabulce je uveden počet asistentů pedagoga za rok 2005 – 2011, u které lze poukázat na velký vzrůst asistentů pedagoga na školách.

¹⁰ FINKOVÁ, Dita a Jiří LANGER. *Determinanty inkluze osob se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, s. 16.

¹¹ TEPLÁ, Marta., ŠMEJKALOVÁ, Hana. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*. Praha: Institut pedagogicko psychologického poradenství ČR, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2010. s. 7.

Tabulka č. 1 – Počet asistentů pedagoga 2005–2011

Rok	Fyzické osoby	Přepočet na plné úvazky
2005	1588	1156,4
2006	2132	1559,9
2007	2923	2098,9
2008	3450	2415,4
2009	4044	2772,3
2010	4751	3145,6
2011	5386	3483,1

Zdroj: Asistent pedagoga, analýza personálních, legislativních, statistických a procedurálních aspektů, Výstup projektu „Inovace činnosti SPC při posuzování míry SVP dětí a žáků se SVP“, UP v Olomouci, 2011.

1.4 Postup získávání asistenta pedagoga v MŠ

Asistent pedagoga je zaměstnancem školy. Zřízení funkce souvisí se schopnostmi, dovednostmi a aktuálními potřebami dítěte, které mateřskou školu navštěvuje. Jestliže jeho schopnosti, dovednosti a potřeby žádají jakoukoliv formu speciálně pedagogické intervence, zvažuje se poskytnutí pedagogické podpory. Na základě popudu zákonných zástupců, MŠ nebo orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) je dítě vyšetřeno v pedagogicko-psychologické poradně (PPP), speciálně pedagogickém centru (SPC) či pracovníkem poradenského zařízení v MŠ. Poradenské zařízení (tedy i SPC nebo PPP) vydává po vyšetření vyjádření, kde jsou vypsány SVP dítěte a doporučení k zařazení dítěte do MŠ.

Podle nové platné legislativy nabyté účinnosti od 1. 9. 2018 již ředitel nemusí podávat u příslušného Krajského úřadu žádost o povolení zřídit místo asistenta pedagoga v MŠ, kde je dítě se speciálně vzdělávacími potřebami vzděláváno. Toto doporučení však může učinit odpovídající odborné pracoviště, jak už bylo zmíněno v předchozím textu. Následuje ale i nadále nezbytný výběr vhodného kandidáta, při němž může škola postupovat obdobně jako při obsazování jiných pracovních pozic. To znamená, že ředitel vypíše např. dvoukolové výběrové řízení.

V prvním kole uchazeči zasílají motivační dopis a strukturovaný životopis, v kole druhém už jen vybraní kandidáti absolvuji osobní pohovor. Na základě těchto podmínek ředitel školy vybere nejvhodnějšího uchazeče.¹²

Autorka Uzlová (2010, s. 48) dále uvádí, že by mělo vedení školy zajímat:

- jakou má uchazeč motivaci k výkonu práce AP,
- jaké má představy o vykonávané práci (spolupráce s třídním učitelem a ostatními pedagogy, pozice ve třídě, práce s daným žákem),
- jak je ochotný učit se novým věcem a dále se vzdělávat,
- jak je schopný komunikovat s dítětem se SVP a jeho rodiči, s ostatními pedagogy,
- jeho empatie, spolehlivost, odpovědnost,
- jeho kreativita, flexibilita, přizpůsobivost,
- jaké má odborné speciálně pedagogické znalosti a odborné vzdělání¹³

Asistenti pedagoga v pozici uchazeče by měli splňovat předpoklady, které jsou uvedeny výše a závisí na řediteli, které jsou pro něj prioritní pro výběr vhodného kandidáta.

1.5 Kvalifikační předpoklady

V ustanovení § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících je asistent pedagoga ten, „kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, který uskutečňuje výchovu a vzdělání na základě zvláštního právního předpisu.“¹⁴

Asistentem pedagoga tak může být dle výše zmíněného zákona každý, kdo splňuje následující předpoklady:

¹² Asistent pedagoga: Ústecký kraj. *Program spolupráce Česká republika - Sasko 2014-2020: Ústecký kraj* [online]. Dostupné z: http://cil3.krustecky.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=450018&id_ktg=86803&n=asistentpedagoga&pl=150702

¹³ UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, s. 48

¹⁴ *Kvalifikace pedagogických pracovníků v zájmovém vzdělávání*, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 12. 05. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/kvalifikace-pedagogickych-pracovniku-v-zajmovem-vzdelavani>

- způsobilost k právním úkonům,
- bezúhonnost,
- odborná kvalifikace,
- zdravotní způsobilost,
- znalost českého jazyka¹⁵

U kvalifikačních předpokladů závisí na tom, s jakým typem člověka bude asistent pracovat.

Požadavky na odbornou kvalifikaci asistenta pedagoga jsou zakořeněné v české legislativě. Odborná způsobilost je zakotvena v § 20 zákona č. 563/2004, o pedagogických pracovnících.

Asistent pedagoga získává odbornou kvalifikaci:

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,
- b) vysokoškolským vzděláním získaným studiem jiného akreditovaného studijního programu než podle písmene a) a
 - aa) vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,
 - bb) studiem pedagogiky, nebo
 - cc) absolvováním vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného vysokou školou nebo zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením,
- d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a
 - aa) vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,
 - bb) studiem pedagogiky, nebo
 - cc) studiem pro asistenty pedagoga,

¹⁵ PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 17.

- e) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením, nebo
- f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání než podle písmene e) a
 - aa) vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,
 - bb) studiem pedagogiky, nebo
 - cc) studiem pro asistenty pedagoga.¹⁶

Pokud dosažené vzdělání není pedagogického směru, je možné získat odbornou kvalifikaci prostřednictvím akreditovaných kurzů pro asistenty pedagoga. Kurzy se uskutečňují na vysokých školách, pedagogických fakultách, speciálně pedagogických centrech, vyšších odborných školách a centrech celoživotního vzdělávání. Autorka Drotárová (2006, s. 13) píše, že „zpravidla se tyto kurzy, na něž je vypsaná časově omezená dotace, skládají z celkových 120 hodin (z čehož tvoří 80 hodin teorie a 40 hodin praxe).“¹⁷

Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, a proto dle § 24 zákona 563/2004 Sb., je povinen si doplňovat kvalifikaci i dalším vzděláváním.

Nové informace mají tendenci stále narůstat a asistent pedagoga by se měl dokázat orientovat v nejnovějších právních předpisech, v oblasti edukace dětí a především také i v nových trendech vzdělávání. Zejména jsou vhodné různé semináře, workshopy, kurzy a metodická setkání zaměřené na problematiku vzdělávání dětí s konkrétním handicapem, tematicky zaměřené kurzy podle potřeby MŠ nebo kurzy rozvíjející osobnostní potenciál asistentů pedagoga.

1.6 Financování

Nyní je práce asistenta pedagoga financována z několika zdrojů, přičemž na prvním místě figuruje příslušný Krajský úřad v případě, že škola, na níž působí, je zřizována obcí či krajem. Pokud jsou mateřské školy zřizovány z rozvojového programu MŠMT, jsou tyto kompetence přiděleny právě MŠMT.

¹⁶ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů [online]. [citováno 29. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-1>

¹⁷ DROTÁROVÁ, Lucia. *Asistent pedagoga - stav v ČR* Praha: IPPP, 2006. s. 13.

Každý rok MŠMT vyhlašuje rozvojové programy na podporu financování asistentů pedagoga, jejichž cílem je podpořit začleňování dětí s různými typy SVP, a to nikoliv na úhradu odměn asistentům pedagoga. Jedním z takových je „Program na podporu financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se SVP“. V rámci tohoto programu například v roce 2012 poslal ministr školství asistentům pedagoga přes 75 milionů korun, z čehož 71 milionů připadlo na školy zřízené kraji, obcemi a ministerstvem školství a 4 miliony připadly na školy církevní a soukromé.¹⁸

Dalšími jsou různé podpůrné projekty, z nichž uvedeme například „Podporujeme žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, protože i na nich záleží“.

Teplá a Šmejkalová (2007, s. 13) uvádí, že „u financování činnosti asistentů pedagoga záleží na přiznaném financování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Takovéto děti doporučuje pedagogicko-psychologická poradna (dále PPP), ale i SPC (speciálně pedagogické centrum), do nichž s dítětem docházejí rodiče na doporučení učitele nebo i z vlastní vůle. Tyto organizace však určují výšku úvazku a nikoli finance.“¹⁹

Je nutné si uvědomit, že každé dítě se SVP má různé nároky a vyžaduje jiných potřeb z hlediska financování než jakýkoliv další jedinec. Například dítě s autismem vyžaduje jiných potřeb než dítě s mentálním postižením.

Finance škola získává až po vykázání funkce asistenta pedagoga v průběhu roku. Financování se rovněž uskutečňuje na základě takzvaných krajských normativů. Normativní financování probíhá prostřednictvím:

- **základní částky**, která je závislá na tom, o jaké dítě se jedná (stupeň vzdělání)
- **příplatku**, který je závislý na druhu SVP dítěte (mentální, zrakové, sluchové apod.) a na způsobu jeho integrace (individuální, skupinová – tedy zřízení třídy, či samostatně zřízené celé školy)²⁰

¹⁸ HOLÍKOVÁ, Jana. *MŠMT posílá na asistenty pedagoga znevýhodněných dětí 75 milionů [online]*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012 [citováno 29. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/novinar/msmt-posila-na-asistenty-pedagoga-znevychodnenych-deti75?highlightWords=asistent+pedagoga>

¹⁹ TEPLÁ, Marta, ŠMEJKALOVÁ, Hana. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2007. s. 13.

²⁰ TEPLÁ, Marta, ŠMEJKALOVÁ, Hana. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2007. s. 13.

Výše základní částky i příplatku je v kompetenci krajských úřadů, a pokud se jedná o mateřské školy, jejichž zřizovatelem je konkrétní Krajský úřad či obec, jsou omezeny, alespoň co se týká celkově přidělených finančních prostředků ze státního rozpočtu. Mateřské školy mohou požádat o zvýšení rozpočtu školy, a to i ve chvíli, kdy jejich stávající rozpočet nepostačuje na pokrytí zvýšených výdajů spojených se zřízením funkce asistenta pedagoga.²¹

Jestliže však funkce asistenta pedagoga není přiznána jakožto podpůrné opatření, lze získat finanční prostředky i z rozvojových programů vyhlášených Ministerstvem školství nebo programů financovaných z fondů EU. Tímto rozumíme nyní tzv. šablony.

Zákonný zástupce nehradí náklady spojené s činností asistenta pedagoga ve vzdělávání, ale pokud by dítě bylo v péči osobního asistenta, už by rodič, jakožto zákonný zástupce dítěte finančně přispíval na zajištění jeho služeb.

Platové zařazení asistentů pedagoga se pohybuje v rozmezí 4. – 8. platové třídy. Z důvodu nedostatku finančních prostředků na některých školách však bývají asistenti pedagoga často zařazováni do nižších platových tříd.

Týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti je stanoven přímo ředitelem školy dle přílohy Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé psychologicko-pedagogické činnosti pedagogických pracovníků, a to 20 až 40 hodin týdně dle potřeb jednotlivých škol. Avšak záleží na rozhodnutí vedení školy, které také přihlíží k doporučení konkrétního školského poradenského zařízení – Speciálně pedagogického centra (SPC) nebo Pedagogicko-psychologické poradny (PPP).²²

Při uzavírání smlouvy s asistentem může ředitel pracovní poměr uzavřít na dobu určitou a být vázán buď na dobu, po níž je dítě se SVP vzděláváno v určité škole, nebo na dobu, na kterou je dán souhlas se zřízením asistenta pedagoga z Krajského úřadu, pokud na něj ředitel školy posílal předtím žádost o zřízení, či MŠMT.

²¹ MŠMT ČR [online]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/III_Text_MDAP_1_6.

²² Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků.pdf [online]. 2015 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/38836/download/

Pedagogická zařízení posuzují druh vzdělávací potřeby dítěte a případně doporučují zřízení funkce asistenta pedagoga. Po souhlasu se zřízením od poradenského zařízení, musí škola obdržet od zákonných zástupců dítěte všechny potřebné dokumenty. Poté ředitel školy posílá nebo nemusí poslat žádost na krajský úřad a čeká na schválení či neschválení se zřízením funkce. Následně je asistent pedagoga pro dané dítě sjednán od začátku školního roku.

2 ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ

S nástupem integrace a inkluze se pedagogové a asistenti pedagoga stále častěji setkávají s dětmi se SVP. Tato kapitola vypovídá o začleňování dětí se SVP v předškolních zařízeních. Bez těchto dětí by pozice asistenta pedagoga nevznikla, tudíž v následujících řádcích je jim věnována větší pozornost.

Způsob pomoci těmto dětem je individuální, ale musí zohledňovat potřeby každého konkrétního dítěte.

V zákoně č. 82/2015, kterým se mění školský zákon, popisuje, kdo je dítě se speciálními vzdělávacími potřebami. *„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.“*²³

V Novele školského zákona se i nadále setkáváme s pojmem „speciální vzdělávací potřeby“, pouze definice je pozměněna. Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami potřebuje ke svému vzdělávání podpůrná opatření. Dle zákona mají tyto děti právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření.

V podkapitolách se uvádí, jaké máme typy asistentů pedagoga – rozdíl mezi pedagogickým asistentem a osobním asistentem, jsou vybrány určité handicapy, které jsou popisovány ve školském zákoně, a je vymezeno, jakou činnost u těchto handicapů asistent pedagoga koná a jaká je jeho náplň.

²³ §16 82/2015 Sb., Národní ústav pro vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Copyright © [cit. 16. 05. 2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/16>

2.1 Pedagogický asistent

V praxi sociální a pedagogické rozlišujeme asistenci osobní a pedagogickou. Ačkoliv se mohou zdát pozice asistenta pedagoga a osobního asistenta velice podobné, i přesto lze vidět značné rozdíly, především ve zřizování pozice, financování a náplni práce.

Pedagogický asistent je pedagogickým pracovníkem, který zajišťuje integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných mateřských škol. Je to forma asistenční služby a její činnost a pozici upravují právní předpisy MŠMT. Odborná kvalifikace je pevně stanovena zákonem.

Pedagogický asistent pomáhá s organizací výuky, kooperuje veškeré činnosti související s daným dítětem s třídním učitelem, pracuje se začleněnými dětmi i ostatními dětmi a poskytuje jim pomoc a podporu.

Ředitel školy, který AP zaměstnává, určuje, jestli bude asistent vykonávat práci přímou pedagogickou činností či ji bude prolínat nepřímou. Rozdíl tkví v tom, že v přímé pedagogické činnosti se AP dostává do bezprostředního kontaktu s dětmi, rodinnými příslušníky.

V nepřímé práci se objevuje konzultace s pedagogy. AP není ve třídě nápomocný pouze dítěti, ke kterému je oficiálně přiřazen, ale i pedagogovi a ostatním dětem, kteří mohou mít třeba jen lehké poruchy učení a občas potřebují asistenci. Podílí se nejenom na tvorbě vzdělávacích pomůcek, ale i na budování vztahu mezi dětmi, učitelem i rodiči. Asistuje učiteli v širším spektru jeho činnosti a díky tomu učiteli umožňuje více času a prostoru v podpoře dítěte.²⁴

2.2 Osobní asistent

Osobní asistence je další formou asistenční služby, ale od pedagogické asistence se výrazně liší. Zprvė spadá pod Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dle § 39 zákona č. 108/2006 Sb., hovoří o tom, že „*osobní asistence je terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby.*

²⁴ Nová škola, o.p.s. *Nová škola, o.p.s* [online]. Copyright © Nová škola, o.p.s. 2013 [cit. 15. 05. 2019]. Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/>

*Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje.*²⁵ Svou pomoc přímo směřuje k jedinci se SVP. Osobní asistent je pracovníkem v oblasti sociálních služeb a je zaměstnancem neziskové organizace. To znamená rozdíly ve způsobu financování, průběhu asistence, náplni práce a dalších.

Činnosti a povinnosti, které by měl osobní asistent dodržovat a splňovat, jsou definovány v § 39 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách:

- a) pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu,*
- b) pomoc při osobní hygieně,*
- c) pomoc při zajištění stravy,*
- d) pomoc při zajištění chodu domácnosti,*
- e) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,*
- f) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím*
- g) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.*²⁶

Matoušek (2003, s. 137) se ve své knize zmiňuje o tom, že osobní asistent je člověk, který vykonává osobní pomoc lidem se SVP. V jeho práci jsou obsaženy služby, které snižují důsledky postižení při denních činnostech. Náplň jeho práce je zajistit obvyklé životní úkony, udržovat domácnost, zajistit jedinci stravu, být nápomocní při hygieně a samozřejmě i zajištění kontaktu se společností. Osobní asistent může být jedinci nápomocný až dvacet čtyři hodin denně a pokud to bude nutné, jeho práce může být kombinovaná s odbornou zdravotní péčí. Lidé se SVP, mají právo na to, aby žili svůj život, co nejvíce podobný tomu bez SVP. Právě tahle myšlenka je účelem práce osobního asistenta.²⁷

Rodiče osobního asistenta většinou potřebují k poskytování pomoci při převlékání a přezouvání či dopravě dítěte do školy i ze školy, proto je u osobního asistenta důležitá fyzická zdatnost.

²⁵ *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108#cast2>

²⁶ *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách* [online]. [citováno 31. 3. 2019]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

²⁷ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003. s. 137.

2.3 Popis SVP

Asistent pedagoga je jedním z důležitých článků ve vzdělávání dětí se SVP. Předmětem zájmu je jedinec, u kterého se vyskytuje vada či porucha, takto můžeme o něm mluvit jako o handicapovaném. V minulosti byli tito lidé vyčleňováni ze společnosti, v současnosti se změnil přístup a děti se SVP jsou začleňovány. Na asistenta pedagoga mají nárok především tito jedinci:

- děti s mentálním postižením,
- děti s tělesným postižením,
- děti se zrakovým nebo sluchovým postižením,
- děti se závažnými vadami řeči,
- děti se souběžným více vadami nebo autismem,
- děti se závažnými vývojovými poruchami učení,
- děti se závažnými vývojovými poruchami chování.²⁸

Tato skupina je značně obsáhlá, jelikož každý typ SVP vyžaduje úplně jinou péči a podporu. Druh a míra SVP určují činnosti asistenta pedagoga pro děti se SVP. Dále se práce asistentů pedagoga u dětí se SVP liší v závislosti na věku dětí, protože v každém vývojovém období se mění jejich specifické potřeby.

Z důvodu rozsáhlosti je třeba dále vymezit tato SVP a determinovat, co je nutné pro integraci, a jelikož se tato práce více nezabývá specifiky jednotlivých SVP, proto jsou charakterizovány pouze vybrané druhy SVP – mentální postižení, tělesné postižení a sluchové a zrakové postižení.

Mentální postižení

Ačkoliv mentální postižení omezuje v nějakých schopnostech či dovednostech, tak přesto nemusí bránit v prožití šťastného života. Příčin vzniku je mnoho a mohou se objevit už i v prenatálním věku.

Mentální postižení má několik definic, ale v konečném důsledku popisují SVP podobně.

²⁸ Školský zákon ve znění účinném od 15. 2. 2019, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 15. 05. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

Obecně můžeme říci, že „jde o postižení vývoje rozumových schopností, které je vrozené nebo časně získané a které podmiňuje i významné omezení adaptivního fungování postiženého dítěte či dospělého v jeho sociálním prostředí.“²⁹ Integrace dětí s mentálním postižením je nejsložitější ze všech následujících druhů SVP, jelikož omezuje dítě v zásadních činnostech, zejména v komunikaci, sebeobsluze, v koordinaci a schopnosti se učit. Navíc bývá spojeno s poruchami autistického spektra nebo s tělesným či smyslovým postižením.

Každé z těchto dětí má různé potřeby a není jednoduché zajistit všechny. Pokud chceme takovým dětem usnadnit integraci, tak v několika následujících bodech je uvedeno, co je k tomu nutné:

- vypracování školního vzdělávacího programu (ŠVP) řádně dle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV),
- vypracování individuálního vzdělávacího plánu, vycházejícího ze Školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP),
- příprava třídního kolektivu na příchod nového kamaráda, který bude mít lehce rozdílný vzdělávací program, a přesto bude součástí kolektivu,
- podle individuálních potřeb dítěte je nezbytné zřídit funkci asistenta pedagoga.³⁰

Hlavní úlohou asistenta je pomoc dítěti při včleňování se do kolektivu, být mu oporou při adaptaci, měl by být empatický a přistupovat k dítěti s pochopením a vzájemnou úctou.

Jak tedy ale konkrétně s dítětem pracovat? „Důležitá je názornost a zapojení veškerých smyslů, čehož můžeme docílit používáním obrázků, různých přírodnin, trojrozměrných modelů či kartiček s obrázky, které přiřazují ke stejným obrázkům. Dále je také třeba střídát činnosti, které jsou proloženy časem na odreagování, protože dítě s mentálním postižením často neudrží pozornost moc dlouho. V neposlední řadě je dobré zapojit i procvičování hrubé a jemné motoriky, ať už vyjadřováním hudby pohybem či pantomimickou činností, anebo různými výtvarnými prvky, jako je třeba skládání papíru, vybarvování či navlékání korálků.“³¹

Asistent pedagoga by si měl uvědomovat všechny tyto činnosti a měl by je postupně začleňovat do své práce s dítětem.

²⁹ SVOBODA, Mojmir. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál, 2001. s. 400.

³⁰ VALENTA, Milan a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga žáka s mentálním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012, s. 30.

³¹ UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010, s. 66-68.

Tělesné postižení

U tělesného postižení je sice omezen pohyb, ale v dnešní době není problém takové dítě integrovat do běžné školy, stačí, aby měl určitou míru volných vlastností a byl sociálně adaptabilní.

Tělesné postižení může vzniknout v důsledku úrazu či vady, která je vrozená, jako například dětská mozková obrna (DMO). Záleží, o jakou formu SVP se jedná. Tudiž i tato podpora je velmi individuální. Je důležité zajistit dostatečnou podporu. Jestliže bude dítě upoutáno na invalidní vozík, asistent má být připraven poskytovat i takovou formu osobní asistence.

Podpora při integraci u dítěte s TP na invalidním vozíku může být:

- pomoc při pohybu po budově školy,
- příprava pomůcek na vzdělávání dítěte,
- zařazení relaxace pro dítě do chodu dne,
- různá uvolňovací a grafomotorická cvičení,
- komunikace mezi dítětem a učitelem nebo dítětem a ostatními dětmi³²

Sluchové postižení

Prostřednictvím sluchu se rozvíjí řeč, ale jakékoliv sluchové postižení může vyvolat potíže ve vytváření řeči. „*Sluch má zcela zásadní význam pro rozvoj psychického vývoje člověka – na vnímání zvuků z okolního prostředí, v prostorové orientaci a zejména v procesu socializace. Podstatou socializace je komunikace.*“³³

Dělíme je dle ztráty sluchu na:

- Nedoslýchavost,
- Úplná ztráta sluchu.

Dětem nedoslýchavým mohou pomoci kompenzační pomůcky, jako třeba sluchadla, protože jejich sluch je pouze zhoršený, ale dětem s úplnou ztrátou sluchu bohužel žádné kompenzační pomůcky nepomohou.

³² UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010, s. 70-71.

³³ POTMĚŠIL, Miloň. *Čtení k surdopedii*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s.

Při komunikaci s dítětem se sluchovým postižením by měl AP používat znakový jazyk pro nebo jiný komunikační prostředek, který dítě preferuje a je vhodný k vysvětlení a pochopení učiva. Dále by měl mít znalosti ohledně sluchového postižení, sluchové vady a orientovat se v kultuře neslyšících. Vhodnou formu pro práci s dítětem se sluchovým postižením může být i neslyšící AP se slyšícím učitelem nebo slyšící AP s neslyšícím učitelem. Většinou bývá spolupráce mezi dětmi a neslyšícím pedagogickým pracovníkem lepší, jelikož si více rozumí.³⁴

Ve třídě by měl být klid, aby dítě mohlo porozumět mluvené řeči, jinak je vhodné kreslit na papír či na tabuli a domlouvat se znakovou řečí. AP by měl sedět vedle dítěte se sluchovým postižením.

Zrakové postižení

Pomocí zraku se orientujeme v prostoru a rozlišujeme podstatné vlastnosti předmětů. Poškození může být různé příčiny, různého druhu i stupně a je nutné jej kompenzovat.

Podle světové zdravotnické organizace (WHO) dělíme zrakové vady podle stupně SVP (vizus)³⁵ do pěti kategorií:

- Lehká a střední slabozrakost,
- Těžká slabozrakost,
- Těžce slabý zrak,
- Praktická nevidomost,
- Nevidomost.

Podle toho, do jaké kategorie dítě spadá, tak je popsána léčba, možnosti nápravy nebo chirurgický zásah. Integrace dětí se zrakovým postižením je zaměřena na kompenzaci chybějících funkcí. Podpora při integraci dětí se zrakovým postižením může být:

³⁴ KOMORNÁ, Marie. *Systém vzdělávání osob se sluchovým postižením v ČR a specifika vzdělávacích metod při výuce*. 2., opr. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008, s. 71.

³⁵ Vizus je míra zrakové ostrosti, tedy přesnost vizuální diferenciace a měří se z hlediska schopností vidět na blízko a na dálku. Vidění na dálku je charakterizováno zlomkem, kde je v čitateli uvedena vzdálenost, ze které dítě příslušný předmět vidí, a ve jmenovateli vzdálenost, ze které by jej vidět mělo. (KEBLOVÁ, Alena. *Integrované vzdělávání dětí se zrakovým postižením*. Praha: Septima, 1998. s. 10)

- podnětné prostředí pro zdárnou integraci dítěte, individuální přístup pedagogů k žákům,
- nižší počet dětí ve třídách,
- vhodné materiální a technické vybavení, úprava interiéru (odstranění bariér v prostorách školy, označení zasklených ploch barevnými pásy, barevné vyznačení začátku a konce schodiště, speciální osvětlení, optické pomůcky, audioknihy),
- didaktické kompenzační pomůcky (plastické modely, upravené měřicí přístroje, televizní lupy, počítače s programy pro nevidomé aj.),
- podrobné seznámení spolužáků a rodičů dětí bez SVP s problematikou zrakově postižených.³⁶

V § 81 odst. 11 písm. d) zákona č. 82/2015 Sb., se slova „*se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním*“ nahrazují slovy „*uvedených v § 16 odst. 9, dětí s vývojovými poruchami učení nebo zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení*“.

V § 181 odst. 1 úvodní části ustanovení výše uvedeného zákona č. 82/2015 Sb., se slova „*zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním*“ nahrazují slovy „*speciálními vzdělávacími potřebami*“.

Tento zákon ustanovil, že se již nepoužívají, dle staré legislativy, pojmy „*znevýhodnění, postižení*“, tudíž nehovoříme o dětech se „*sociálním znevýhodněním*“, ale o dětech s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou, žákům s postavením azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany nebo účastníka řízení o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky, žákům v hmotné nouzi. Také se nepoužívá pojem dítě se „*zdravotním postižením nebo znevýhodněním*“, ale dítě se speciálními vzdělávacími potřebami.³⁷

³⁶ VÍTKOVÁ, Marie, ed. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a speciální*. 2. rozšíř. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2004. Edice pedagogické literatury, s. 33.

³⁷ 82/2015 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a j.... *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 16.05.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/201582?text=zdravotn%C3%AD%20znev%C3%BDhodn%C4%9Bn%C3%AD>

3 VÝZNAM ASISTENTA PŘI INKLUZIVNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

S termínem inkluze se setkáváme stále častěji a často je spojována s integrací. Walter Krög popisuje rozdílnost mezi těmito pojmy takto: „ *Jestliže integraci chápeme začlenění dosud vyloučené osoby, inkluze usiluje o uznání rozdílnosti ve společném, to znamená vyhovět individualitě a potřebám všech lidí. Lidé nejsou v tomto pojetí rozdělováni do skupin (např. nadaní, mluvící odlišným jazykem atd.) Zatímco v pojmu integrace ještě zaznívá předchozí vyloučení ze společnosti, inkluze znamená spolurozhodování a spoluvytváření pro všechny lidi bez výjimky*“³⁸

Z této definice vyplývá, že inkluze je více zaměřena na širší společnost, než jen na děti se SVP.

Pojem inkluzivní vzdělávání se pak vztahuje ke vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Spousta autorů uvádí svůj pohled na toto vzdělávání. Zde je vybrán jeden z nich, který je podle mého názoru velmi vystihující:

Autor Havel (2014, s. 24) dále dodává, že „*inkluzivní vzdělávání je v současnosti považováno za základní lidské právo, na nějž mají nárok všechny děti, tedy nejen děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Tímto termínem je nazýván proces, který se zabývá překážkami stojícími ve vzdělávání všech dětí ve školách.*“³⁹

Cílem inkluzivního vzdělávání je tak umožnit učitelům i dětem, aby jim rozmanitost nepřekážela a neviděli v ní problém, ale naopak výzvu, která může obohatit vzdělávací prostředí.

³⁸ ANDERLÍKOVÁ, Lore. *Cesta k inkluzi: úvahy z praxe a pro praxi*. Praha: Triton, 2014, s. 44

³⁹ HAVEL, Jiří. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na 1. stupni základní školy jako východisko inkluzivní didaktiky*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 24

Má-li se proto stát vzdělávání inkluzivní, je potřeba se podívat na daný problém do hloubky a hledat způsob, jak transformovat celý vzdělávací systém tak, aby vyhovovalo rozmanitosti všech dětí. Základem je tudíž co nejrozsáhlejší poznání individuálních potřeb a možností každého dítěte, tzn. reagovat patřičně na široké spektrum veškerých potřeb těchto dětí.

3.1 Podpůrná opatření, plán pedagogické podpory, individuální vzdělávací plán

Jedná se o určitá doporučení, díky kterým dochází k lepšímu naplnění vzdělávacích potřeb daného dítěte. Asistenční služby jsou jednou z velice významných a také důležitých složek podpůrných opatření. Poskytování podpůrných opatření je bezplatné. Podpůrná opatření mohou vycházet z potřeb ohledně zdravotního stavu či odlišných kulturních a životních podmínek.

Podle § 16 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., podpůrná opatření spočívají v:

- poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení,
- úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,
- úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,
- použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,
- úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy,
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- využití asistenta pedagoga,
- využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočníka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů,

- poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených. (Školský zákon, 2004 [online])

Podpůrná opatření najdeme ve vyhlášce č. 270/2017 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v příloze této vyhlášky, ale i v Katalogu podpůrných opatření.

Stanovení podpůrných opatření vychází z objektivního posouzení stavu dítěte školským poradenským zařízením společně s lékařem, klinickým specialistou a stanovením míry podpory pro vzdělávání dítěte k vyrovnání jeho specifických vzdělávacích potřeb. Při stanovování této podpory se vychází jak ze situace a zdravotního stavu dítěte, tak z možností a potřeb školy k zajištění podpůrných opatření.⁴⁰

„Jedná se o soubor opatření – organizačních, personálních, vzdělávacích, která školy poskytují těm dětem, jež tato opatření ze zákonem rámcově vymezených důvodů potřebují.“⁴¹

Veškerá podpůrná opatření jsou uvedena v novém školském zákoně č. 561/2004 Sb., v § 16 a vyjmenovává stupňování podpory od 1. do 5. stupně podpory.

V odst. 4 tohoto paragrafu je dále mj. popsáno, že „podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení či PPP. Podpůrná opatření třetího až pátého stupně lze uplatnit pouze s doporučením školského poradenského zařízení“. Z toho vyplývá, že asistent pedagoga je doporučován u podpůrných opatření od třetího až do pátého stupně.

Z toho vyplývá, že až od třetího stupně podpůrných opatření je cílem zařazovat různé speciálně-pedagogické metody a formy práce, které je učitel schopen realizovat bez jakýchkoliv vážnějších dopadů na vzdělávání ostatních dětí v kolektivu. Optimální je úplné zapojení dítěte do společného vzdělávání s důrazem na individuální přístup k dítěti.

Organizace a průběh vzdělávání dítěte v tomto stupni podpory vyžadují takové dílčí úpravy, které vážněji zasáhnou do organizace práce s ostatními dětmi, s nimiž je dítě vzděláváno. Rozsah těchto opatření zahrnuje především úpravy ve vzdělávacích podmínkách a postupech režimu školní práce a domácí přípravy.

⁴⁰ MŠMT ČR [online]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/36500_1_1/

⁴¹ MICHALÍK, Jan, Pavlína BASLEROVÁ a Lenka FELCMANOVÁ. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění: obecná část*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 7

Při vzdělávání je nutno využívat speciálních forem, metod, postupů a je nutné rovněž respektovat možnosti dítěte při hodnocení výsledků vzdělávání.

Ve čtvrtém stupni podpůrných opatření charakter potíží dítěte ve vzdělávání vyžaduje podstatné úpravy v organizaci a průběhu vzdělávání, ve stanovení postupu při jejich nápravě i forem nápravy. Dítě vzdělávané formou individuální integrace je vzděláváno vždy s podporou IVP. Asistent pedagoga musí plán IVP pečlivě zpracovat a účastnit se také tzv. integračních schůzek. Dítě vzdělávané formou skupinové integrace nebo ve škole samostatně zřízené pro žáky se SVP je dále vzděláváno podle upraveného ŠVP. Odborná speciálně-pedagogická intervence ve škole je zpravidla pravidelná a čtenější než v předcházejících stupních podpory. Asistent má příležitost využít dočasného vzdělávání dítěte v podmínkách jeho domácího klimatu za pomoci kvalifikovaného pedagoga na dobu (např. půl roku) dle odpovídajících zdravotních možností dítěte, nejvýše však v rozsahu 6 hodin týdně.⁴²

Pátý stupeň pedagogické podpory poskytuje dítěti pedagogickou asistenci na dobu jeho pobytu ve škole a při školních akcích.⁴³

Pro všechna podpůrná opatření je popsán charakter vzdělávacích potřeb pro daný stupeň podpory. Stanovují se podmínky k zajištění dané podpory a je specifikováno, v čem spočívá poradenská pomoc školy či školského poradenského zařízení. Vymezuje se taktéž finanční náročnost i forma vzdělávání.

Podpůrná opatření obsahují popis vhodných metod výuky. Stupeň podpůrného opatření by měl být přitom nastaven tak, aby v maximální možné míře reagoval na charakter obtíží dítěte a odpovídal jeho speciálním vzdělávacím potřebám.⁴⁴

Podpůrná opatření pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami přidělují také materiály a pomůcky na podporu učení. Tyto pomůcky se liší s ohledem na druh a rozsah speciálních vzdělávacích potřeb dětí.

⁴² TEPLÁ, Marta. *Asistent pedagoga: jak efektivně zavést pozici asistenta pedagoga ve školách*. Praha: Verlag Dashöfer, [2015], s. 21.

⁴³ MICHALÍK, Jan, Pavlína BASLEROVÁ a Lenka FELCMANOVÁ. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění: obecná část*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 44 – 45.

⁴⁴ KENDÍKOVÁ, Jitka a Miroslav VOSMIK. *Jak zvládnout problémy dětí se školou?: děti se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole - praktická příručka pro rodiče, učitele a další odborné pracovníky*. 2. vydání. Praha: Pasperta, [2016], s. 13

Jsou jimi mezi jinými „speciální metody, formy a postupy práce; didaktické materiály; kompenzační pomůcky; rehabilitační pomůcky; zařazení předmětů speciálně pedagogické péče a reedukace; snížené počty dětí ve třídě a další možné úpravy dle individuálního plánu a poskytování pedagogicko-psychologických služeb.“⁴⁵

Mezi nová podpůrná opatření při vzdělávání dětí se SVP patří také **plán pedagogické podpory (PLPP)**. PLPP je dokument, který vypracovává škola, a to pro děti, jejichž rozsah podpory odpovídá 1. stupni podpůrných opatření. PLPP obsahuje popis obtíží daného dítěte, plánové podpůrné opatření prvního stupně, stanovení cílů podpory a stanovení způsobu vyhodnocování a naplňování plánu. Tento plán škola průběžně vyhodnocuje a nejpozději po třech měsících od započetí jeho realizace vyhodnotí, zda stanovená opatření vedou k naplňování stanovených cílů. V případě, že tato opatření nevedou k danému cíli, je dítěti doporučeno navštívení školského poradenského zařízení.⁴⁶ Pro učitele slouží k uvědomění si vlastních metod a k následnému promyšlení a připravení dalších postupů.

Specifické podpůrné opatření je **Individuální vzdělávací plán (IVP)**. K tvorbě IVP může přispívat na základě komunikace a následné spolupráce s pedagogem. Je určen pro děti, jimž je stanoven minimálně třetí stupeň podpory, a jeho úpravy ve vzdělávání zahrnují požadavky na úpravu obsahu. Za zpracování IVP odpovídá ředitel školy a je vypracováván především pedagogy, nejčastěji třídním učitelem, ale i za pomoci asistenta pedagoga, který působí u daného dítěte a některými poznatky o dítěti může přispět k tvorbě IVP. Na tvorbě se rovněž podílí školní poradenské pracoviště a zákonní zástupci. Zpravidla se tento dokument vytváří na dobu jednoho roku.⁴⁷

IVP musí dle platné vyhlášky č. 27/2016 Sb., obsahovat jméno a příjmení dítěte, datum narození, školu, třídu, školní rok, zdůvodnění o rozhodnutí povolení vzdělávání dítěte dle IVP, metody výuky, úpravy obsahu vzdělávání, úpravy očekávaných výstupů, organizaci výuky, kompenzační pomůcky a materiály, personální zajištění a spolupráci se zákonnými zástupci.

⁴⁵ HORÁČKOVÁ, Ilona. *Metodika práce asistenta pedagoga a spolupráce s učitelem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. s. 41.

⁴⁶ KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vademecum asistenta pedagoga*. Praha: Pasparta, 2016, s. 68 - 69

⁴⁷ KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vademecum asistenta pedagoga*. Praha: Pasparta, 2016. srov. vyhláška č. 27/2016 Sb, s. 40 – 42.

3.2 Náplň práce asistenta pedagoga

Jak již bylo řečeno, asistent pedagoga je pedagogický pracovník a náplň práce všech pedagogických pracovníků ještě stále určuje ředitel školy. Při vytváření náplně práce pro asistenta se řídí pokyny poradenského zařízení, které asistenci doporučilo. Ředitel také ještě rozhoduje, zda bude mít asistent v pracovní náplni jen přímou pedagogickou činnost (tedy práci s dětmi či s jejich zákonnými zástupci) nebo zda bude přímou pedagogickou činnost kombinovat s činností nepřímou (konzultacemi s učiteli, přípravou na výuku a podobně), která musí činit minimálně 10 % z celkového úvazku. Nerozhodují již ani o tom, zda dítě se speciálními potřebami do své školy přijmou nebo ne. Naopak, musí pro něj vytvořit odpovídající podmínky, a toto jim nakazuje nový zákon nabytý účinnosti od 1. 9. 2017. S náplní práce by zároveň měl být každý asistent pedagoga seznámen již při samotném nástupu do zaměstnání a dostat ji v tištěné formě jako přílohu k pracovní smlouvě. Náplň práce asistenta pedagoga by měli znát také učitelé, a to především z důvodu usnadnění spolupráce a rozdělení kompetencí ve třídě.⁴⁸

Pro spoustu lidí je tato profese nová a někdy nemají tolik informací o její náplni nebo si vytvoří názor na mylnou představu o této funkci. Náplň práce je velice obsáhlá a vychází z individuálních potřeb každého jedince dle typu SVP.

Míra a charakter potřebné podpory začleněnému dítěti společně s prostředky a formami práce s ním jsou stanoveny v individuálním vzdělávacím plánu (IVP). Z tohoto důvodu je nezbytné vycházet při sestavování náplně práce asistenta pedagoga z příslušného IVP a aby tak asistent, pokud se nepodílí přímo na jeho vytvoření (přičemž platí, že by jej měl vytvořit především on), byl s IVP rovněž seznámen a pracoval s ním.⁴⁹

Pracovní náplň asistentů pedagoga je spjata s jeho platovou třídou a odvíjí se z Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, č. 2.16.05, v pozici Asistenta pedagoga. Zde je uvedena náplň práce podle jednotlivých platových tříd z katalogu prací:

⁴⁸ UZLOVÁ, I. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010, s. 45

⁴⁹ UZLOVÁ, I. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010, s. 45 – 46.

4. platová třída

- Přímá pedagogická činnost spočívající v pomocných výchovných pracích zaměřených na zkvalitnění společenského chování dětí.
- Přímá pedagogická činnost spočívající v pomocných výchovných pracích zaměřených na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.

5. platová třída

- Provádění rutinních prací při výchově dětí, upevňování jejich společenského chování, pracovních, hygienických a jiných návyků, péče a pomoc při pohybové aktivizaci dětí.

6. platová třída

- Výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí.
- Výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.

7. platová třída

- Výklad textu, případně učební látky a individuální práce s dětmi podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů.

8. platová třída

- Vzdělávací a výchovná činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřená na speciální vzdělávání, individuální vzdělávání nebo specifické výchovné potřeby dítěte.

9. platová třída

- Samostatná vzdělávací a výchovná činnost při vyučování zaměřená na speciální vzdělávací potřeby dítěte podle rámcových pokynů učitele nebo speciálního pedagoga.
- Samostatná vzdělávací, výchovná nebo speciálně-pedagogická činnost vykonávaná v souladu se stanoveným individuálním vzdělávacím plánem dítěte podle rámcových pokynů speciálního pedagoga školského poradenského zařízení a v souladu s pokyny učitele.
- Pozn. autora – netýká se MŠ, kde je maximem 8. platová třída.

Náplň práce se zároveň řídí potřebami konkrétního dítěte a situací ve třídě. Hlavní činnosti jsou popsány v § 5 vyhlášky č. 27/2016:

- Pomoc při výchovné a vzdělávací činnosti a pomoc při komunikaci s dětmi, zákonnými zástupci dětí a s komunitou, z níž dítě pochází.
- Pomoc dětem v adaptaci na školní prostředí.
- Pomoc dětem při vzdělávání a při přípravě na vzdělávání; dítě je přitom vedeno k nejvyšší možné míře samostatnosti.
- Nezbytná pomoc dětem při sebeobsluze a pohybu během vzdělávání a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání nebo školské služby.

3.3 Doporučené činnosti

Činnosti mohou být velmi individuální, a to s ohledem na rozdílné a individuální potřeby různých dětí s konkrétním typem a mírou SVP. Tuto pracovní náplň stanovuje na základě školského poradenského zařízení (tedy SPC nebo PPP) ředitel školy. Zde jsou shrnuty nejzákladnější činnosti, které mohou být uvedeny v pracovní náplni asistentů pedagoga. Následující činnosti slouží jen jako inspirace a mohou být doplněny nebo omezeny, podle specifických potřeb a míry SVP.

- výchovná činnost prohlubující u dětí hygienické a komunikační dovednosti a návyky,
- důsledný dohled v dodržování zásad osobní hygieny, v případě potřeby zajišťuje umytí znečištěných dětí,
- denní procvičování a upevňování prvků sebeobsluhy,
- vedení dětí k samostatnosti,
- doprovod dětí při přesunech po škole,
- asistence při stolování,
- dbá pokynů řídícího pedagoga, spolupracuje s ním, plní výchovně vzdělávací úkoly,
- individuálně pracuje s dětmi,
- uplatňuje speciálně pedagogické metody a činnosti při vzdělávání,
- rozvíjí schopnosti a dovednosti v rámci multisenzoriální výchovy,
- pod odborným vedením se pokouší o přiměřenou reedukaci a kompenzaci obtíží, vyplývajících z individuální SVP,

- podílí se na diagnostice a hodnocení svých žáků, spolupracuje v tomto směru s pedagogy,
- podílí se na diagnostice a hodnocení svých dětí, spolupracuje v tomto směru s pedagogy,
- vede předepsanou dokumentaci a administrativu spojenou s evidencí pedagogické činnosti,
- podílí se na plánování a programování výchovné činnosti,
- zajišťuje bezpečnost dětí při všech činnostech organizovaných školou,
- podílí se na aktivní komunikaci a spolupráci s rodiči dětí,
- za nepřítomnosti pedagoga vykonává výchovný dozor,
- za asistence a metodického vedení pedagoga prohlubuje a rozšiřuje své vědomosti v oblasti speciální pedagogiky,
- povinně se účastní pedagogických porad, rad a metodických schůzek.⁵⁰

4 FORMY SPOLUPRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA

Ředitel školy má na starosti a v kompetenci určitý systém pracovních pozic, hlídání osobnostních předpokladů zaměstnanců školy a rovněž vnitřní organizační strukturu školy, kde stanovuje nároky a povinnosti zaměstnanců. Díky těmto informacím dokáže určit asistentovi pedagoga úroveň jeho odpovědnosti. Asistent pedagoga je součástí týmu, a proto má mít taktéž srovnatelné podmínky ke své práci. Spolupráce je jedním z nejdůležitějších článků pro dobře vykonanou práci.

I z toho důvodu je důležité, aby pedagogičtí pracovníci spolupracovali a vzájemně si předávali informace. To znamená, že ke spolupráci bude docházet i mezi pedagogem a jemu přiděleným asistentem pedagoga. Nejdůležitější jsou ve vzdělávání rodiče, jelikož informují pedagogy a asistenty pedagoga, jak se osvědčila navržená práce s jejich dítětem dle příslušné diagnózy, vědí, co na dítě platí a čemu se raději vyhnout.

Spolupráce asistenta pedagoga s rodiči, učiteli či školským poradenským zařízením je odlišná, tudíž v následujících řádcích uvádím podkapitoly, které se této záležitosti věnují.

⁵⁰ MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 16 – 17.

4.1 Spolupráce s učiteli

Za vzdělávání integrovaného dítěte nese zodpovědnost učitel, avšak asistent pedagoga pracuje podle jeho pokynů a pod jeho vedením. Pro dobrou spolupráci mezi učitelem a asistentem je podstatná vzájemná informovanost a vymezení kompetencí. Učitel dává asistentovi náměty pro práci i přípravu vhodných didaktických pomůcek a asistent se snaží být v této věci aktivní, vstřícný, tvořivý a kreativní. Učitel by měl za pomoci asistenta vést výuku tak, aby začleněného žáka co nejvíce zapojil do práce celé třídy.

Autorka Horáčková (2015, s. 26) uvádí následující desatero základních předpokladů dobré spolupráce asistenta pedagoga s učiteli. Zde je uveden výňatek aplikovatelný na MŠ:

- Pozitivní postoj asistenta pedagoga i učitelů k inkluzi a integraci ve vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími předpoklady.
- Učitel si uvědomuje potřebu přítomnosti asistenta pedagoga při vzdělávání a nevnímá ho jako cizorodý a rušivý prvek.
- Role asistenta je jasně vymezena a komunikována v trojúhelníku vedení školy. Přítomnost asistenta nevyvazuje učitele z jeho běžných povinností včetně individuálního přístupu k dítěti. Zodpovědnost za vzdělávací proces je přitom i nadále na učiteli.
- Asistent pedagoga a učitelé mají v rozvrhu vyhrazený čas pro společné přípravy a konzultace.
- Asistent pedagoga by se měl zúčastňovat organizačních porad a pedagogických rad.
- Zásadní roli hrají i osobní dispozice asistenta pedagoga a učitele, jejich komunikační dovednosti a především dobrá vůle.
- Pro vztah mezi učitelem a asistentem pedagoga je přínosné, pokud se učitel vzdělává v oblasti speciálních potřeb dítěte, ať již v organizovaných formách dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, hromadných školení, individuálně nebo ve svém samostudiu. Sám může také doporučovat asistentovi možnosti dalšího vzdělávání.
- Učitel by měl umět dokázat ve správné míře zapojit asistenta pedagoga do výuky, rozlišit rozměr či objem práce s ohledem na speciální potřeby dítěte i na jeho

osobnostní profil a také by měl zvážit míru jeho zapojení do kooperace s ostatními dětmi ve třídě.⁵¹

Někdy se stane, že učitel nebo asistent pedagoga není schopen dostatečné spolupráce nebo nemá tolik zkušeností s koordinací toho druhého a pak se dopouští chyb, které mohou mít za následek špatnou spolupráci, chaos, nedostatečné vzdělávání dětí atp.

Nejčastější chyby učitelů:

- Asistent není učiteli představen při nástupu do práce pedagogickému sboru,
- Učitelé nepředstaví asistenta dětem a neobjasní jim důvod jeho přítomnosti,
- Neujasní si hned od začátku role a vzájemné postavení, nerozdělí si kompetence a nestanoví si jasná pravidla spolupráce,
- Ze strany učitelů vážne komunikace při plánování práce – asistent pak neví obsah nejbližších hodin, neví, jak se připravit na hodinu, jaké pomůcky bude potřebovat apod.,
- Učitelé neseznámí asistenta s individuálním vzdělávacím plánem žáka nebo jej nemají k dispozici,
- Nechají plnit asistenta veškerou vzdělávací činnost s dítětem včetně hodnocení jeho výkonu.
- Učitelé nechávají asistenta celou hodinu samotného, aby pracoval s celou třídou.⁵²

Nejčastější chyby asistentů:

- Nepřiměřeně zasahují do kompetencí učitele, příliš se prosazují – mluví do obsahu hodin a kritizují používané metody práce,
- Jsou příliš pasivní, nevytváří žádnou iniciativu, se vším čekají až na pokyn učitele, nezajímají se o obsah IVP plánu,
- Nepřipravují se na vzdělávání, pracují chaoticky,
- Jsou nezodpovědní nebo nespolehliví,
- Kritizují před dítětem nebo jeho rodiči učitele a jeho práci.⁵³

⁵¹ HORÁČKOVÁ Ilona. *Metodika práce asistenta pedagoga spolupráce s učitelem*, 2015, str. 26.

⁵² Uzlová, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010, s. 53

⁵³ [online]. Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/nejcastejsi-chyby-asistenta-pri-praci-s-ditetem>

4.2 Spolupráce s rodiči

Přestože v komunikaci s rodiči má hlavní roli učitel, asistent pedagoga má často k dítěti se speciálními potřebami a jeho rodině bližší vztah. Proto by měl být hned zpočátku docházky dítěte se SVP do MŠ informován o diagnóze, vzdělávacích potřebách, případně rodinné anamnéze dítěte z důvodu, aby výchovný a vzdělávací proces probíhal co nejefektivněji. Dle etického kodexu a smluvních podmínek je asistent pedagoga vázán mlčenlivostí a měl by proto s poskytnutými informacemi nakládat velmi opatrně a pouze pro odborné a profesionální účely.

Spolupráce asistenta pedagoga s rodiči dítěte se SVP se přitom zakládá na vzájemné důvěře, shodě a dovednosti kvalitní komunikace. To znamená, že by je měli pravidelně informovat o prospěchu dítěte, o jeho chování, dávat doporučení na domácí přípravu, pochválit pokroky a navrhnout řešení při odstraňování nedostatků. Asistent informuje rodiče o dění v mateřské škole denně, ať už osobně nebo písemně. Je také žádoucí, aby rodiče zpětně reagovali na tyto informace.⁵⁴

Pokud nastanou a přetrvávají problémy v komunikaci s rodiči/zákonnými zástupci, když např. nereagují na podněty ze strany asistenta pedagoga, nezajímají se o dění v MŠ, působí lhostejně či rezignovaně, asistent pedagoga se obrací na učitele, pracovníka PPP/SPC či vedení MŠ, které s rodiči dále vyjednává, hledá další odbornou pomoc nebo v krajním případě situaci řeší s OSPOD.

Asistent by se měl v rozhovorech s rodiči vyvarovat:

- Zdůrazňování neúspěchů dítěte typu „na to on nemá..., ať se snažím, jak chci, on to stejně nepochopí..., to pro něj nemá cenu...“,
- Častých stížností na chování dítěte,
- Kritiky domácí přípravy,
- Zpochybňování rozhodnutí rodičů umístit dítě do běžné MŠ a jejich nabádání, aby dítě přeřadili do školy speciální či pomocné.⁵⁵

⁵⁴ UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010, s. 54

⁵⁵ PPP Frýdek-Místek. *PPP Frýdek-Místek* [online]. Copyright © Pedagogicko [cit. 12. 05. 2019]. Dostupné z: http://www.pppfm.cz/ivp_asistent_pedagoga.php

4.3 Spolupráce se školským poradenským zařízením (SPC, PPP)

Spolupráce se školským poradenským zařízením spočívá především v metodickém vedení a podpoře asistenta pedagoga. Školská poradenská zařízení mají prohlubovat znalosti asistentů pedagoga o problematice konkrétní diagnózy svěřeného dítěte, navrhnout vhodné postupy, metody, formy, prostředky, aby výchova a vzdělávání dítěte se SVP probíhaly co nejefektivněji a v jeho zájmu.⁵⁶ Asistent pedagoga nejvíce z takových zařízení spolupracuje se SPC zařízením (speciálně pedagogické centrum) nebo i s PPP (pedagogicko-psychologická poradna). Poradenské zařízení kontroluje a hodnotí míru integrace žáka a přispívá k celkové zdárné integraci.

PPP a SPC navštěvují MŠ, kde se vzdělává dítě se SVP jednou až dvakrát ročně. V praxi jsou přesto pedagogičtí pracovníci MŠ a pracovníci PPP/SPC v kontaktu. Průběžně tak během školního roku konzultují využití různých a konkrétních, přitom co možná nejefektivnějších podpůrných opatření.

. 5 ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI

Tato kapitola uvádí shrnutí důležitých poznatků z teoretické části práce. Dle legislativy je asistent pedagoga pedagogický pracovník, který zajišťuje integraci dítěte do společnosti a napomáhá ke zkvalitnění práce. Je jedním z důležitých podpůrných opatření, které na svém významu stále nabývá.

Významnými zákony, vymezující profesi asistenta pedagoga, jsou především zákon č. 561/2004 Sb., *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*, který formuluje vzdělávání ve školách a školských zařízeních a určuje podmínky pro vzdělávání a výchovu. Na tento zákon navazuje vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve které jsou uvedena pravidla vzdělávání dětí se SVP. Dále zákon č. 563/2004 Sb., *o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*, který popisuje odbornou kvalifikaci asistenta pedagoga. Zásadními dokumenty je i Ústava, jejíž součástí je Listina základních práv a svobod, jež je důležitá pro integraci a inkluzi.

⁵⁶ Spolupráce s poradenskými pracovníky | Portál pro školní asistenty a asistenty pedagogů. *Aktuality | Portál pro školní asistenty a asistenty pedagogů* [online]. Copyright © Nová škola, o.p.s. 2013 [cit. 12. 04. 2019]. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/spoluprace-s-poradenskymi-pracovniky>

Z historického hlediska můžeme sledovat úlohu asistenta pedagoga ve školství od roku 1997. Finanční náklady byly nejprve hrazeny z prostředků mimo resort školství, později byly hrazeny z resortu školství, především z tzv. navýšení normativu na vzdělávání dítěte se SVP. V roce 2004 byla přijata možnost další personální podpory ve vzdělávání dětí se SVP a v roce 2005 byla uzákoněna ve školském zákoně a zákonem č. 563/2004 Sb. Česká republika přijala trendy v oblasti vzdělávání dětí se SVP převážně z Dánska, Velké Británie a Nizozemí.

Před zřizováním funkce asistenta pedagoga tomu předchází vyšetření dítěte v poradenském zařízení (PPP nebo SPC) na základě popudu zákonných zástupců, MŠ nebo OSPOD, které vydává vyjádření s doporučeními a popisy SVP. Výběr vhodného kandidáta na pozici asistenta pedagoga probíhá podobně jako při obsazování jiných pracovních pozic – motivační dopis, strukturovaný životopis a osobní pohovor.

Asistent pedagoga musí mít také určitou kvalifikaci. Pro tuto pozici je postačující vysokoškolské vzdělání v oblasti pedagogických věd, vyšší odborné vzdělání s pedagogickým zaměřením či střední vzdělání s maturitní zkouškou a pedagogickým zaměřením. Jestliže bylo zaměření v jiné oblasti, tak je třeba, aby asistent absolvoval vzdělávací program pro asistenty pedagoga nebo jiné pedagogické studium. Platové zařazení asistentů se pohybuje od 4. do 8. platové třídy a týdenní rozsah pedagogické činnosti se pohybuje mezi 20 až 40 hodinami, ale závisí na rozhodnutí vedení školy.

Druhá kapitola pojednává o rozdělení jednotlivých pojmů – rozdíl mezi osobním asistentem a pedagogickým asistentem, a popisuje speciálně vzdělávací potřeby. Osobní asistent na rozdíl od asistenta pedagoga nevzdělává daného jedince a pomáhá jen tomu, ke komu je přiřazen. Dále jsou popisovány určité druhy SVP, které jsou v mateřských školách či základních školách docela časté – mentální postižení, tělesné postižení, zrakové a sluchové postižení. V zákoně č. 82/2015 Sb., se uvádí, že se nahrazují pojmy „znevýhodnění a postižení“ za SVP.

Asistent je vnímán jako podpůrné opatření, které napomáhá při dítěti při činnostech a začleňování do kolektivu, ale pomáhá i pedagogovi při činnostech, ke kterým ho v daný moment potřebuje. Dalšími podpůrnými opatřeními jsou plán pedagogické podpory a individuální vzdělávací plán. Náplň práce je vymezena dle jednotlivých platových kategorií uvedených v Katalogu prací.

Čtvrtá kapitola je věnována spolupráci s učiteli, s rodiči a školskými poradenskými zařízeními. Asistent se nejvíce dostane do styku s pedagogem, proto právě spolupráce s ním by měla probíhat bezproblémově, jelikož jsou v každodenním kontaktu a jakékoliv neshody a spory narušují pozitivní atmosféru třídy, a to se odráží i na spolupráci s rodiči

II. EMPIRICKÁ ČÁST

6 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

V této části diplomové práce charakterizují jednotlivé fáze svého vlastního výzkumu. V následujících řádcích jsou proto popsány jednotlivé či dílčí cíle průzkumu, jeho metodika, výzkumné otázky, dále vyhodnocení výzkumných otázek, rozhovorů a dotazníkového šetření, shrnutí, náměty a doporučení pro praxi a samotný závěr práce. Tato práce se zabývá posouzením potřeby asistenta pedagoga a jeho významu při začleňování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v edukačním procesu. Celková problematika však bude zkoumána nejen z pohledu asistentů pedagoga, ale i pedagogů, kteří posuzují odvedenou práci asistentů pedagoga ve svých třídách a zároveň rodičů, aby bylo zjištěno, jaký náhled na tuto situaci má nepedagogický pracovník čili rodič dítěte se SVP a rodič dítěte bez SVP.

Polostrukturovaný rozhovor byl veden se sedmi asistenty pedagoga a sedmi pedagogy, dotazníkového šetření se účastnilo více respondentů, a to 7 asistentů pedagoga, 16 pedagogů, 11 rodičů/zákonných zástupců dětí se SVP a 34 rodičů/zákonných zástupců dětí bez SVP.

6.1 Cíl výzkumu

Empirická část byla prováděna na pracovišti MŠ Klostermannova Děčín a na jeho odloučených pracovištích. Zabývá se posouzením míry důležitosti povolání asistentů pedagoga, kdo ji vnímá pouze jako práci, do níž se musí a kdo jako „poslání“, jak ji vidí samotní pedagogové či rodiče dětí docházejících do těchto mateřských škol, zda dokážou jejich povolání ocenit a co považují za přínosné.

Jelikož jsem asistenci pedagoga vykonávala, ale jenom po dobu jednoho roku, chtěla jsem se dozvědět více podrobností, abych si mohla informace lépe uspořádat a poznatky využít v praxi jako učitelka s asistencí pedagoga na své školní třídě.

Výzkum je realizován formou rozhovorů s asistenty pedagoga a učitelkami. Rozhovory zachycují dosavadní zkušenosti a vlastní názory respondentů.

Výzkumné otázky byly předem připraveny, aby obsáhly nejaktuálnější témata, jako například jak funguje spolupráce mezi asistenty pedagoga, pedagogy a rodiči či jak třída vnímá dítě, které má asistent pedagoga na starosti.

Součástí empirické části je také dotazník pro pedagogy, asistenty pedagoga a rodiče/zákonné zástupce.

Cílem bylo zjistit, jakou mají úlohu a postavení při inkluzivním vzdělávání asistenti pedagoga, jak se staví k činnostem asistenta pedagoga rodiče dětí se SVP a rodiče dětí bez SVP a jaká je vzájemná spolupráce asistentů pedagoga a rodičů.

6.2 Výzkumné otázky

Před vytvořením rozhovoru a dotazníku je shrnuto to hlavní, co se stalo předmětem zájmu v souvislosti s tímto tématem. Zde jsou stanoveny výzkumné otázky, které chceme objasnit:

Hlavní výzkumné otázky:

- Jaký je postoj pedagogů, asistentů pedagoga a rodičů vůči inkluzi?
- Funguje vzájemná spolupráce asistenta pedagoga a rodičů?
- Jak z pohledu pedagogů, rodičů a samotných asistentů pedagoga vnímá třída dítě, které má asistent pedagoga na starosti?
- Jaký postoj mají rodiče dětí vůči asistentům pedagoga, kteří jsou součástí třídy?

6.3 Výzkumný vzorek

Pro potřeby realizace výzkumu jsem v průběhu měsíce října 2018 oslovila 7 asistentů pedagoga a 16 pedagogů z vybraných předškolních zařízení na Děčínsku, které mají v péči děti s různým typem a druhem SVP a 45 rodičů/zákonných zástupců, kteří odvádí své děti do těchto zkoumaných předškolních zařízení. Polostrukturovaných rozhovorů se účastnili pouze asistenti pedagoga a pedagogové bez zastoupení rodičů/zákonných zástupců. Dotazníkového šetření se zúčastnili opět asistenti pedagoga, pedagogové včetně rodičů/zákonných zástupců dětí. Ve výzkumném vzorku bylo 56 % zastoupení žen mezi asistenty pedagoga, pedagogy a rodiči.

Nejpočetnější věkovou skupinou ze skupiny pedagogů byli přítomní respondenti ve věku 18 – 30 let, nejpočetnější věkovou skupinou z řad asistentů pedagoga byli respondenti ve věku 51 a více let a mezi rodiči bylo nejvyšší věkové zastoupení 31 – 40 let. Nejvyšší dosažené vzdělání u pedagogů je magisterské, u asistentů pedagoga to je vyšší odborné vzdělání a u rodičů je nejvyšší středoškolské vzdělání s maturitou. Pedagogové pracují v předškolních zařízeních nejdéle 6 – 20 let, asistenti pedagoga pracují nejdéle 6 – 10 let.

6.3.1 Charakteristika dotazovaných

V následujících třech tabulkách jsou shrnuty obecné informace o dotazovaných, a to o asistencích pedagoga, pedagozích, ale i o rodičích/zákonných zástupcích. Z důvodu anonymity jsou dotazovaní označeni začátečními písmeny své profese či role a za nimi číslice uvádějící počet z celkového počtu tázaných. Všichni dotazovaní souhlasili s rozhovorem či vyplňováním dotazníku, pedagogové a asistenti pedagoga souhlasili s nahráváním rozhovorů na telefon.

Tabulka č. 2 – Obecné informace o dotazovaných učitelkách

Učitelka	Pohlaví, věk	Vzdělání	Odborná kvalifikace	Pracoviště	Délka praxe
U1	Žena, 41 let	Pedagogická VŠ, magisterská	Kurzy a školení	MŠ Thunská	17 let
U2	Žena, 32 let	Pedagogická VŠ, bakalářská	Kurzy a školení	MŠ Thunská	12 let
U3	Žena, 58	SŠ pedagogického zaměření	Kurzy a školení	MŠ Krásný Studenec	25 let
U4	Žena, 49	Pedagogická VŠ, bakalářská	Kurzy a školení	MŠ Moskevská	15 let
U5	Žena, 32	Pedagogická VŠ, magisterská	Kurzy a školení	MŠ Thunská	12 let
U6	Žena, 45	SŠ s maturitou	Kurzy a školení	MŠ Klostermannova	9 let
U7	Žena, 26	SŠ pedagogického zaměření	Kurzy a školení	MŠ Klostermannova	4 roky
U8	Žena, 25	Pedagogická VŠ, bakalářská	Kurzy a školení	MŠ Thunská	3 roky
U9	Žena, 30	Pedagogická VŠ, bakalářská	Kurzy a školení	MŠ Krásný Studenec	8 roky
U10	Žena, 52	SŠ pedagogického zaměření	Kurzy a školení	MŠ Moskevská	24 let
U11	Žena, 27	SŠ pedagogického zaměření	Kurzy a školení	MŠ Klostermannova	5 let
U12	Žena, 34	Pedagogická VŠ,	Kurzy a	MŠ Klostermannova	11 let

		bakalářská	školení		
U13	Žena, 46	Pedagogická VŠ, bakalářská	Kurzy a školení	MŠ Krásný Studenec	22 let
U14	Žena, 24	Pedagogická VŠ, bakalářská	Kurzy a školení	MŠ Moskevská	2 roky
U15	Žena, 53	SŠ pedagogického zaměření	Kurzy a školení	MŠ Moskevská	32 let
U16	Žena, 29	SŠ pedagogického zaměření	Kurzy a školení	MŠ Krásný Studenec	10 let

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 3 - Obecné informace o dotazovaných asistencích pedagoga

Asistentka pedagoga	Pohlaví, věk	Vzdělání	Odborná kvalifikace	Pracoviště	Délka praxe
AP1	Žena, 54	SŠ s výučním listem	Kurz asistenta pedagoga, Setkání asistentů pedagoga přes poradenské zařízení	MŠ Thunská	7 let
AP2	Žena, 53	SŠ s výučním listem	E – learning	MŠ Klostermannova	7 let
AP3	Žena, 50	SŠ s výučním listem	Kurz asistenta pedagoga	MŠ Thunská	2 let
AP4	Žena, 28	SŠ s maturitou	Kurz asistenta pedagoga	MŠ Klostermannova	1 rok
AP5	Žena, 20	SŠ s maturitou	Kurz asistenta pedagoga	MŠ Moskevská	0,5 roku
AP6	Žena, 61	SŠ pedagogického zaměření	E – learning	MŠ Klostermannova	3 roky
AP7	Žena, 33	Pedagogická VŠ, bakalářská	Kurzy a školení	MŠ Krásný Studenec	1,5 roku

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 4 – Obecné informace o dotazovaných rodičích

Rodič dítěte	Pohlaví, věk	Vzdělání	Pohlaví dítěte	Dítě bez omezení či se SVP	Vaše MŠ
R1	Žena, 21 let	SŠ s výučním listem	Dívka	Dítě se SVP	MŠ Klostermannova
R2	Muž, 23 let	SŠ s výučním listem	Chlapec	Bez omezení	MŠ Thunská
R3	Žena, 26 let	SŠ s maturitou	Chlapec	Bez omezení	MŠ Thunská
R4	Žena, 27 let	VŠ bakalářské	Dívka	Bez omezení	MŠ Klostermannova
R5	Žena, 27 let	SŠ s výučním listem	Chlapec	Dítě se SVP	MŠ Moskevská
R6	Muž, 28 let	VŠ bakalářské	Dívka	Bez omezení	MŠ Krásný Studenec
R7	Muž, 29 let	SŠ s výučním listem	Chlapec	Dítě se SVP	MŠ Klostermannova
R8	Žena, 31 let	SŠ s maturitou	Dívka	Bez omezení	MŠ Moskevská
R9	Žena, 31 let	VŠ bakalářské	Dívka	Bez omezení	MŠ Thunská
R10	Žena, 32 let	VŠ bakalářské	Chlapec	Bez omezení	MŠ Klostermannova
R11	Žena, 32 let	VŠ bakalářské	Chlapec	Bez omezení	MŠ Krásný Studenec
R12	Muž, 32 let	SŠ s maturitou	Dívka	Bez omezení	MŠ Klostermannova
R13	Muž, 32 let	SŠ s maturitou	Chlapec	Bez omezení	MŠ Thunská
R14	Muž, 32 let	VŠ magisterské	Chlapec	Dítě se SVP	MŠ Thunská
R15	Muž, 33 let	SŠ s výučním listem	Dívka	Bez omezení	MŠ Moskevská
R16	Muž, 33 let	SŠ s maturitou	Dívka	Dítě se SVP	MŠ Thunská
R17	Muž, 33 let	Vyšší odborné	Dívka	Bez omezení	MŠ Krásný Studenec
R18	Muž, 33 let	SŠ s výučním listem	Dívka	Bez omezení	MŠ Klostermannova
R19	Žena, 33 let	VŠ magisterské	Chlapec	Dítě se SVP	MŠ Thunská

R20	Žena, 34 let	VŠ magisterské	Chlapec	Bez omezení	MŠ Thunská
R21	Žena, 34 let	SŠ s maturitou	Dívka	Bez omezení	MŠ Thunská
R22	Žena, 34 let	SŠ s výučním listem	Chlapec	Dítě se SVP	MŠ Thunská
R23	Muž, 34 let	SŠ s maturitou	Dívka	Bez omezení	MŠ Krásný Studenec
R24	Muž, 34 let	SŠ s maturitou	Dívka	Bez omezení	MŠ Krásný Studenec
R25	Muž, 35 let	Vyšší odborné	Chlapec	Bez omezení	MŠ Moskevská
R26	Muž, 36 let	SŠ s maturitou	Dívka	Bez omezení	MŠ Klostermannova
R27	Muž, 37 let	SŠ s výučním listem	Chlapec	Bez omezení	MŠ Klostermannova
R28	Muž, 38 let	SŠ s maturitou	Chlapec	Bez omezení	MŠ Krásný Studenec
R29	Muž, 38 let	VŠ bakalářské	Chlapec	Bez omezení	MŠ Moskevská
R30	Muž, 39 let	SŠ s maturitou	Chlapec	Bez omezení	MŠ Moskevská
R31	Muž, 40 let	SŠ s maturitou	Chlapec	Bez omezení	MŠ Thunská
R32	Muž, 40 let	SŠ s výučním listem	Chlapec	Dítě se SVP	MŠ Thunská
R33	Žena, 42 let	SŠ s maturitou	Dívka	Bez omezení	MŠ Klostermannova
R34	Muž, 42 let	Základní	Dívka	Dítě se SVP	MŠ Krásný Studenec
R35	Žena, 43 let	VŠ bakalářské	Chlapec	Bez omezení	MŠ Thunská
R36	Muž, 43 let	Základní	Chlapec	Bez omezení	MŠ Krásný Studenec
R37	Muž, 43 let	SŠ s výučním listem	Dívka	Bez omezení	MŠ Moskevská
R38	Žena, 44 let	SŠ s maturitou	Chlapec	Dítě se SVP	MŠ Thunská
R39	Muž, 44 let	SŠ s maturitou	Dívka	Bez omezení	MŠ Klostermannova
R40	Muž, 45 let	VŠ magisterské	Chlapec	Bez omezení	MŠ Moskevská
R41	Muž, 45 let	SŠ s výučním listem	Dívka	Bez omezení	MŠ Thunská

R42	Muž, 45 let	SŠ s maturitou	Chlapec	Bez omezení	MŠ Krásný Studenec
R43	Muž, 47 let	Základní	Chlapec	Bez omezení	MŠ Klostermannova
R44	Muž, 49 let	SŠ s výučním listem	Chlapec	Dítě se SVP	MŠ Klostermannova
R45	Muž, 49 let	Základní	Dívka	Bez omezení	MŠ Moskevská

Zdroj: vlastní zpracování

6.4 Výzkumné prostředí

Hlavní výzkumný soubor vytvářejí zejména asistenti pedagoga a pedagogové. Výzkum probíhal v dopoledních hodinách ve vybraných mateřských školách. Při jejich návštěvě byly realizovány rozhovory s respondenty. Otázky byly předem přizpůsobeny a vyplývají především z položených výzkumných otázek. Rozhovory probíhaly individuálně a osobně. Pro pedagogy bylo připraveno sedm otázek a pro stážející asistenty pedagoga bylo vytvořeno otázek deset. V následující tabulce jsou uvedeny obecné informace o předškolních zařízeních:

Tabulka č. 5 – Charakteristika MŠ

Mateřská škola	Zřizovatel	Počet tříd	Celkový počet dětí v MŠ	Počet dětí s asistentem v celé MŠ	Počet dětí s asistentem ve třídě	Počet dětí ve třídě s integrovaným dítětem
MŠ Klostermannova	Město	3	84	3	1	28
MŠ Thunská	Město	2	32	6	3	17
MŠ Krásný Studenec	Město	2	50	1	1	25
MŠ Moskevská	Město	2	50	1	1	25

Zdroj: vlastní zpracování

6.5 Časový harmonogram

- Červen 2018 – červenec 2018 – studium odborné literatury
- Srpen 2018 – říjen 2018 – zpracování teoretické části, příprava rozhovorů
- Listopad 2018 – březen 2019 – zpracování empirické části a vyhodnocení výzkumu

Rozhovory byly odhadovány na 10 – 20 minut a také toto časové rozmezí bylo zde dodrženo.

7 POUŽITÁ METODIKA

V diplomové práci byla použita metoda polostrukturovaného rozhovoru s asistenty pedagoga a pedagogy a v druhé části výzkumného šetření byla zvolena metoda standardizovaného dotazníku, u které jsou písemně tázáni asistenti pedagoga, pedagogové a rodiče dětí se SVP či rodiče dětí bez SVP. Vysvětlíme si pojmy polostrukturovaný rozhovor, otevřené kódování a standardizovaný dotazník, které jsou důležité v empirické části ke zpracování získaných informací.

7.1 Formy realizace výzkumu

Polostrukturovaný rozhovor

První zvolenou metodou je kvalitativní výzkum, který má podobu polostrukturovaných rozhovorů – nebo také strukturovaný, řízený, s otevřenými otázkami. Vychází z předem připraveného seznamu témat a otázek, které jsou popsány v Příloze.

Je to typ metodologie, který jde do hloubky a kontextuálně zakotveně prozkoumává určitý široce definovaný jev a přináší o něm maximální množství informací (Švaříček, Šed'ová a kol., 2007, s. 24).⁵⁷

Otázky jsem si připravila předem a vycházely z výzkumných otázek. Rozhovory měly přirozený průběh a probíhaly individuální formou. Otázky jsem kladla v přesném pořadí, aby asistent a pedagog odpovídali od základních a více osobních otázek, až postupně ke složitějším a méně osobním otázkám. U časového rozmezí rozhovoru záleželo především na slovní zásobě a zkušenostech každé asistentky pedagoga a pedagoga.

⁵⁷ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007, s. 24

Metoda polostrukturovaného rozhovoru byla zvolena, abychom více porozuměli míře důležitosti asistenta pedagoga a zabývali se jí více do hloubky. Jde v podstatě o okruhy otázek, které budeme participantovi pokládat. Nemusíme striktně dodržovat jejich pořadí, naopak si dle potřeb posloupnost upravujeme tak, abychom získali co nejvíce informací.

Otevřené kódování

Metodou otevřeného kódování se zpracovaly informace z rozhovorů od pedagogů a asistentů pedagoga.

Otevřené kódování je konceptualizace údajů, čímž je myšlen rozbor na věty nebo odstavce a určení jména každé myšlenky, události nebo případu. Jinak řečeno se jedná o vyhledávání a označování určitých jevů v textu (Strauss, Corbin, 1999, s. 24).⁵⁸ Postup byl následovný – nejprve jsem si párkrát pročetla přepsaný rozhovor. Mezitím jsem označila témata, která by mohla být něčím významná. Kód měl podobu několika slov či věty z dané části textu.

Kódy získané v první fázi otevřeného kódování je potřeba seskupit podle podobnosti, abychom neskončili s takovým množstvím pojmů, že bychom nevěděli, co s nimi dělat. Mělo by tedy dojít ke sdružení pojmů patřících ke stejnému jevu do širších skupin či kategorií. Druhá fáze otevřeného kódování se podle toho nazývá kategorizace. Jednotlivé kategorie reprezentují určité jevy, které je nutné pojmenovat.

Díky pojmenování je pak snazší určit, které skupiny kódů (podkategorie) spadají pod každou hlavní kategorii (Strauss, Corbin, 1999, s. 24).⁵⁹

Standardizovaný dotazník

Dotazník by měl splňovat základní požadavky kladené na dobré měření jako je validita, reliabilita a praktičnost. Validita spočívá v tom, že dotazník skutečně zjišťuje to, co má. Co je výzkumným záměrem. Reliabilitou se rozumí schopnost přesně a spolehlivě zachycovat zkoumané jevy (Chráska, 2007, s. 171).⁶⁰

⁵⁸ STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN, s. 24.

⁵⁹ STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN, s. 24.

⁶⁰ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada), s. 171.

Na začátku dotazníku byl respondent uveden k vyplňování dotazníku prostřednictvím textu, který obsahoval několik málo informací o tématu diplomové práce. Dotazník byl zcela anonymní. Druhá část obsahovala vlastní otázky, které byly určené pro pedagogy a asistenty pedagoga, ale i pro rodiče dětí se SVP nebo rodiče dětí bez SVP. Jedna otázka se týkala pouze rodičů, dvě otázky byly mířeny výhradně na asistenty pedagoga a jedna otázka byla určena jen pro asistenty pedagoga a pedagogy. Otázky zaměřené na asistenty pedagoga a pedagogy měly ukázat, jak jsou spokojeni s náplní práce, jak vnímají inkluzi, jak probíhá spolupráce s asistentem/pedagogem či pedagogem a jak spolupracují s rodiči. Otázky vyhrazené především pro rodiče zjišťují, jaký mají náhled na asistenci rodiče se zdravým dítětem a jaký mají náhled na situaci rodiče s dítětem se SVP.

Metodou otevřeného kódování se zpracovaly informace z rozhovorů od pedagogů a asistentů pedagoga. Nejprve jsem si přepsané rozhovory znovu několikrát přečetla a vyhledala jsem témata, která jsem vyhodnotila jako důležitá.

Poté jsem na okraj textu vepsala kód, který měl podobu několika slov z části textu. Následně jsem sdružila kódy do kategorií, která jsem shledávala podobné.

V druhé části výzkumu byla použita kvantitativní metoda, konkrétně standardizovaný dotazník, kterou je zjišťováno, jak se k činnosti asistenta pedagoga staví rodiče dětí se SVP a rodiče dětí bez SVP. Tento výzkum byl zvolen, protože jde o poměrně rychlé a hromadné zjišťování údajů. Této metody se účastnili též asistenti pedagoga i samotní pedagogové. Pro naše účely dotazník obsahuje 20 otázek a na začátku jsou pouze obecné informace o respondentovi.

8 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Tuto kapitolu jsem si rozdělila na tři podkapitoly, ve kterých postupně vyhodnotím výsledky jednotlivých částí výzkumu. První zkoumanou podkapitolou je *Vyhodnocení výzkumných otázek*, další je *Vyhodnocení rozhovorů* a poslední podkapitolou, které se diplomová práce též věnuje je *Vyhodnocení dotazníku*. Všechny výsledky dosažené ve výzkumném šetření jsou platná pro všechny respondenty.

8.1 Vyhodnocení výzkumných otázek

Hlavním cílem je prostřednictvím výzkumných otázek zjistit, jaký mají postoj k inkluzi pedagogové, asistenti pedagoga a rodiče dětí. Také lze vymezit, do jaké míry je vzájemná spolupráce asistenta pedagoga s rodiči jak dítěte se SVP, tak i s rodiči dítěte bez SVP. Dále se práce zabývá otázkou, jak je pohlíženo na dítě s přiděleným asistentem pedagoga, resp. zda je ostatními dětmi ve třídě přijímán v pořádku, nebo může být přijat negativně, což může způsobit určité komplikace při činnosti. V neposlední řadě je zkoumán postoj rodiče vůči asistentů pedagoga.

Dva z dotazovaných asistentů (AP1 a AP2) pracují na této pozici již sedmým rokem. Další jsou na této pozici tři roky (AP6), dva roky (AP3), jeden rok a půl (AP7), jeden rok (AP4). Jeden z asistentů (AP5), je na pozici teprve půl roku. Pět asistentů uvedlo, že je pro ně jejich práce naplňující. Jedna z dotazovaných, asistentka pedagoga AP4, která nemá zatím mnoho zkušeností, uvedla, že se pořád v rámci práce hledá. Není si jistá tím, jestli dělá věci správně a v současné chvíli je pro ni práce z tohoto pohledu náročná. Zatím si není jistá, jestli u této práce vydrží. Další asistentka (AP5) uvedla, že ji práce s dětmi baví, ale není si zatím jistá, zdali se bude věnovat práci ve vzdělávání nebo ve zdravotnické péči o tyto děti.

Tři z asistentů uvedli, že si dokáží představit pracovat jinde, ale stále v profesi, která pomáhá lidem. Tři asistentky (AP2, AP6, AP7) by svoji profesi vůbec neměnily, jedna z nich (AP3) by si naopak rozšířila vzdělání, aby mohla pracovat i na pozici pedagoga. Další (AP4) považuje práci za psychicky náročnou a uvedla, že by se v případě ztráty práce, vrátila k práci fyzické, konkrétně k obsluhování v gastronomii.

Dva z asistentů (AP1 a AP2) se setkali se situací, kdy dítě vyžadovalo jinou míru pozornosti, než jim bylo sděleno. Asistentka AP1 dokonce tvrdí, že jsou špatně rozdělená procenta přidělení asistence. Jedna z dotazovaných (AP3) je názoru, že přidělování asistentů v mateřské škole je v pořádku a souhlasí s ním. Tato asistentka má skvělou zkušenost s pozicí asistenta v mateřské škole, protože se zde setkala s lepším přijetím dítěte od druhých dětí. Jiní dva asistenti uvádí, že práce s dítětem v mateřské škole pomáhá rodičům lépe uchopit vzdělávání dítěte na základní škole. S tímto názorem souhlasí i další dotazovaná, která má lepší pocit, když je o dítě postaráno a dáno mu maximum, což podle ní souvisí právě s přípravou v mateřské škole.

- **Jaký je postoj pedagogů, asistentů pedagoga a rodičů vůči inkluzi?**

Celkově dva asistenti pedagoga (AP4 a AP6) plně se shodují na tom, že inkluze je přínosná z důvodu, aby děti viděly rozdíly mezi dítětem bez omezení a dítětem s handicapem, další čtyři asistenti pedagoga (AP1, AP2, AP3, AP7) souhlasí s inkluzí v mateřských školách, ale na základních školách by ji zrušili. Jsou názoru, že inkluze na základních školách je spíše přítěž jak pro pedagoga, tak pro žáka. Jeden z asistentů pedagoga (AP5) uvedl, že s inkluzí vůbec nesouhlasí, a je názoru, že by děti měli být ve svém kolektivu. AP4 je pro inkluzi v mateřské škole i na škole základní. Dotazovaný asistent (AP5), který se stavěl proti inkluzi, po zkušenosti s handicapovaným dítětem ve třídě změnil názor. Pozoroval přínos jak pro dítě samotné, tak pro celý kolektiv především v tom, že se handicapované dítě učilo od dalších dětí.

Mezi pedagogy jsou tři pro inkluzi, a to U1, U2 a U7. Zastávají názor, že zvyšuje toleranci mezi dětmi. Pedagog U2 by zlepšil pracovní podmínky pro pedagoga, který má takové dítě ve třídě. Pedagog U3 se staví k inkluzi odmítavě. Uvedl, že je zvyklý na to, aby děti se SVP chodili do speciálních škol a zařízení. Další z pedagogů zastává negativní názor ohledně inkluze z důvodu financí, takový názor zastává pedagog U4. Z jeho pohledu byly přidány finance učitelům, ale v rozpočtu nezbyly peníze na asistenty pedagoga, čili sám pedagog vnímá větší zátěž.

Pedagog U5, který je pro inkluzi, zastává názor, že na základních školách je nedostatek kvalitních asistentů pedagoga a v tomto prostředí vnímá inkluzi spíše jako zátěž. Jeden z dotazovaných učitelů, pedagog U6, by dokonce inkluzi zcela zrušil, protože podle něj narušuje vzdělávání.

Na základě těchto odpovědí usuzuji, že je inkluze spíše pozitivně přijímána, a to především na mateřských školách. Většina asistentů pedagoga i pedagogů se shoduje na tom, že inkluze na základních školách je spíše zátěž.

- **Funguje vzájemná spolupráce asistenta pedagoga a rodičů?**

Dva z asistentů (AP1 a AP7) uvedli, že se snaží být v kontaktu s rodiči každý den. Někdy naráží na situace, kdy je rodič přesvědčen, že jeho dítě asistenta nepotřebuje, a v tomto případě se staví k asistentovi spíše odmítavě. V opačných případech rodiče aktivní přístup asistenta velmi oceňují. Podobnou zkušenost má i asistent AP2, který dokonce uvedl, že některý z rodičů nechce o problémech dítěte vůbec slyšet. Další asistent (AP3), který je v kontaktu s rodiči pravidelně uvedl, že občas čelí situacím, kdy musí rodiče přesvědčovat, aby se svému dítěti věnovali i doma mimo výuku. Jeden z asistentů (AP4) popsal svoji komunikaci s rodiči jako „neutrální půdu“, kdy jejich vztah funguje spíše na bázi informativní. Rodiče se sami ptají na to, co chtějí vědět, a asistent či pedagog komunikuje s rodiči, když jim něco potřebuje sdělit. Tento asistent nepopsal přístup jako přátelský. Další z asistentů, asistent pedagog A5, komunikuje s rodiči na denní bázi a zodpovídá jejich otázky. Jedna z asistentů pedagoga (AP6) popsala svůj vztah s rodiči jako vřelý a přátelský prostor, kde si mohou sdělovat, co je potřeba. Udržuje s nimi kontakt na denní bázi a uvedla, že všechny rodiče zná osobně.

Na základě těchto odpovědí usuzuji, že pravidelnost komunikace mezi rodiči a asistenty je. Z odpovědí vyplývá, že asistenti, kteří považují svůj vztah s rodiči za bližší (znají se osobně, popř. jsou přáteli), vnímají vzájemnou spolupráci jako přátelskou a bezproblémovou. Z odpovědí vyplývá, že komunikaci ovlivňuje i přístup rodiče ke stavu dítěte. Pokud rodič nesouhlasí s přidělením asistenta pedagoga, potom bude jeho přístup spíše chladnější.

- **Jak z pohledu pedagogů, rodičů a samotných asistentů pedagoga vnímá třída dítě, které má asistent pedagoga na starosti?**

Čtyři asistenti (AP1, AP3, AP5 a AP6) uvedli, že v jejich škole je takové dítě přijímáno pozitivně. Zároveň má AP1 zkušenost, že v jiných školách, kde na takové děti nejsou zvyklé, vnímají dítě negativně. Další asistent (AP2) uvedl, že se v jejich škole nachází děti, které dítě přijímají, ale i takové, které se mu spíše vyhýbají. Asistentka AP4, která má na starosti autistu, uvedla, že její dítě se samo od sebe společnosti druhých vyhýbá, a že se jedná o speciální situace vlivem jeho stavu. Dva asistenti (AP4 a AP7) vnímají, že ostatní děti mohou vnímat takové děti negativně kvůli tomu, že se mu dostává větší pozornosti.

Jedna z dotazovaných, asistentka pedagoga AP6 dokonce uvedla, že pozitivní přijímání od dětí vnímá na základě toho, že jim vše vysvětlila, a že si i ukázali, jak by se cítili, kdyby neviděli, neslyšeli apod.

Z odpovědí pocítuji, že k problému ve vnímání dětí nedochází, pokud jsou děti na takový kontakt zvyklé nebo pokud jsou na něj připravené. Možné riziko vidím v závisti z důvodu větší pozornosti dětem, které vyžadují speciální péči.

- **Jaký postoj mají rodiče dětí vůči asistentům pedagoga, kteří jsou součástí třídy?**

První z dotazovaných asistentů AP1 má pocit, že je její práce vnímána spíše pozitivně, ačkoli u rodičů, kteří nemají zkušenosti s dítětem s handicapem, dochází k nepochopení této pozice. Další dva asistenti (AP2 a AP3) vnímají situaci velice podobně. Mají pocit, že je rodiče vnímají jako člověka, který si hraje se svým přiděleným dítětem a o ostatní se nestará. Jeden z asistentů (AP3) pracuje ve školce se zaměřením na integraci těchto dětí a tam zjišťuje, že je její pozice vnímána obdivuhodně. Cítí se, že rodiče ví, jakou práci zastává, a v čem je důležitá. Další z asistentek (AP2) má na situace podobný názor a dokonce má zkušenost se zařízením, kde pracovala, a kde byla informovanost o její pozici velmi vysoká. Dotazovaná asistentka AP6 má zkušenost, kdy se rodiče zajímali o rozdíl mezi její prací a prací asistenta.

Na základě těchto odpovědí usuzuji, že vnímání role asistenta je závislé na informovanosti o této pozici.

8.2 Vyhodnocení rozhovorů

V následující podkapitole jsou vyhodnoceny údaje z polostrukturovaných rozhovorů a metodou otevřeného kódování. Rozhovory jsem se souhlasem odpovídajících nahrávala na diktafon. Rozhovory s pedagogy se odehrávaly 7 – 15 minut. Rozhovory s asistenty pedagoga trvaly 10 – 20 minut. Při analýze jsem si určila 7 kategorií, které byly založené na výzkumných otázkách. Postupně byly přiřazovány kódy k těmto kategoriím, a těmi byly označeny ty části rozhovorů, které byly důležité, nebo je většina z tázaných zmínila.

Tato část vyhodnocuje, jak odpovídali pedagogové a asistenti pedagoga a vše je přehledně zařazeno do okruhů a kategorií.

8.2.1 Okruh I: INKLUZE

V této kategorii najdeme vyhodnocení rozhovorů *pedagogů*, ale i *asistentů pedagoga*. V tomto okruhu se budeme zabývat otázkou 1 (otázky pro učitele) a 5 (otázky pro asistenty).

Čtyři ze sedmi dotazovaných pedagogů se staví k inkluzi pozitivně a shledávají ji jako přínosnou pro děti. První z dotazovaných pedagogů, pedagog U1, pracoval v mateřské škole. Inkluzi hodnotil jako kladnou, ale více přínosná pro něj je integrace, jelikož pracuje v mateřské škole. Pedagog U2 a U7 zaujímají výhradně kladný postoj vůči inkluzi. Pedagog U5 má neutrální postoj, ale více se přiklání k tomu, že inkluze je vhodným řešením pro znevýhodněné děti a může být tudíž přínosem.

Z toho vyplývá, že pedagogové z 50 % shledávají inkluzi jako přínos, a to zejména díky vzájemné podpoře a umožnění dítěti lepším výukovým procesům a podpory ze strany asistenta pedagoga vůči dítěti s obtížemi.

Co se týká zbylých pedagogů, konkrétně U3, U4 a U6, kteří se staví spíše negativně k této situaci, tak lze konstatovat, že pro tuto skupinu učitelů je inkluze nevhodná, například z toho důvodu, že pedagog U3 byl zvyklý na fungování zvláštních škol. Jeden z pedagogů, pedagog U6, dokonce řekl, že dítě, které má mentální problémy, mu nabourá veškeré činnosti a nerozumí vzdělávání. V neposlední řadě byly také vzpomenuty finance pedagogem U4. Veřejnost se dle jeho názoru staví vůči inkluzi negativně, a tudíž nejsou asistentům pedagoga zvýšeny platy. Část pedagogů se oproti tomu staví k inkluzi spíše negativně, zejména na základě minulých let, kdy fungovaly zvláštní školy (U3).

Do těchto typů škol byly umístěny právě děti s určitým handicapem, ať už šlo o fyzický či mentální handicap. Jelikož funkce těchto škol byla opodstatněna a dlouhá léta zavedena, pedagogové i dnes ještě stále zastávají názor, že asistenta pedagoga není potřeba. Základním kamenem tohoto názoru je vědomí, že dítě, které navštěvovalo zvláštní školu, asistenta pedagoga nepotřebovalo a zvládalo výuku. Dle mého názoru si tato skupina učitelů však zřejmě neuvědomuje individualitu a přístup, jaký byl dětem poskytován ve zvláštních školách. Tento typ škol má právě nahradit možnost přidělení asistenta pedagoga.

Na základě získaných dat z rozhovorů s asistentkami pedagoga vyplývá, že ze 7 respondentek 6 dotazovaných asistentek s inkluzí souhlasí.

Tabulka č. 6 – Postoj pedagoga k inkluzi

POSTOJ PEDAGOGA K INKLUZI		
U	Citace	Kód
U1	„Kladně. Myslím, že inkluze může být pro některé děti přínosná...“	SOUHLAS
U2	„Já mám k inkluzi blízký vztah...“	SOUHLAS
U3	„Inkluzivní vzdělávání není nic pro mě...“	NESOUHLAS
U4	„Zaujímám negativní postoj...“	NESOUHLAS
U5	„...jsem spíš pro inkluzi v mateřských školách.“	SOUHLAS JEN NA MŠ
U6	„Nesouhlasím s tím...“	NESOUHLAS
U7	„Každé dítě má právo na úspěch a myslím si, že toho mohou děti se SVP dosáhnout díky inkluzi.“	SOUHLAS

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 7 – Postoj AP k inkluzi

POSTOJ AP K INKLUZI		
AP	Citace	Kód
AP1	„V mateřských školách s tím souhlasím, na základních školách s tím nesouhlasím.“	SOUHLAS JEN NA MŠ
AP2	„Souhlasím s inkluzí zejména ve školce, ve škole mi inkluze připadá jako zátěž pro všechny ...“	SOUHLAS JEN NA MŠ
AP3	„...jsem pro inkluzi, ale pouze ve školkách, ve školách bych ji zrušila ...“	SOUHLAS JEN NA MŠ
AP4	„Souhlasím s inkluzí ve školce i ve škole...“	SOUHLAS
AP5	„Já s inkluzí moc nesouhlasím...“	NESOUHLAS
AP6	„...jsem pro inkluzi...“	SOUHLAS
AP7	„Souhlasím pouze s inkluzí v mateřské škole...“	SOUHLAS JEN NA MŠ

Zdroj: vlastní zpracování

Dalo by se však říci, že na základě rozhovorů s pedagogy i přesto přetrvává zájem o integraci, proces začleňování jedince do společnosti a jejího každodenního života než o inkluzi; znevýhodněné skupiny se tak stále častěji zúčastňují běžných aktivit a snaží se propojit s určitou skupinou. Hlavní myšlenkou inkluze je, že každý je něčím odlišný jiný, ale měli bychom dostat stejné příležitosti.

Pokud bychom tedy měli shrnout kategorii inkluze, tak dle získaných dat konstatujeme, že inkluzi sice považují za přínosem ve školství, avšak za určitých podmínek nebo s určitými výhradami. Jak je známo, tak inkluze je pro společnost ještě vcelku tabu téma a nejsou na ni velmi pozitivní ohlasy, tak se není čemu divit, že pedagogové sice shledávají přínosy, ale stejně tak má inkluze a inkluzivní vzdělávání své viditelné nedostatky, zejména není žádoucí a přínosná na základních školách, dle rozhovorů shledávají asistenti pedagoga a učitelé značně náročné začlenit a především vzdělávat dítě se SVP. Takové dítě má jiné nároky na vzdělávání a je neustále v časovém skluzu.

8.2.2 Okruh II: ASISTENT PEDAGOGA

Pět ze sedmi dotazovaných učitelů, s nimiž jsem vedla rozhovor, mají k dispozici asistenta pedagoga přímo ve třídě, to je tedy více než polovina. Pouze pedagogové U3 a U4 asistenta na třídě nemají. V tomto okruhu se budeme zabývat otázkami 2, 3 (otázky pro učitelky).

KATEGORIE: ÚČAST NA ŠKOLÁCH

Na základě rozhovorů s učiteli můžeme vyjádřit tvrzení, že nastal rozmach, co se týká přidělování asistentů pedagoga. Každý druhý pedagog má po ruce asistenta pedagoga. Tento fakt dokládá i skutečnost, že stejně tak účast studujících asistentů na školách je poměrně vysoká.

Tabulka č. 8 – Přítomnost AP ve třídě pedagoga

PŘÍTOMNOST AP VE TŘÍDĚ PEDAGOGA		
U	Citace	Kód
U1	„Ano, mám jednoho asistenta. “	ANO
U2	„Ano, mám...“	ANO
U3	„Ne, nemám...“	NE
U4	„Ne, nemám. “	NE
U5	„Ano, mám. “	ANO
U6	„Mám, jedno dítě na asistenta. “	ANO
U7	„Ano, mám.“	ANO

Zdroj: vlastní zpracování

KATEGORIE: PŘÍNOS ASISTENTA PEDAGOGA

Jak již bylo vzpomenuto, většina z dotazovaných má asistenta pedagoga ve své třídě. Avšak jak se k tomuto staví a jak vnímají jejich účast ve výuce?

Nad touto otázkou bychom mohli polemizovat dlouhé hodiny. Já však vycházím ze svých dat a na základě nich je závěr mého výzkumu víceméně jasně dán.

Postoj pedagogů je z velké části kladný, jen pedagog U3 nevidí asistenta pedagoga jako vhodné řešení, tudíž se vyjadřuje záporně. Svým způsobem asistenta pedagoga přijímá téměř každý z učitelů, ale pedagogové U1 a U2 se vyjadřují neutrálně, zastávají názor, že by bylo možné využít i jiných řešení. Z rozhovorů vyplývá, že někteří pedagogové nechtějí mít asistenci na třídě, spíše by si děti se SVP vzdělávali sami bez pomoci.

Dále z tohoto průzkumu vyplývá, že asistenta pedagoga nevnímají jako velký přínos v procesu vzdělávání, ale zároveň tuto možnost ani neodsuzují.

Při rozhovoru s jedním z pedagogů, a to s pedagogem U5, se mi také dostalo velmi kladného názoru, a to toho, že za možnost asistenta pedagoga ve své třídě je velmi rád a vděčný.

Tabulka č. 9 – AP ve třídě pedagoga jako vhodné řešení

AP VE TŘÍDĚ PEDAGOGA JAKO VHODNÉ ŘEŠENÍ		
U	Citace	Kód
U1	„Když není jiného východiska a dítě bez asistenta jinak nefunguje, tak je to jistě vhodné řešení. “	VHODNÉ
U2	„Někdy bývá i jediné řešení, jak může dítě ve třídě fungovat.“	VHODNÉ
U3	„Já nevnímám asistenta jako vhodné řešení. “	NEVHODNÉ
U4	„Asi ano...“	VHODNÉ
U5	„Já jsem za tuto možnost neskutečně vděčná...“	VHODNÉ
U6	„Je vhodným řešením. “	VHODNÉ
U7	„Ano, je to vhodné řešení. “	VHODNÉ

Zdroj: vlastní zpracování

Celkově tedy můžeme konstatovat, že v dnešní době je již asistent pedagoga součástí téměř každé školy. Možnost „ulehčit“ práci pedagogům a úspěšně vzdělávat děti s určitým handicapem je využita dostatečně. Co se však týká názorů pedagogů vůči asistentům pedagoga, tak nelze moc hodnotit, zda je postoj kladný či záporný. Na základě výzkumů a dat získaných z rozhovorů bych řekla, že většina učitelů (U1, U3, U4) bere asistenty pedagoga jako možné řešení, ale nikoliv jako jediné, některé pedagožky, konkrétně U1 a U3 by se bez asistence obešly.

8.2.3 Okruh III: KOMUNIKACE

Tuto část můžeme vyhodnotit jen na základě získaných údajů od pedagogů, kteří v rozhovoru uvedli, že asistenta pedagoga mají. Dále v tomto okruhu zjišťujeme odpovědi asistentů pedagoga. Zde sledujeme otázky 4 (otázky pro učitele) a 6, 7 (otázky pro asistenty).

KATEGORIE: KOMUNIKACE AP S PEDAGOGEM

I vzájemná komunikace mezi asistenty pedagoga a samotnými pedagogy by měla probíhat naprosto bez problémů - jejich vzájemná spolupráce a zejména komunikace je na skvělé úrovni, jak opět dokládají mé rozhovory. Jak asistent pedagoga, tak i pedagog mají určité pedagogické vzdělání, i když na jiné úrovni a zaměřené jiným směrem. Díky tomu se vzájemně obohacují a předávají si jak informace, tak i zkušenosti a mohou výrazně ovlivnit vzdělání konkrétního dítěte.

Tabulka č. 10 – Komunikace AP s pedagogem

KOMUNIKACE AP S PEDAGOGEM		
U	Citace	Kód
U1	„Výborná...“	VÝBORNÁ
U2	„Naprosto skvělá ...“	VÝBORNÁ
U3	„Já na třídě asistenta nemám...“	NEEXISTUJE
U4	„...nemám ve třídě asistenta...“	NEEXISTUJE
U5	„Musím říct, že výborná...“	VÝBORNÁ
U6	„Dobrá, co řeknu, tak udělá...“	DOBRÁ
U7	„Komunikace probíhá v pořádku...“	DOBRÁ

Zdroj: vlastní zpracování

Závěrem tedy stavím komunikaci mezi asistentem pedagoga a pedagogem na vysoké příčce. Vzájemná spolupráce a komunikace funguje a je velmi přínosná jak pro asistenty pedagoga, tak i učitele, ale hlavně pro dítě.

KATEGORIE: KOMUNIKACE S RODIČI S DĚTMI S HANDICAPEM

Všechny dotazované jsou přitom v úzkém kontaktu s rodiči, vzájemně spolupracují a snaží se o určitý posun dítěte. Předávají si informace každé ráno, kdy si asistent dítě přebírá a i každé odpoledne, kdy si rodiče pro dítě přijdou. Ze získaných dat je dále možné říci, že vzájemná komunikace mezi asistenty pedagoga a rodiči dětí, kteří asistenci potřebují, je pravidelná a oboustranně vstřícná i prospěšná.

Tabulka č. 11 – Komunikace mezi AP a rodiči dětí s handicapem

KOMUNIKACE MEZI AP A RODIČI DĚTÍ S HANDICAPEM		
AP	Citace	Kód
AP1	„Když to jde, tak denně předávám informace o daném dítěti.“	VÝBORNÁ
AP2	„Komunikace je většinou bezproblémová...“	DOBRÁ
AP3	„...komunikuji především s rodiči dětí, které mám na starosti. Jedná se o tři děti, takže snažím se vždy krátce informovat o pokrocích jejich dítěte.“	DOBRÁ
AP4	„...rodič se zeptá mě nebo kolegyně učitelky, na co se chce prioritně zeptat, na to mu odpovíme nebo naopak sdělujeme či se ptáme my ...“	DOBRÁ
AP5	„Komunikace probíhá vcelku normálně, s rodiči se bavím ráno nebo v poledne, kdy předávám dítě, snažím se zodpovědět, pokud něco potřebují...“	VÝBORNÁ
AP6	„...spolu mluvíme na rovinu, některým maličkostem se zasmějeme, ale vždy povím veškeré informace ...“	VÝBORNÁ
AP7	„Komunikuji s nimi pravidelně, když to jde, tak každý den...“	VÝBORNÁ

Zdroj: vlastní zpracování

KATEGORIE: KOMUNIKACE MEZI PEDAGOGY A RODIČI V NÁVAZNOSTI NA AP

Komunikace s rodiči ohledně profese asistenta pedagoga je častým jevem. Dle zaznamenaných rozhovorů vyplývá fakt, že rodiče moc neví co si pod tímto pojmem představit, co je vlastně jejich náplní práce a jak během vyučování fungují v třídním kolektivu. Vzhledem k tomu, že přidělení asistenta pedagoga je čím dál častější, tak z toho logicky vyplývá, že chtějí mít co nejvíce informací.

Bohužel najdeme i rodiče, kteří tuto práci berou velmi negativně a staví ji, jak řekl pedagog U3, na úroveň uklízečky. Je jasné, že žádný rodič nechce slyšet, že jeho dítě potřebuje asistenci, a proto na asistenty pedagoga reagují s obavami a častokrát se tomuto tématu vyhýbají.

Vhodným řešením by bylo, kdyby se rodiče mohli dozvědět co nejvíce informací o této profesi, přičemž základem by měla být i účast asistentů na různých schůzkách s rodiči. Zároveň by při těchto schůzkách měl být dán prostor i samotnému asistentovi pedagoga, který by měl být k dispozici i ostatním rodičům. Mohl by je více informovat o své profesi a případně podat pomocnou ruku a cenné rady rodičům, které úzká spolupráce s asistentem pedagoga čeká.

Závěrem tedy stavím komunikaci mezi asistentem pedagoga a pedagogem na vysoké příčce. Vzájemná spolupráce a komunikace funguje a je velmi přínosná jak pro asistenty pedagoga, tak i učitele, ale hlavně pro dítě.

Bohužel ze strany rodičů je již komunikace téměř nulová. Pokud dojde k vzájemné komunikaci, nebo k započetí rozhovoru ze strany pedagoga, tak se rodiče vyjadřují spíše negativně.

Je viditelné, že veřejnost není dostatečně informovaná o podstatě profese asistenta pedagoga a stále, tak jako i inkluze samotná, je pro ně fenomén asistenta tabu.

Tabulka č. 12 – Komunikace mezi rodiči a pedagogy ohledně AP

KOMUNIKACE MEZI RODIČI A PEDAGOGY OHLEDNĚ AP		
U	Citace	Kód
U1	„Ne, neřeší..“	NIKDY
U2	„Jen jednou se mě zeptali, zda mohou mluvit s asistentem ...“	JEDNOU
U3	„Tohle se mnou vůbec neřeší...“	NIKDY
U4	„Pár rodičů za mnou přišlo a řešilo tuto situaci.“	VÍCEKRÁT
U5	„Řeší pouze v kladném slova smyslu.“	VÍCEKRÁT
U6	„Jedni rodiče za mnou přišli...“	JEDNOU
U7	„Řeší, ale většinou si nepřipouštějí, že by jejich dítě mělo nějaký problém.“	VÍCEKRÁT

Zdroj: vlastní zpracování

8.2.4 Okruh IV: POVOLÁNÍ

Lze tvrdit, že profesi asistenta pedagoga vykonávají převážně ženy. Je to z toho důvodu, že jsou empatičtější, ale často i z toho důvodu, že rodiče a jejich děti už jsou dospělé a nebydlí s nimi, takže svou mateřskou péči mohou využít v pracovní sféře a věnovat ji někomu jinému. Zde sledujeme otázky 1, 2, 3, 8, 9 (otázky pro asistenty) a 6, 7 (otázky pro učitele).

Většina z dotazovaných, konkrétně pět ze sedmi, pracují na této pozici již více než rok.

Z rozhovorů, které jsem s asistentkami pedagoga vedla, můžu jednoznačně tvrdit, že je práce naplňuje a baví. Jen dvě respondentky AP4 a AP5 si touto otázkou nebyly jisté. Za tento fakt může však zejména to, že se dané profesi, tedy profesi asistentky pedagoga, věnují teprve krátkou chvíli.

Na otázky „*Je tato práce pro Vás naplňující?*“ a „*Kdyby jste mohl/ a pracovat jinde, zvolil/a byste si jiné povolání, nebo zůstala*“ (otázky č. 2 a č. 3) padla i odpověď typu, že toto povolání ani jako povolání nevnímají (AP3). Zejména je to pro ně radost. Nejčastější odpovědí však bylo to, že je práce naplňuje a to primárně z toho důvodu, že pracují s dětmi.

Dále jsem se zaměřila také na to, zda by chtěly i nadále zůstat na pozicích asistentky pedagoga. Jen jedna z dotazovaných asistentek, asistentka AP4, mi odpověděla, že neví, jelikož je teprve v začátcích a sama se hledá.

Zbylé respondentky, tedy 6 asistentek pedagoga, mě utvrdily v tom, že se jedná o práci, se kterou by nikdy skončit nechtěly.

Pro všechny je to práce, které se věnují plným srdcem a práci by změnily pouze na základě toho, že by odejít musely.

Když jsem s nimi diskutovala na téma jiné profese, tak mi paní uvedly, že kdyby musely, tak by se ucházely o místo například zdravotní sestry.

Abych tedy shrnula otázky, které se týkaly povolání (otázka č. 1, č. 2 a č. 3), jako závěr z nich vyplývá, že se práci věnují zejména jedinci, kteří tuto práci neshledávají jako možnost výděлку, ale jež tato práce opravdu baví a naplňuje, a pokud by museli profesi změnit, tak by zůstali ve stejné profesní sféře, jen by odešly například do zdravotnictví jako zdravotní sestry nebo pečovatelky.

Tabulka č. 13 – Vnitřní naplnění AP při výkonu jejich profese

VNITŘNÍ NAPLNĚNÍ AP PŘI VÝKONU JEJICH PROFESE		
AP	Citace	Kód
AP1	„Ano...“	NAPLŇUJE
AP2	„Ano...“	NAPLŇUJE
AP3	„Tuto práci mám ráda a hlavně ji neberu tolik jako práci, vidím to, jako bych se starala o svá vnoučata.“	NAPLŇUJE
AP4	„Zatím se v této práci stále hledám, takže nevím, jestli bude pro mě naplňující.“	NEVÍ
AP5	„Ráda bych řekla, že bude naplňující, ale teprve se zaučuji v pedagogickém procesu...“	NEVÍ
AP6	„Ano, jsem velice spokojená...“	NAPLŇUJE
AP7	„...chci dále v této profesi pokračovat, protože mi přítomnost dětí přináší radost a nový elán do dalších činností.“	NAPLŇUJE

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 14 – Volba jiného povolání než AP

VOLBA JINÉHO POVOLÁNÍ NEŽ AP		
AP	Citace	Kód
AP1	„Tahle práce mě baví, ale kdybych musela odejít, tak bych si samozřejmě našla možná jiné povolání...“	MOŽNÁ
AP2	„Ta práce je pro mě srdcová záležitost a stejně tak i budova, ve které jsem dlouho pracovala, takže již si nedokážu představit, že bych si zvolila jiné povolání.“	NE
AP3	„...tak bych neměnila povolání...“	DOBRÁ
AP4	„Kdybych měla odejít ze školství, tak si práci najdu bez problémů ...“	MOŽNÁ
AP5	„...zvolila zdravotní sestru na dětském oddělení, to by mě také bavilo.“	ANO
AP6	„...co bych mohla vykonávat, tak bych si znovu zvolila asistentku pedagoga. ...“	NE
AP7	„...chci dále v této profesi pokračovat ...“	NE

Zdroj: vlastní zpracování

KATEGORIE: POSTOJ RODIČŮ DĚTÍ BEZ SVP VŮČI PROFESI ASISTENTA PEDAGOGA

Byla jsem mile překvapena, jaké postoje zaujímají rodiče dětí bez SVP vůči asistentům pedagoga. Z celkové analýzy můžu soudit, že většina rodičů má vůči této profesi určitý obdiv a také vnímají náročnost tohoto povolání. Jsou rádi za to, že ve třídě tento asistent je, jelikož je podporou pro celý třídní kolektiv.

Zarazila mě dokonce odpověď, že se najde poměrně dost rodičů, jejichž dítě nemá žádné komplikace, handicap či SVP, ale i přesto si našli dostatek informací o tom, co tato práce obnáší a na základě informací vnímají pozici asistenta pedagoga velmi kladně.

Pouze 2 respondentky, AP2 a AP4, se v odpovědi na danou otázku (otázka číslo 9) zmínily i o negativním postoji. Konkrétně ze strany rodičů zaznívají takové narážky, jako že asistent pedagoga si s dětmi pouze hraje a je to tedy zbytečně vytvořené pracovní místo.

Tabulka č. 15 – Postoj rodičů dětí bez SVP vůči AP dle názoru pedagogů

POSTOJ RODIČŮ DĚTÍ BEZ SVP VŮČI AP DLE NÁZORU PEDAGOGŮ		
U	Citace	Kód
U1	„Netuším, nebavíme se o tom.“	NEEXISTUJE
U2	„Stoprocentně jsou rádi všichni ...“	KLADNÝ
U3	„Já na třídě asistenta nemám...“	NEEXISTUJE
U4	„Dvakrát se mi stalo, že o asistentovi nechtěli ani slyšet, jednou za mnou přišli sami, že se obávají, že jejich dítě bude potřebovat asistenci.“	OBAVY Z NEZNÁMA
U5	„Rodiče si ji vychvalují ...“	KLADNÝ
U6	„Jen chtěli získat více informací a dostat potvrzení, že jejich mínění je správné.“	NEEXISTUJE
U7	„Pokud je to něco nepříjemného, tak docela odmítavý.“	ODMÍTAVÝ PŘI NEPŘÍJEMNOSTECH

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 16 – Postoj rodičů dětí bez SVP vůči AP dle názoru AP

POSTOJ RODIČŮ DĚTÍ BEZ SVP VŮČI AP DLE NÁZORU AP		
AP	Citace	Kód
AP1	„Rodiče dětí se SVP se k tomu staví obdivně, u dětí bez zdravotního handicapu spíše závidí.“	ZÁVISTIVÝ
AP2	„Někteří obdivují, co vše dokážu zastat, že má práce je obdivuhodná a rozhodně náročná, jiní to takto nevnímají, vidí mě, při příchodu do školky a při odchodu a myslí si, že si hraju jen s dětmi, které mají handicap, a o ostatní děti se nestarám.“	OBDIVNÝ I NEGATIVNÍ
AP3	„Většina z nich je ráda, že jsem tam jako další člověk...“	KLADNÝ
AP4	„...někteří rodiče mají určitý respekt k tomuto povolání, ale také někteří si myslí, že je to zbytečně vytvořené místo.“	RESPEKTUJÍCÍ I NEGATIVNÍ
AP5	„Myslím, že většina rodičů vnímá pozici asistenta velmi dobře...“	KLADNÝ
AP6	„Jsou rádi, že pracuje u dětí někdo, kdo má třicet let zkušeností v mateřské škole...“	KLADNÝ
AP7	„Většinou se chovají mile, takže berou toto povolání také jako důležité.“	KLADNÝ

Zdroj: vlastní zpracování

8.2.5 Okruh V: ROLE ASISTENTA PEDAGOGA V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Jak již bylo zmíněno výše, většina respondentů souhlasí s inkluzí v mateřské škole a tudíž je jasné, že roli asistenta pedagoga v mateřských školách shledávají jako potřebnou součást třídy, pokud se tedy objeví dítě s určitým SVP. V tomto okruhu sledujeme otázku 10 (otázky pro asistenty)

Drtivá většina odpovědí tázaných asistentek pedagoga přitom byla totožná. Vyjádřily se k tomuto povolání pozitivně, a to zejména z toho důvodu, že je podle nich potřeba zajistit určitou pozornost a zaměřit se na problém, který má dítě velmi záhy již po narození nebo od jeho útlého věku.

Dle jedné z respondentek, asistentky pedagoga A7, by měl být asistent pedagoga dokonce k dispozici v každé mateřské škole.

Takže závěrem můžeme konstatovat, že profese asistenta pedagoga je velmi užitečnou a v dnešní době potřebnou profesí nejen pro děti se SVP, ale i pro pedagogy, kterým asistenti velmi pomáhají při vzdělávání dětí.

8.2.6 Okruh VI: POSTOJ TŘÍDNÍHO KOLEKTIVU VŮČI DÍTĚTI SE SVP

Když se dále zaměříme na třídní kolektiv, s potěšením mohu prohlásit a pronést závěr, že děti bez SVP nevnímají žádné odlišnosti. K dětem s handicapem se chovají velmi mile, přijímají ho mezi sebe a pomáhají také asistentce pedagoga se o takovéto dítě starat. Pouze dvě z respondentek (AP2 a AP7) vzpomenu, že se u nich ve třídě děti chovají jak pozitivně, tak i negativně.

Některé děti, jak již bylo rovněž zmíněno, nevnímají rozdíly, s dítětem si hrají a vzájemně se k sobě chovají ohleduplně a přátelsky. Zároveň se ale najdou i děti, které danému dítěti nerozumí, neberou ho za svého a odmítají si s ním hrát.

Tabulka č. 17 – Postoj ostatních dětí vůči dítěti se SVP

POSTOJ OSTATNÍCH DĚTÍ VŮČI DÍTĚTI SE SVP		
AP	Citace	Kód
AP1	„V naší školce jsou na sebe hodní a starají se o dítě s handicapem...“	KLADNÝ
AP2	„Myslím, že některé děti jsou více empatické a nápomocné, tak mají o dítě zájem, hrají si s ním, a když potřebuji pomoci, tak se rády nabídnou, ale také jsou u nás děti, které tohle moc nechápou...“	KLADNÝ I NEGATIVNÍ
AP3	„U nás jsou všechny děti hodné a vnímavé...“	KLADNÝ
AP4	„...pohlíží na něj špatně, neboť se mu dostává větší pozornosti...“	NEGATIVNÍ
AP5	„...hezky, a to opravdu jen v pozitivním slova smyslu.“	KLADNÝ
AP6	„K chlapci se chovají ostatní hezky a předškoláci mi pomáhají, když se chlapec převléká.“	KLADNÝ
AP7	„Pár menších dětí není tolik ohleduplných...“	KLADNÝ I NEGATIVNÍ

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnula bych tedy postoj třídy vůči jedinci pozitivně, jelikož děti v tomto věku ještě nejsou dostatečně vyzrálé, aby si danou odlišnost uvědomovaly a přijaly ji za svou. Je logické, že se v kolektivu najdou i takové děti, které si rozdílností všimnou, berou je negativně a tímto dítětem pohrdají či se brání vzájemné komunikaci.

Celkově však mohu říci, že toto negativní vnímání je spíše minimální a na základě získaných dat a následné analýzy se děti v 90 % k sobě chovají ohleduplně a jsou kamarádi i přes různé rozdíly, odlišnosti a vnímání fyzického či mentálního postižení jedince v jejich kolektivu.

8.3 Vyhodnocení dotazníku

Tato kapitola se věnuje výsledkům kvantitativního šetření a jejich interpretaci. Podkapitola obsahuje samotný dotazník, který byl v tištěné podobě předáván asistentům pedagoga, pedagogům a rodičům dětí, druhá část podkapitoly uvádí grafické znázornění, jak respondenti v dotazníkovém výzkumu odpovídali.

Toto dotazníkové šetření proběhlo v průběhu měsíce listopadu 2018. Výzkum probíhal ve spolupráci s MŠ Thunská, MŠ Klostermannova, MŠ Krásný Studenec a MŠ Moskevská v Děčíně. Mateřská škola Thunská je škola, která integruje děti se speciálně vzdělávacími potřebami. Mateřská škola Moskevská má pouze jednoho asistenta pedagoga na jedné třídě, druhá třída funguje jako běžná MŠ. V Mateřské škole Krásný Studenec mají také jednoho asistenta pedagoga na jedné třídě, ve druhé třídě mají chůvu, jelikož jsou v ní zapsané převážně dvouleté děti. Jmenované mateřské školy existují jako samostatně fungující odloučená pracoviště MŠ Klostermannova. V Mateřské škole Klostermannova pracují dva asistenti pedagoga, ale jsou tu vytvořené i speciální třídy.

Celkem bylo rozdáno 100 dotazníků, což tvoří celých 100 % tázaných. Návratnost vyplněných dotazníků činila 68 %, tudíž 68 respondentů dotazník odevzdalo. Dotazník bylo možné vyplnit v mé přítomnosti nebo si dotyční mohli vzít vytištěný dotazník domů, v klidu ho vyplnit a v následujících dnech přinést. Někteří rodiče, které jsem požádala o spolupráci při dotazníkovém výzkumu, se jej odmítli účastnit nebo dotazník nepřinesli zpět.

Vyhodnocení údajů je provedeno aplikací Microsoft Office Excel, v níž byly vytvořeny tabulky a grafy potřebné ke srovnávání získaných dat.

Dotazník určený pro asistenty pedagogy, pedagogy a rodiče

Vážená paní, vážený pane,

jmenuji se Oldřiška Zemanová a jsem studentkou magisterského studia, oboru Předškolní pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Tento standardizovaný dotazník bude podkladem pro mou diplomovou práci na téma *Asistent pedagoga a jeho uplatnění v předškolním zařízení*, tudíž si dovoluji oslovit především asistenty pedagoga, pedagogy v mateřských školách a rodiče dětí.

Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který je nutný k realizaci výzkumného šetření v empirické části mé práce.

Výzkumné šetření je důvěrné a anonymní, vyplňte jej tedy zodpovědně a pravdivě.

Děkuji Vám za Vaše náměty a spolupráci a čas věnovaný vyplňování dotazníku.

Zemanová Oldřiška, Bc.

Pokyny k vyplnění

Vybranou odpověď zakroužkujte a dále pokračujte dle zadání u jednotlivých otázek v dotazníku.

Kategorie A: Obecné informace

A1. Jste:

A) Muž.

B) Žena.

A2. Jaký je Váš věk?

A) 18-30

B) 31-40

C) 41-50

D) 51 a více let.

A3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

- A) Základní vzdělání
- B) Středoškolské vzdělání s výučním listem
- C) Středoškolské vzdělání s maturitou
- D) Vyšší odborné vzdělání
- E) Vysokoškolské bakalářské vzdělání
- F) Vysokoškolské magisterské vzdělání

A4. Jakou pozici v mateřské škole zastáváte?

- A) Učitelka
- B) Asistent pedagoga
- C) Rodič/zákonný zástupce

A5. Jaká je délka Vaší praxe?

Odpovídá pouze pedagog a asistent pedagoga.

- A) 0-5 let.
- B) 6-10 let.
- C) 11-20 let.
- D) 20 let a výše.

A6. Jaký je zdravotní stav Vašeho dítěte?

Odpovídá rodič.

- A) Bez omezení
- B) Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami.

A7. Chcete se práci asistenta pedagoga věnovat, nebo je to pro vás jen na dobu určitou, než najdete například nové zaměstnání?

Odpovídá pouze asistent pedagoga.

- A) Chci se tomu dále věnovat
- B) Je to pro mě jen na dobu určitou

A8. Účastníte se vzdělávacích aktivit akreditovaných MŠMT či kurzů určených pro asistenty pedagoga?

Odpovídá pouze asistent pedagoga.

- A) Ano.
- B) Ne.

Kategorie B – Inkluze

B1. Víte, co je to inkluze?

- A) Vím, co znamená.
- B) Zním pojem, ale nevím, co znamená.
- C) Nevím, co znamená.

B2. Z jakých zdrojů jste informace o inkluzi získal:

Výběr více možností.

- A) Informace z internetu
- B) Informace z médií (televize, tisk, rozhlas)
- C) Studium na PF
- D) Prostřednictvím mateřské školy
- E) Jsem asistent pedagoga
- F) Jsem učitelka
- G) Neznám pojem.

B3. Souhlasíte s inkluzí dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžné mateřské školy?
(68 respondentů)

- A) Souhlasím
- B) Spíše souhlasím
- C) Spíše nesouhlasím
- D) Nesouhlasím

B4. Jsou ve Vaší mateřské škole dostatečně vhodné podmínky k inkluzi dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami?

- A) Ano.
- B) Spíše ano.
- C) Spíše ne.
- D) Ne.
- E) Nevím.

B5. Pokud máte ve třídě dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, má asistenta pedagoga?

- A) Ano.
- B) Ne.

B6. Kolika dětem se SVP pomáháte?

- A) Žádnému dítěti, nejsem asistent pedagoga.
- B) Jednomu dítěti.
- C) Dvěma dětem.
- D) Třem dětem.
- E) Čtyřem dětem.
- F) Pěti dětem.

B7. V čem je podle vás hlavní role asistenta pedagoga u dítěte se SVP důležitá?

Výběr více možností.

- A) Pomáhá danému dítěti
- B) Pomáhá učiteli
- C) Pomáhá dítěti při začlenění do kolektivu
- D) Pomáhá usměrňovat nevhodné chování dítěte

Kategorie C – Vztahy a spolupráce

C1. Jaký postoj mají, dle Vašeho názoru, k integrovanému dítěti děti ve třídě?

- A) Pozitivní, kamarádský
- B) Ochotní pomáhat
- C) Vztah je neutrální, nedokážou navázat vztah
- D) Negativní

C2. Jaká je, dle Vašeho názoru, spolupráce pedagogů s asistenty pedagoga?

- A) Výborná.
- B) Málo spolupracují.
- C) Špatná.

C3. Jaký postoj mají, dle Vašeho názoru, k integrovanému dítěti rodiče ostatních dětí?

- A) Pozitivní
- B) Spíše pozitivní
- C) Spíše negativní
- D) Negativní

C4. Jaká je, dle Vašeho názoru, spolupráce asistentů pedagoga s rodiči integrovaných dětí?

A) Výborná.

B) Málo spolupracují

C) Špatná.

C5. Jaká je, dle Vašeho názoru, spolupráce asistentů pedagoga s rodiči dětí bez SVP?

A) Výborná.

B) Málo spolupracují.

C) Špatná.

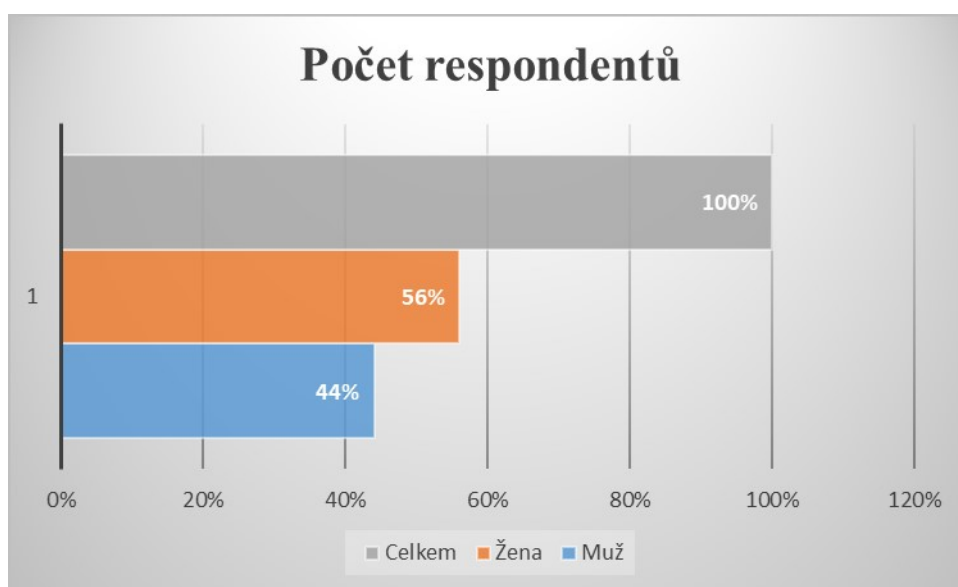
Vyhodnocení dotazníků kategorie A: OBECNÉ INFORMACE

A1. Jste:

- Muž
- Žena

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 68 respondentů. Z toho 30 mužů a 38 žen. Zatímco co soubor dotazovaných mužů byli pouze rodiče, tak soubor žen se kromě matek dělí ještě na učitelky a asistentky pedagoga. Tudíž do celkového počtu žen se počítá 16 učitelek, 15 matek a 7 asistentek pedagoga. Z grafu je na první pohled vidět, že je více žen, což je pochopitelné, jelikož v předškolním vzdělávání pracují převážně ženy, tudíž určitou část odpovídají právě ony. Z hlediska spolupráce při dotazníkovém šetření byli ochotnější muži.

Graf č. 1 – Počet respondentů

Zdroje: vlastní zpracování

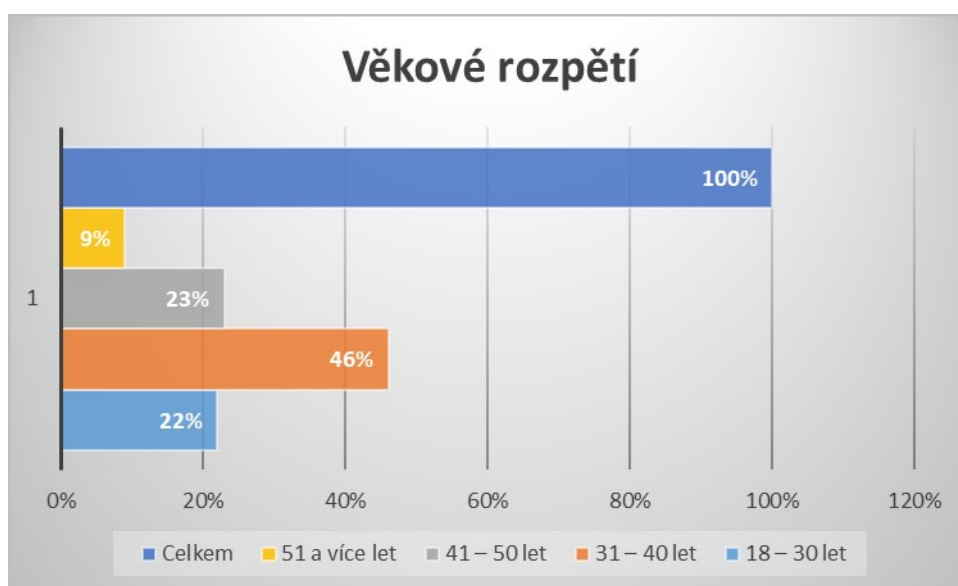
A2. Jaký je Váš věk?

- 18 – 30 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50 let
- 51 a více let

Věkové rozpětí dotazovaných bylo od 18 do 51 a více let. Největší počet respondentů, ať už žen nebo mužů, byl ve věku 31 až 40 let. Konkrétně šlo o 31 respondentů. Nejméně dotazovaných bylo ve věku od 51 let a více.

Zbylí respondenti byli ve věku 18 až 30 let (15 dotazovaných) a ve věku 41 až 50 let (16 dotazovaných). Většina dotazovaných ve věku 31 – 40 let byli rodiče dětí, převážně muži. Ve věku 51 a více let byly spíše asistentky pedagoga.

Graf č. 2 – Věkové rozpětí

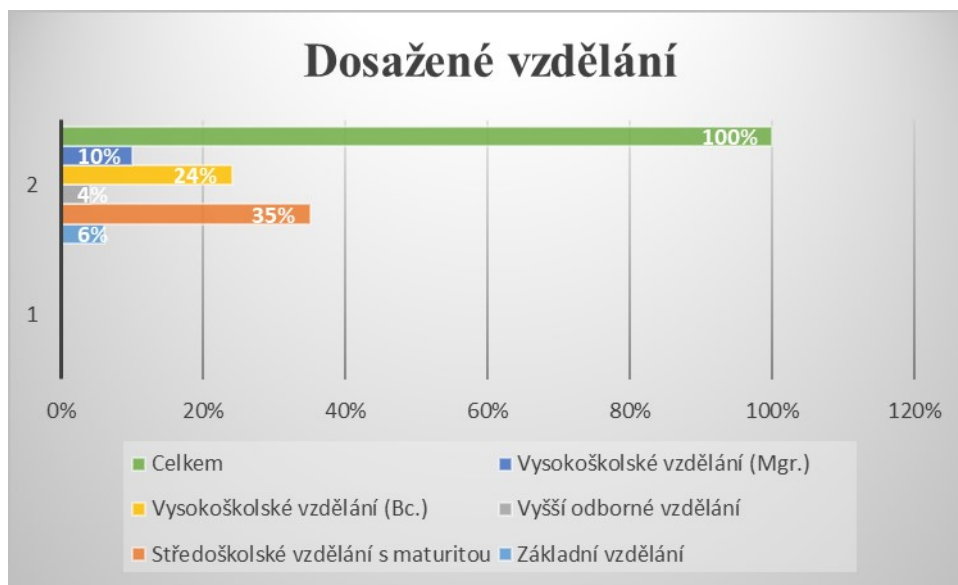
Zdroje: vlastní zpracování

A3. Vaše nevyšší dosažené vzdělání:

- Základní vzdělání
- Středoškolské vzdělání s výučním listem
- Středoškolské vzdělání s maturitou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské bakalářské vzdělání
- Vysokoškolské magisterské vzdělání

Co se týká vzdělání, na základě dat získaných pomocí dotazníkového šetření můžeme konstatovat, že největší počet respondentů dosáhl středoškolského vzdělání s maturitou (24 respondentů), nejméně oproti tomu má ukončené vyšší odborné vzdělání.

Graf č. 3 – Dosažené vzdělání

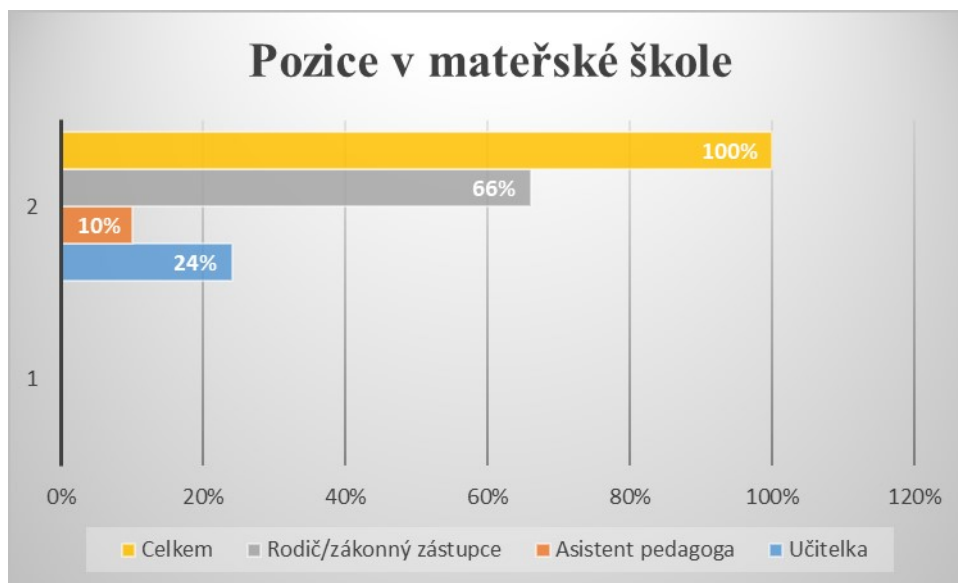
Zdroj: vlastní zpracování

A4. Jakou pozici v mateřské škole zastáváte?

- Učitelka
- Asistent pedagoga
- Rodič/zákonný zástupce

Čtvrtá otázka v kategorii A (Obecné informace) zjišťovala strukturu respondentů. Valnou většinu dotazovaných tvořili rodiče (45), poté následovaly učitelky a asistentky pedagoga. Jelikož v rozhovorech odpovídaly asistenty pedagoga a pedagožky, v dotazníku bylo třeba pro kvalitnější zpracování, větší výzkumný vzorek ze strany zákonných zástupců.

Graf č. 4 - Pozice v mateřské škole

Zdroje: vlastní zpracování

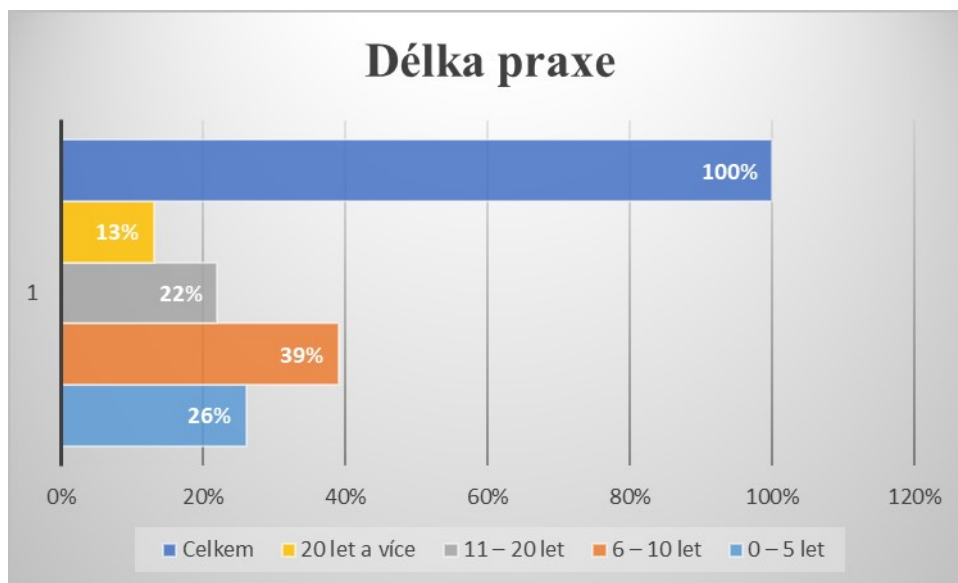
A5. Jaká je délka Vaší praxe?

- 0 – 5 let
- 6 – 10 let
- 11 – 20 let
- 20 let a více

Pátá otázka byla zaměřena pouze na pedagogy a asistenty pedagoga, jelikož její zaměření se týkalo praxe na dané pozici.

Na základě získaných dat od respondentů vyplývá, že z celkového počtu dotazovaných učitelek a asistentek pedagoga (23) je největší počet respondentů u délky praxe v rozmezí 6 až 10 let. Nejmenší počet můžeme vidět v délce praxe 20 let a více.

Graf č. 5 - Délka praxe

Zdroj: vlastní zpracování

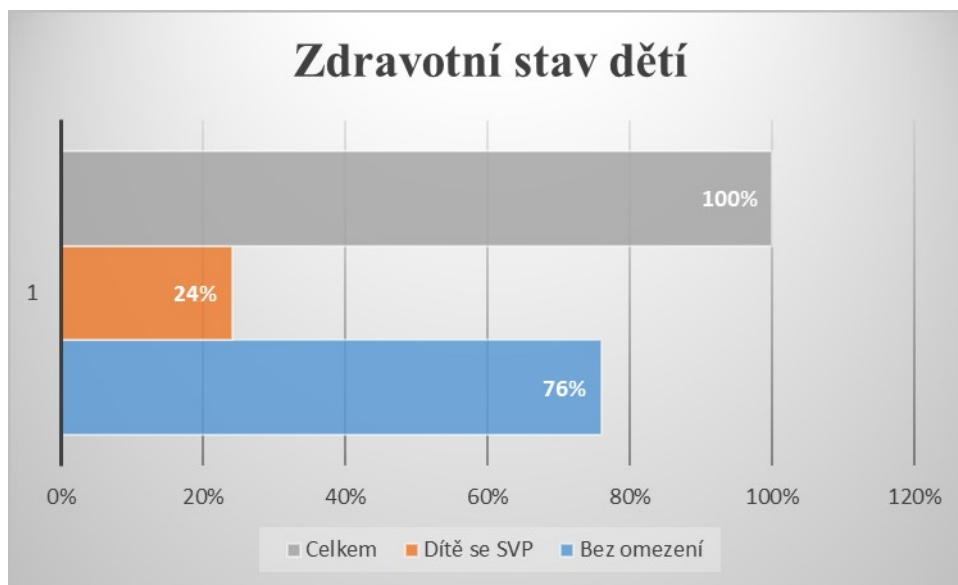
A6. Jaký je zdravotní stav Vašeho dítěte?

- Bez omezení
- Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami

Na rozdíl od předchozí otázky, otázka číslo 5 byla určena k vyplnění pouze rodičům. Vzhledem k tomu, že se téma diplomové práce zaměřuje především na asistenty pedagoga, cílem tohoto šetření bylo taktéž zjistit počet dětí se speciálními potřebami. Na základě vyhodnocení otázky vyplynul následovný závěr:

Z celkového počtu 45 dotazovaných rodičů má dítě se speciálními vzdělávacími potřebami 11 rodičovských párů, matek i otců, ale v dotazníku neodpovídali oba rodiče dítěte, vždy jen jeden zákonný zástupce dítěte. V tomto případě odpovědělo 5 matek a 6 otců, že má dítě se SVP. Zbýlých 34 rodičů má dítě bez omezení. Většina těchto rodičů přijímá své dítě se SVP se vším všudy bez výhrad, což je pro tyto děti také velmi podstatné.

Graf č. 6 – Zdravotní stav dětí

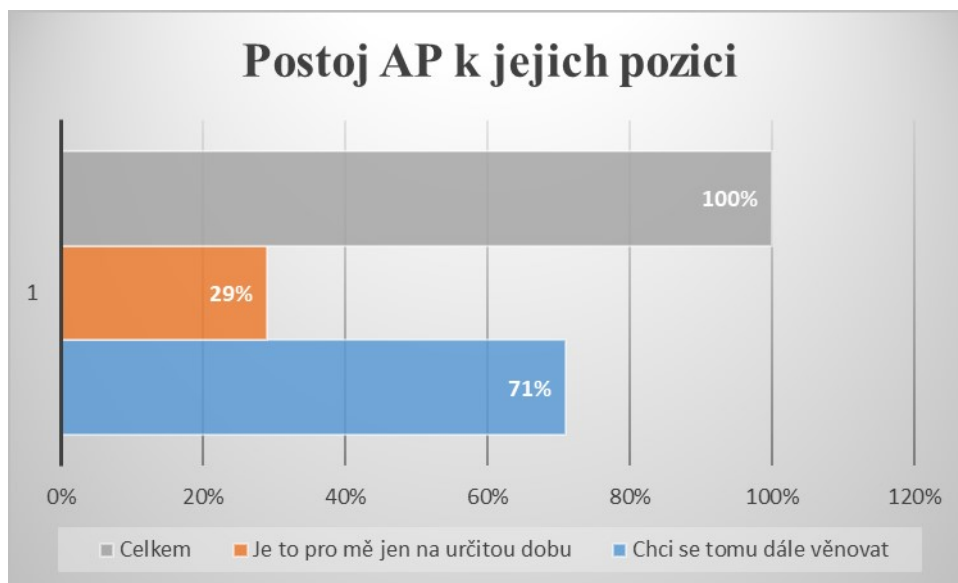
Zdroje: vlastní zpracování

A7. Chcete se práci asistenta pedagoga věnovat, nebo je to pro vás jen na dobu určitou, než najdete například nové zaměstnání?

- Chci se tomu dále věnovat.
- Je to pro mě jen na určitou dobu.

Sedmá otázka se týkala výhradně asistentek pedagoga. Cílem této otázky bylo zjistit, jak se dotazované asistentky pedagoga staví ke své profesi. Můžeme na základě tohoto šetření konstatovat, že 5 ze 7 sedmi dotazovaných asistentek chce i nadále na této pozici zůstat. Zbylé dvě respondenty berou tuto profesi jen jako přechodnou práci než naleznou jinou. Asistentky pedagoga, které odpovídaly, že se chtějí této práci dále věnovat, většinou měly nějakou zkušenost v jiné práci a k pozici asistentky pedagoga se dostaly až v pozdějším věku. Tím získaly určitý náhled na tuto pozici a na práci v mateřské škole.

Graf č. 7 – Postoj k jejich pozici

Zdroje: vlastní zpracování

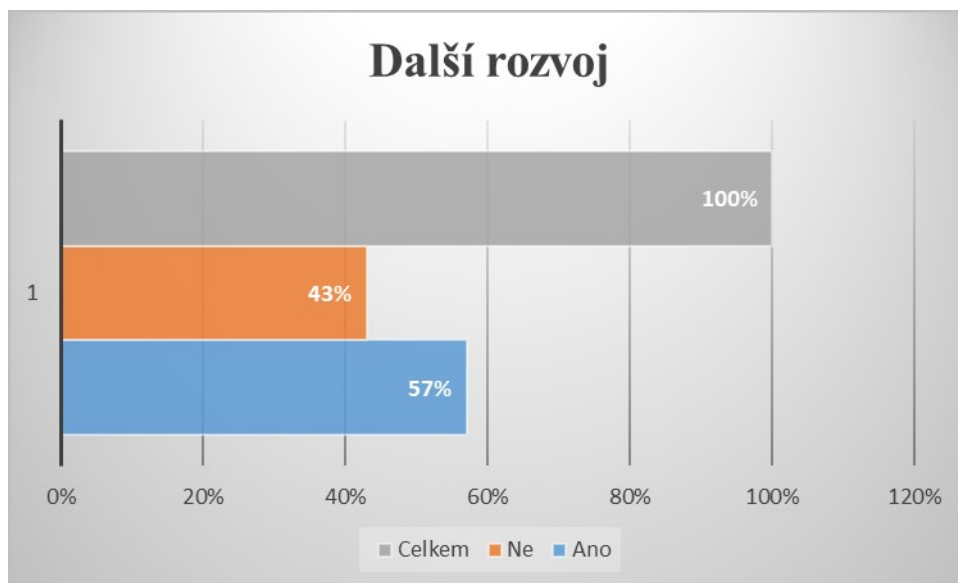
A8. Účastníte se vzdělávacích aktivit akreditovaných MŠMT či kurzů určených pro asistenty pedagoga?

- Ano.
- Ne.

Z dotazovaných sedmi asistentek pedagoga jsem se taky zaměřila na jejich vzdělání a další rozvoj. Má otázka byla položena tak, abych zjistila, zda se asistentky pedagoga i nadále rozvíjí například pomocí vzdělávacích aktivit, které nabízí MŠMT zdarma, případně jiných školení a kurzů. Stejně jako u předešlé otázky se zúčastnilo 7 asistentek pedagoga.

Odpověď na tuto otázku je v návaznosti na předešlou, tedy na to, jak vnímají svoji pozici. Čtyři ze sedmi respondentek i nadále své vzdělání rozvíjí. Tři asistentky pedagoga tuto možnost nevyužívají. Tyto asistentky se staví ke své práci pozitivně, chtějí se dále vzdělávat v tomto oboru, aby měly přehled.

Graf č. 8 – Další rozvoj

Zdroje: vlastní zpracování

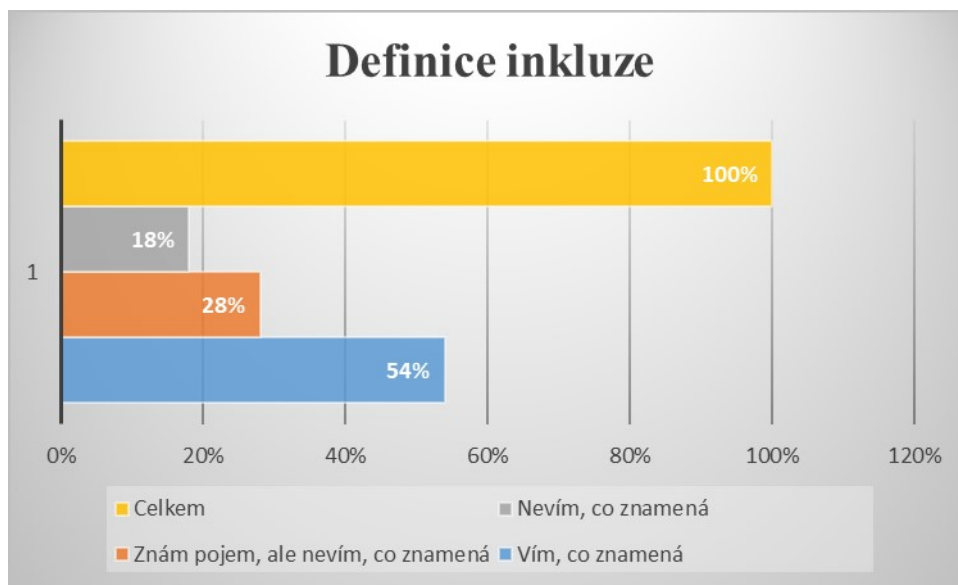
Vyhodnocení dotazníků kategorie B: INKLUZE

B1. Víte, co je to inkluze?

- Víím, co znamená.
- Zním pojem, ale nevím, co znamená.
- Nevím, co znamená.

První otázka z této kategorie se týkala samotného pojmu inkluze. Zajímalo mne, zda respondenti vůbec vědí, co inkluze znamená. Z celkového počtu respondentů (68) většina ví, co inkluze znamená a co si pod tímto pojmem mají představit. Kladně na otázku „co je to inkluze?“ odpovědělo 37 respondentů. Zbylí buďto pojem znali, ale nevěděli, co znamená (19 respondentů) nebo jej vůbec neznali (12 respondentů). Je uspokojující, že většina respondentů, nejen pedagogů a asistentů pedagoga, kteří by pojem znát měli, ale i mnoho z řad rodičů pojem zná a ví, co znamená.

Graf č. 9 – Definice inkluze

Zdroje: vlastní zpracování

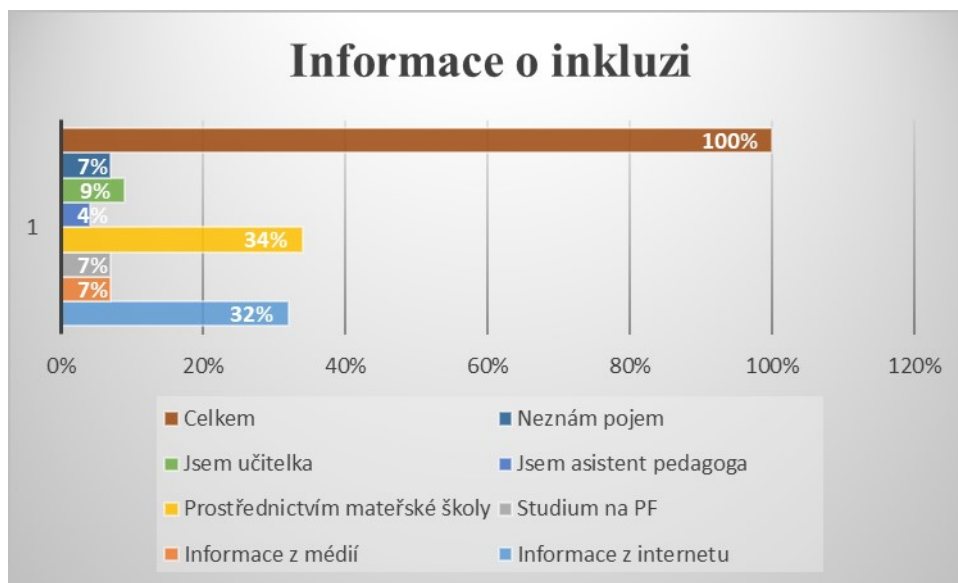
B2. Z jakých zdrojů jste informace o inkluzi získal?

- Informace z internetu.
- Informace z médií (televize, tisk, rozhlas).
- Studium na PF.
- Prostřednictvím mateřské školy.
- Jsem asistent pedagoga.
- Jsem učitelka.
- Neznám pojem.

Dále jsem se zaměřila na to, odkud informace ohledně inkluze čerpají nebo čerpali. Na základně sesbíraných dat můžeme shrnout, že nejčastěji dotazovaní získali informace díky svému povolání (57). Ihned následuje odpověď, že informace mají z internetu (54). Dále se dozvídají, co to je inkluze, taktéž díky svému povolání. Konkrétně takto odpovědělo 16 učitelek a 7 asistentek pedagoga.

17 z dotazovaných respondentů odpovědělo, že informace nabyli díky studiu na pedagogické fakultě, což odpovídali pedagogové. Zbýlých 23 respondentů buď mají informace z médií (11) nebo vůbec tento pojem neznají (12).

Graf č. 10 – Informace o inkluzi

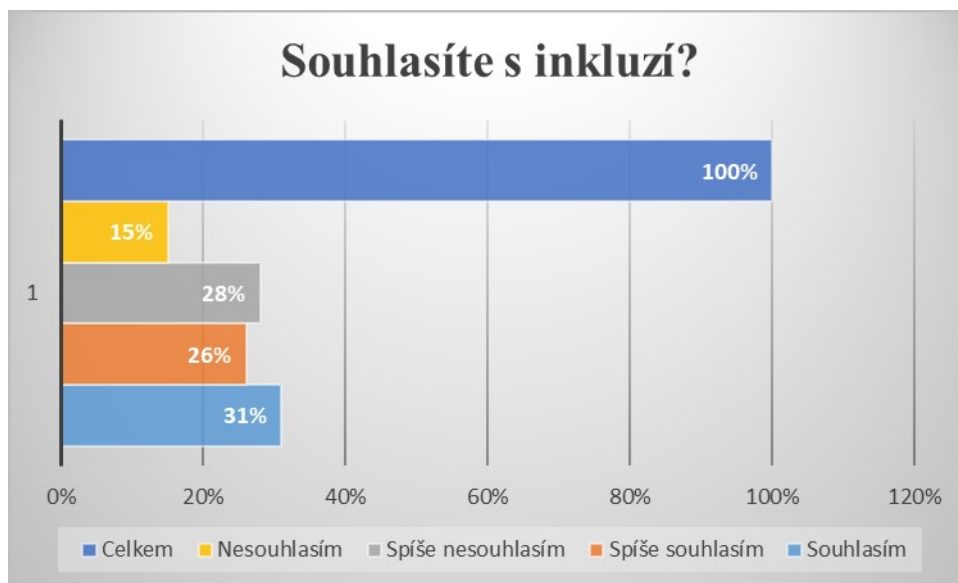
Zdroje: vlastní zpracování

B3. Souhlasíte s inkluzí dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžné mateřské školy?

- Souhlasím.
- Spíše souhlasím.
- Spíše nesouhlasím.
- Nesouhlasím.

Jelikož práce asistenta pedagoga, na níž se má diplomová práce zaměřuje, spadá pod inkluzi, nedílnou součástí dotazníkového šetření byla i otázka, zda respondenti s inkluzí souhlasí. Z odpovědí vyplývá, že kladně se staví 39 dotazovaných. Z tohoto počtu naprosto s inkluzí souhlasí 21 respondentů a spíše souhlasí 18. Tato otázka vyšla pozitivně, protože někteří mají s inkluzí zkušenosti – asistentky pedagoga se s ní setkávají klasicky, jelikož s těmito dětmi pracují, pedagogové také mají možnost se s těmito dětmi setkat ve své třídě a poznat je, někteří rodiče mají dítě se SVP a jiní rodiče mají možnost vidět, jak si jejich děti hrají s těmito dětmi.

Graf č. 11 – Souhlasíte s inkluzí?

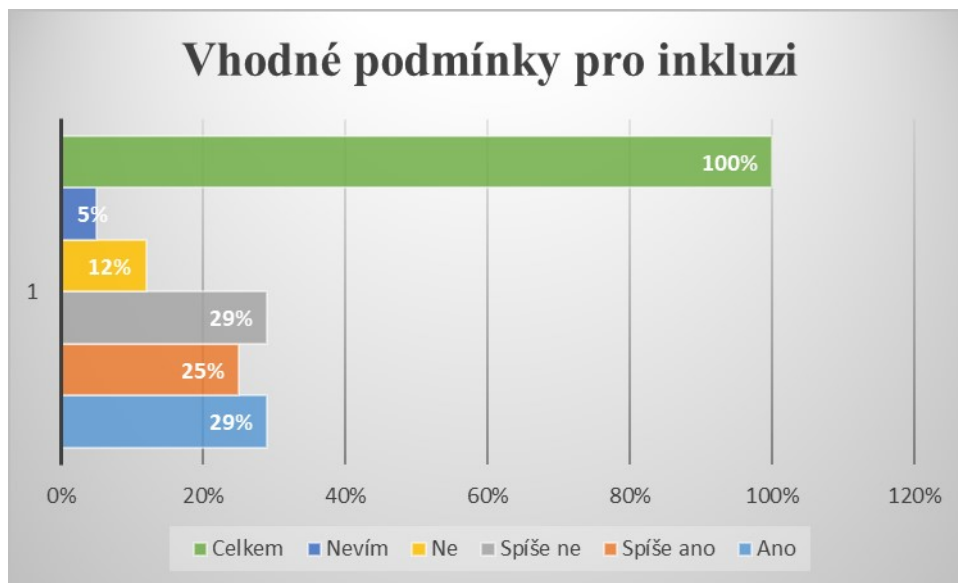
Zdroje: vlastní zpracování

B4. Jsou ve Vaší mateřské škole dostatečně vhodné podmínky k inkluzi dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami?

- Ano.
- Spíše ano.
- Spíše ne.
- Ne.
- Nevím.

V rámci výzkumného šetření se otázka čtvrtá týkala zejména inkluze v praxi. Zajímalo mne, zda jsou v daných mateřských školách vhodné podmínky pro inkluzivní vzdělávání. Z 68 respondentů odpovědělo ano 20, spíše ano 17. Negativně podmínky hodnotí 31 respondentů, 20 z dotazovaných odpovědělo, že vhodné podmínky spíše nemají a 8, že nemají vůbec. Zbylí 3 respondenti nevědí, zda je jejich mateřská škola vhodně uzpůsobená na inkluzivní vzdělávání. V této problematice se více orientují ti, co v mateřské škole pracují, proto odpovědi rodičů mohou být lehce zkreslené, jelikož nějací rodiče nemají přehled o těchto podmínkách k inkluzi.

Graf č. 12 – Podmínky pro inkluzi

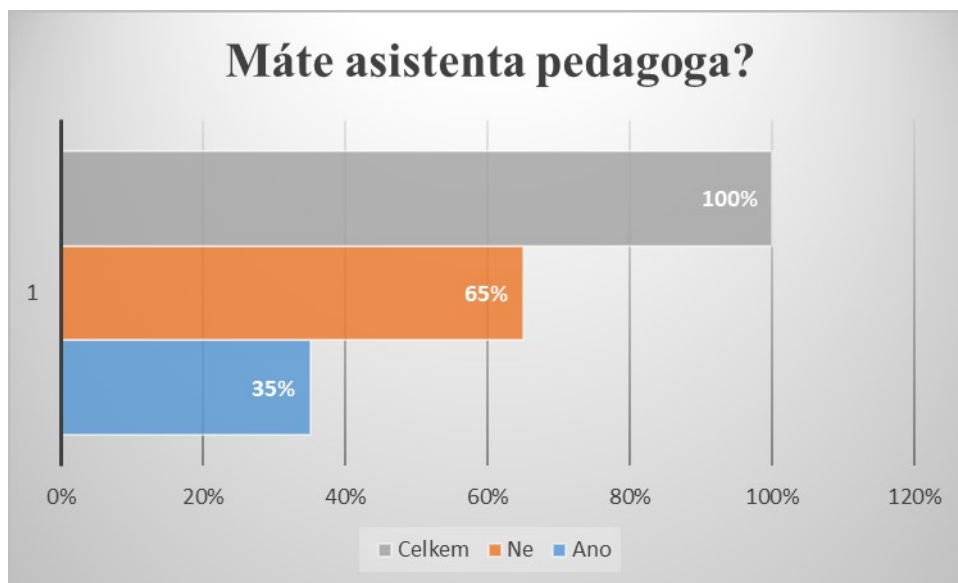
Zdroje: vlastní zpracování

B5. Pokud máte ve třídě dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, má asistenta pedagoga?

- Ano.
- Ne.

V dnešní době inkluzivního vzdělávání jsem další otázku směřovala přímo na pozici asistenta pedagoga. Na základě této otázky jsem zjistila, že 24 respondentů má ve třídě dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, které mají k dispozici asistenta pedagoga a 44 k dispozici asistenta pedagoga nemají.

Graf č. 13 – Máte asistenta pedagoga?

Zdroje: vlastní zpracování

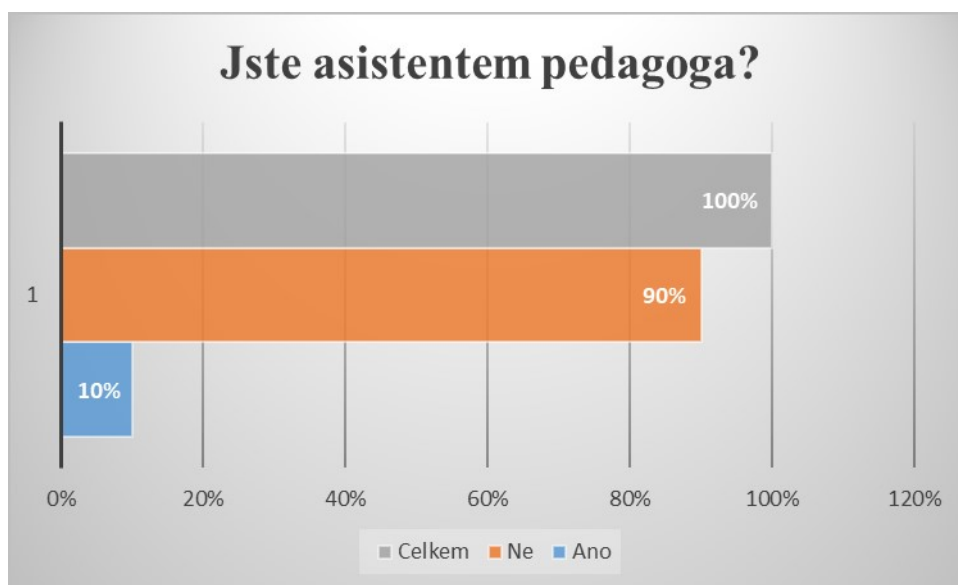
B6. Kolika dětem se SVP pomáháte?

- Žádnému dítěti, nejsem asistent pedagoga.
- Jednomu dítěti.
- Dvěma dětem.
- Třem dětem.
- Čtyřem dětem.
- Pěti dětem.

Šestá otázka z dotazníkového šetření byla pokládána všem respondentům, tedy celkovému počtu 68. Vzhledem k tomu, že tato otázka byla uzpůsobena spíše pouze pro asistenty pedagoga, ale šetření se účastnili také rodiče nebo učitelky mateřských škol, tak jsou výsledky následující:

Z dotazovaných není asistentem pedagoga 61 respondentů. Zbýlých 7 respondentů pracuje jako asistent pedagoga. Z těchto sedmi asistentů se 5 věnuje pouze jednomu dítěti a 2 se věnují třem dětem ve třídě.

Graf č. 14 – Jste asistentem pedagoga?

Zdroje: vlastní zpracování

Graf č. 15 – Kolika dětem se věnujete?

Zdroje: vlastní zpracování

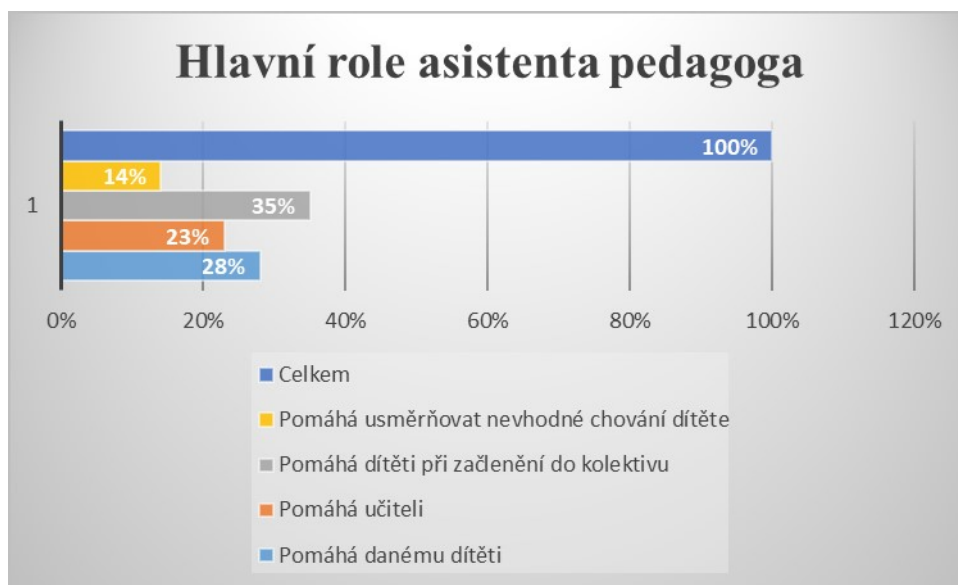
B7. V čem je podle vás hlavní role asistenta pedagoga u dítěte se SVP důležitá?

- Pomáhá danému dítěti.
- Pomáhá učiteli.
- Pomáhá dítěti při začlenění do kolektivu.
- Pomáhá usměrňovat nevhodné chování dítěte.

Poslední otázka druhé kategorie, tedy kategorie Inkluze, se zaměřuje na roli asistenta pedagoga. V rámci odpovědí měli respondenti na výběr ze 4 možností. Nejvíce dle dotazovaných je hlavní rolí asistenta pedagoga pomáhat dítěti při začleňování do kolektivu (43). Druhou nejčastější odpovědí je odpověď A, tedy že hlavní rolí je celkově pomáhat dítěti se speciálními vzdělávacími potřebami (35).

Další dvě odpovědi již nebyly tak časté, ale přesto si 28 z dotazovaných respondentů myslí, že hlavní rolí asistenta pedagoga je pomáhat učiteli, a nejméně z dotazovaných zastává názor, že jeho hlavní rolí je usměrňovat chování dítěte se zvláštními vzdělávacími potřebami (17). Začlenění dítěte do kolektivu je velmi důležité při vstupu do nového kolektivu.

Graf č. 16 – Hlavní role AP

Zdroje: vlastní zpracování

Vyhodnocení dotazníků kategorie C: VZTAHY A SPOLUPRÁCE

Poslední kategorie výzkumného šetření pomocí dotazníků se zaměřuje na vztahy a spolupráci jak mezi dětmi, tak i mezi zaměstnanci nebo rodiči.

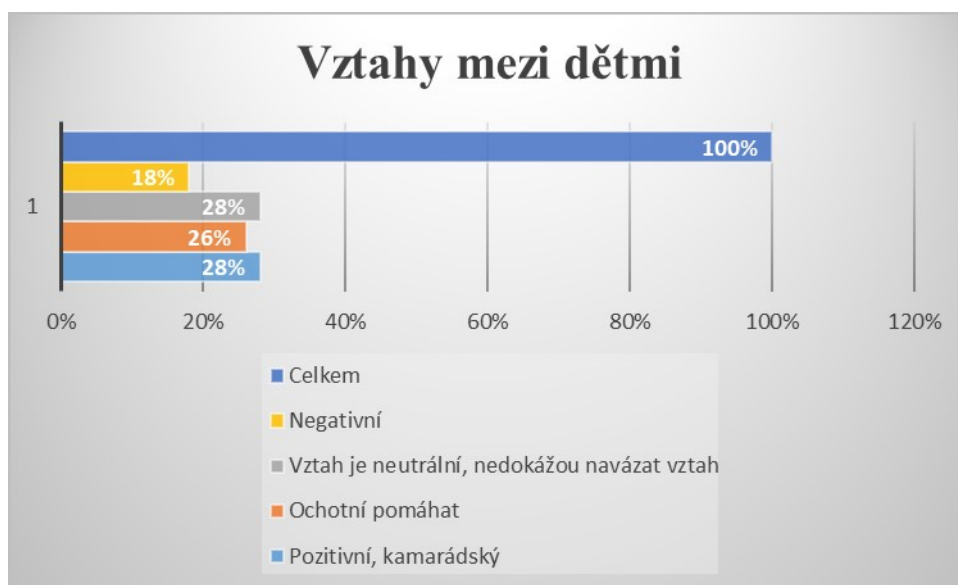
Nejdříve jsem se v této kategorii věnovala vzájemným vztahům mezi dětmi, konkrétněji vztahům mezi dětmi bez SVP a dětmi integrovanými.

C1. Jaký postoj mají, dle Vašeho názoru, k integrovanému dítěti děti ve třídě?

- Pozitivní, kamarádský.
- Ochotní pomáhat.
- Vztah je neutrální, nedokážou navázat vztah.
- Negativní.

Z dotazníku vyplynula následující stanoviska: Děti mezi sebou mají spíše dobrý vztah. Odpovědělo 19 z 68 dotazovaných, že vzájemný vztah je kamarádský a 18 respondentů, že děti jsou si ochotny dokonce pomáhat. Stejně tak jako u pozitivního vztahu se dotazovaní vyjadřovali i k neutrálním a špatným vztahům. Tedy 19 respondentů odpovědělo, že vzájemné vztahy jsou neutrální a zbylých 12 respondentů se domnívá, že jsou vztahy mezi dětmi negativní. Z toho vyplývá, že děti mají spolu spíše kamarádský a jsou ochotní jim pomáhat.

Graf č. 17 – Vztahy mezi dětmi

Zdroje: vlastní zpracování

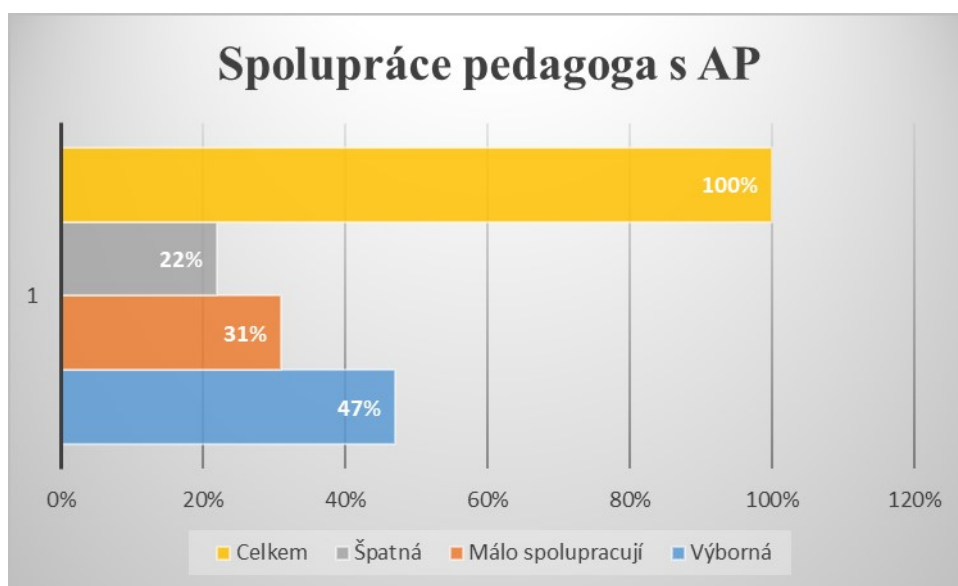
C2. Jaká je, dle Vašeho názoru, spolupráce pedagogů s asistenty pedagoga?

- Výborná.
- Málo spolupracují.
- Špatná.

Nedílnou součástí je samozřejmě i spolupráce pedagogů s asistenty pedagoga. Druhou otázkou z kategorie C jsem tedy zjišťovala, jaké jsou jejich vztahy a spolupráce.

Na základě počtu odpovědí k jednotlivým možnostem lze říci, že spolupráce je výborná (32 respondentů). Z 21 dotazovaných však uvedlo, že spolupracují málo a 15 zastává názor, že je spolupráce špatná. Opět odpovídali i rodiče, kteří vyjádřili pouze svůj názor, jak vnímají tuto spolupráci. Tato spolupráce podle výzkumného šetření probíhá výborně, bez nějakých sporů a neshod.

Graf č. 18 – Spolupráce pedagoga s AP

Zdroje: vlastní zpracování

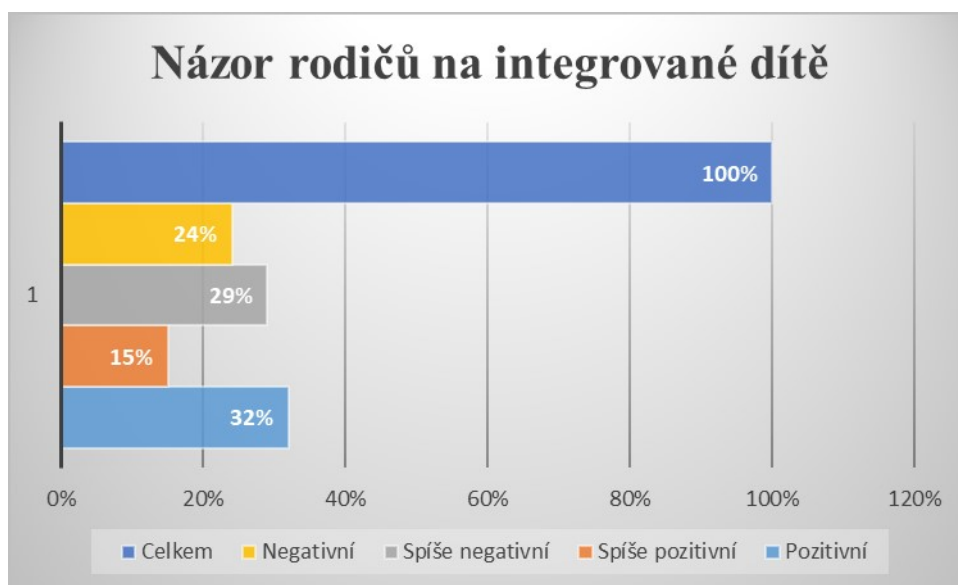
C3. Jaký postoj mají, dle Vašeho názoru, k integrovanému dítěti rodiče ostatních dětí?

- Pozitivní.
- Spíše pozitivní.
- Spíše negativní.
- Negativní.

Nyní se podíváme, jak dopadla otázka, která zjišťuje názory rodičů vůči integrovanému dítěti. Bohužel zde ve výsledcích můžeme vidět, že tento vztah moc kladně hodnotit nelze.

Nejčastější odpovědi sice byly, že názor je pozitivní (22), ale 36 respondentů se přiklání spíše k negativnímu názoru (20) nebo vyloženě negativnímu názoru (16). Zbylých deset respondentů se vyjádřilo, že takovýto vztah je podle nich neutrální.

Graf č. 19 – Názor rodičů

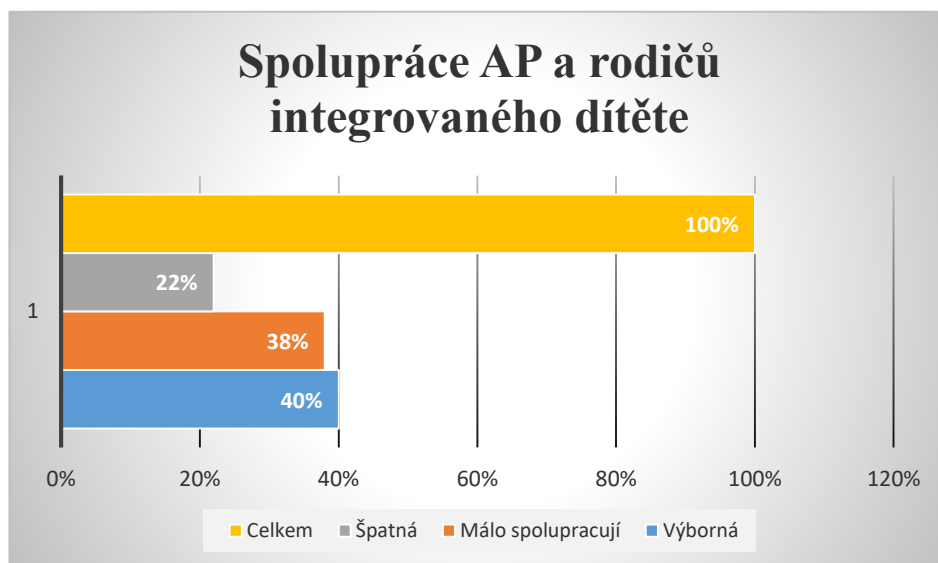
Zdroje: vlastní zpracování

C4. Jaká je, dle Vašeho názoru, spolupráce asistentů pedagoga s rodiči dětí bez SVP?

- Výborná.
- Málo spolupracují.
- Špatná.

Pokud shrneme výsledky čtvrté otázky „Spolupráce asistentů pedagoga s rodiči integrovaného dítěte“, jsou výsledky následující: 27 respondentů odpovídalo kladně, tedy spolupráci hodnotí jako výbornou, 26 se vyjádřilo tak, že spolupráce je minimální a 15 z dotazovaných hodnotí vzájemnou spolupráci jako špatnou. Zde není vyloženě negativní postoj, ale spíše se tato spolupráce hodnotí na pomezí kladného a neutrálního.

Graf č. 20 – Spolupráce AP a rodičů integrovaného dítěte

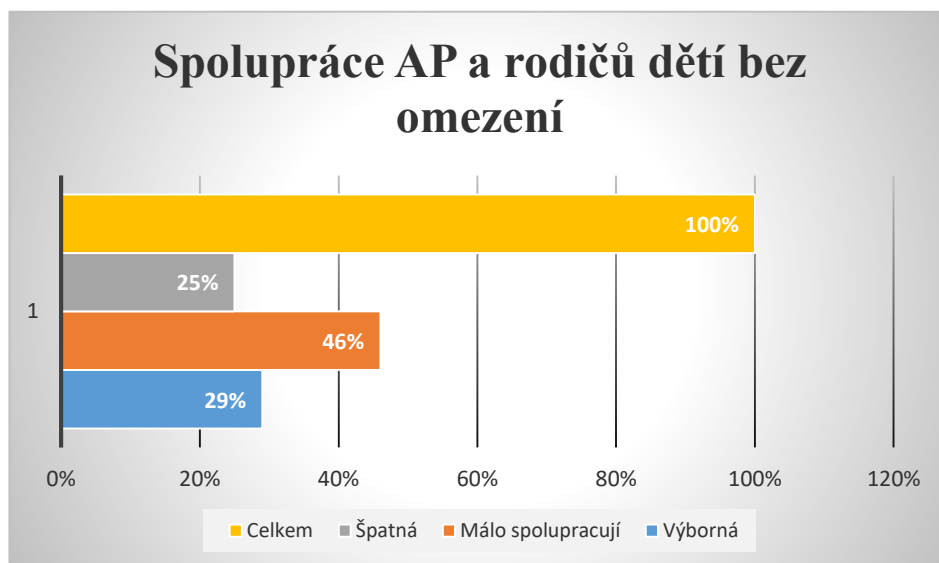
Zdroje: vlastní zpracování

C5. Jaká je, dle Vašeho názoru, spolupráce asistentů pedagoga s rodiči dětí bez SVP?

- Výborná.
- Málo spolupracují.
- Špatná.

Poslední otázkou z této kategorie je spolupráce asistentů pedagoga s rodiči dětí bez SVP. Zde měli respondenti, stejně jako u předešlé otázky, možnost volby ze tří odpovědí (výborná, malá spolupráce, špatná). Nejvíce odpovědí bylo u malé spolupráce (31 respondentů). Následovala spolupráce, která byla hodnocena jako výborná (20 respondentů) a 17 dotazovaných odpovědělo, že vzájemná spolupráce mezi asistenty pedagoga a rodiči dítěte bez SVP je špatná.

Graf č. 21 – Spolupráce AP a rodičů dětí bez omezení

Zdroje: vlastní zpracování

9 SHRNUÍ VÝLEDKŮ VÝZKUMU

V této podkapitole jsou shrnuty výsledky z empirické části diplomové práce. Cílem práce bylo zjistit, zda je asistent pedagoga důležitým článkem inkluzivního vzdělávání v předškolních zařízeních.

Z výzkumu vyplynuly dvě roviny zkoumané problematiky asistenta pedagoga, a to rovina náhledu samotných asistentů pedagoga na svou pozici a rovina, jak vnímají své kolegy, asistenty pedagoga, pedagogové na třídách.

Co se týká role asistenta pedagoga, pak jsou dotazovaní lidé na těchto pozicích spokojeni. Často tíhli k profesím, které o někoho pečují, a práce s dětmi je naplňuje. Někteří ji vnímají složitě, ale to je dáno nedostatkem zkušeností a nejistotou v rámci toho, co mají dělat.

K inkluzi se samotní asistenti staví spíše pozitivně ve školách mateřských, ale negativněji na školách základních. Tato skutečnost je podle dotazovaných dána tím, že je na základních školách tento typ práce spíše zátěží a ztěžuje výuku. Několik dotazovaných uvedlo, že by inkluzi zrušilo, protože si myslí, že by dítě mělo být ve svém kolektivu. Na druhou stranu podle asistentů v mateřských školách inkluze pomáhá při zvětšování tolerance a přijetí dětí se SVP.

Pokud jsou děti ve třídě dobře seznámeni s problematikou znevýhodněného žáka a asistenta, potom dochází k přijetí. Jediným problémem v této oblasti vnímají dotazovaní jako závist z důvodu větší pozornosti k dítěti s asistencí.

Vzájemná spolupráce asistenta a rodičů závisí na tom, jak celou situaci vnímá rodič. Pokud se rodič k problému svého dítěte staví odmítavě, jeho postoj k asistentovi je také chladnější. Naopak rodič, který problém svého dítěte přijímá, asistenta velmi oceňuje. Komunikace ve většině případů mezi nimi probíhá na pravidelné bázi a přátelském kontaktu. V tomto ohledu vnímám jako důležitou informovanost rodičů o této pozici. Domnívám se, že právě nedostatkem znalostí může být tato pozice rodiči dětí bez SVP vnímána jako zbytečná.

Někteří asistenti vnímají jako problém nedostatečné ohodnocení dítěte předchozími institucemi. Po bližší práci s dítětem zjišťují, že dítě vyžaduje větší nebo menší pozornost, než jim bylo řečeno. Později tedy svoji práci přizpůsobují dítěti individuálně.

Samotní pedagogové, pokud mají asistenta, tuto pozici oceňují a vnímají velmi pozitivně. Hodnotí ji jako důležitou ve smyslu, že se dítěti dostane maximální pozornosti. Pedagogové, kteří nemají s asistentem osobní zkušenost, se k problematice staví neutrálně nebo i negativně. Učitelé, kteří asistenta mají, oceňují i fakt, že jsou jim nápomocni i při výuce jako takové. Z jejich odpovědí cítím, že je pro ně důležité, aby asistent plnil svoji roli, ale zároveň jim nezasahoval do jejich pozice.

Komunikaci s asistentem hodnotí pedagogové kladně. Asistent vždy odvede svoji práci a v mnoha případech dokáže pomoci i s jinými činnostmi.

Pozice asistenta na mateřské škole je vnímána velmi pozitivně. Dotazovaní jsou názoru, že pomáhá lépe připravit dítě na výuku na základní škole.

Celkově z výzkumu vyplývá, že je důležitá informovanost rodičů o této pozici, lepší zhodnocení dítěte institucemi před přidělením asistenta a komunikace s dětmi o rozdílnosti dítěte a jeho potřebě mít asistenta.

10 DISKUSE

V praktické části této diplomové práce byl proveden kvalitativní i kvantitativní výzkum s cílem zjistit, jakou mají úlohu a postavení při inkluzivním vzdělávání asistenti pedagoga a jak se staví k činnostem asistenta pedagoga rodiče dětí se SVP a rodiče dětí bez SVP. K cíli empirického šetření navazovaly i výzkumné otázky, které chceme objasnit. Z rozhovorů a dotazníkového šetření s asistenty pedagoga, pedagogy a rodiči dětí se SVP a bez SVP vyplynula určitá zjištění.

Jaký je postoj pedagogů, asistentů pedagoga a rodičů vůči inkluzi?

Pedagogové zčásti přijímají inkluzi jako přínosnou, jeden zastává názor, že inkluze je cesta k úspěchu, dovolím si citovat: „*Každé dítě má právo na úspěch a myslím si, že toho mohou děti se znevýhodněním dosáhnout díky inkluzi.*“ Pro ty, co ji vnímají negativně, je inkluze nevhodná, jeden z nich vzpomenu, že byl zvyklý na fungování zvláštních škol. Téměř všechny asistentky pedagoga souhlasí s inkluzí, ale převážně v mateřských školách. Pouze jedna asistentka s inkluzí moc nesouhlasila, jelikož by děti se SVP umístila do speciálních škol. Rodiče dětí souhlasí s inkluzí a také většina z nich zná tento pojem a umí ho užít.

Závěr: Z celkového hlediska je inkluze přijímána kladně, většina z respondentů by však uvítala pouze integraci v MŠ, kde jsou vidět kladné výsledky, na základní škole působí spíše obtíže pro dítě, pedagoga a asistenta pedagoga.

Funguje vzájemná spolupráce asistenta pedagoga a rodičů?

Všechny dotazované asistentky pedagoga a pedagogové jsou v úzkém kontaktu s rodiči, vzájemně spolupracují a snaží se o určitý posun dítěte. Předávají si informace každé ráno, kdy si asistent dítě přebírá a i každé odpoledne, kdy si rodiče pro dítě přijdou. Ze získaných dat je dále možné říci, že vzájemná komunikace mezi asistenty pedagoga a rodiči dětí, kteří asistenci potřebují, je pravidelná a oboustranně vstřícná i prospěšná.

Závěr: Z odpovědí vyplývá, že asistenti, kteří považují svůj vztah s rodiči za bližší (znají se osobně, popř. jsou přáteli), vnímají vzájemnou spolupráci jako přátelskou a bezproblémovou. Komunikaci ovlivňuje i přístup rodiče ke stavu dítěte. Pokud rodič nesouhlasí s přidělením asistenta pedagoga, potom bude jeho přístup spíše chladnější. Vzájemná spolupráce funguje a je velmi přínosná jak pro asistenty pedagoga, tak i učitele, ale hlavně pro dítě.

Jak z pohledu pedagogů, rodičů a samotných asistentů pedagoga vnímá třída dítě, které má asistent pedagoga na starosti?

Z pohledu asistentů pedagoga se chovají děti k dětem se SVP mile, přijímají ho mezi sebe a pomáhají takto asistentce pedagoga se o takovéto dítě starat. Postoj třídy vůči jedinci probíhá pozitivně, jelikož děti v tomto věku ještě nejsou dostatečně vyzrálé, aby si danou odlišnost uvědomovaly a přijaly ji za svou. Je logické, že se v kolektivu najdou i takové děti, které si rozdílností všimnou, berou je negativně a tímto dítětem pohrdají či se brání vzájemné komunikaci.

Závěr: Některé děti, jak již bylo rovněž zmíněno, nevnímají rozdíly, s dítětem si hrají a vzájemně se k sobě chovají ohleduplně a přátelsky. Zároveň se ale najdou i děti, které danému dítěti nerozumí, neberou ho za svého a odmítají si s ním hrát.

Jaký postoj mají rodiče dětí vůči asistentům pedagoga, kteří jsou součástí třídy?

Asistenti pedagoga tvrdí, že rodiče dětí k nim zaujímají kladný až obdivný postoj, podle krátkých rozhovorů na chodbě mateřské školy, ale rodiče dětí bez SVP spíše závidí. Dle citace jedné asistentky: „Někteří obdivují, co vše dokážu zastat, že má práce je obdivuhodná a rozhodně náročná, jiní to takto nevnímají, vidí mě, při příchodu do školky a při odchodu a myslí si, že si hraju jen s dětmi, které mají handicap, a o ostatní děti se nestarám.“

Zarazila mě dokonce odpověď, že se najde poměrně dost rodičů, jejichž dítě nemá žádné komplikace, handicap či SVP, ale i přesto si našli dostatek informací o tom, co tato práce obnáší a na základě informací vnímají pozici asistenta pedagoga velmi kladně.

Pedagogové si myslí, že je postoj kladný až mírně neutrální. Jeden z pedagogů tvrdí, že může být i odmítavý při nepříjemnostech. „*Pokud je to něco nepříjemného, tak docela odmítavý.*“ Rodiče dětí mají kladný vztah k asistentům pedagoga, obdivují je, jak práci zvládají a jak se k dětem chovají.

Závěr: Z celkové analýzy lze soudit, že většina rodičů má k této profesi určitý obdiv a také vnímají náročnost tohoto povolání. Jsou rádi za to, že ve třídě tento asistent je, jelikož je podporou pro celý třídní kolektiv.

Cíl: Asistent pedagoga je velmi důležitým článkem při inkluzivním vzdělávání, je podpůrným opatřením. Tato pozice je někdy velmi obdivována, jindy záviděna některými rodiči. Každopádně ještě všichni nejsou poučeni o této pozici a mohou podcenit její náročnost.

11 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Tato diplomová práce by měla posloužit těm, kteří se chystají nebo vykonávají funkci asistenta pedagoga u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Spoustu informací zde také mohou najít samotní pedagogové, kteří spolupracují s asistenty pedagoga, a tudíž mohou zjistit více informací o této profesi, také se mohou inspirovat rodiče dětí se SVP.

Z výzkumu vyplynulo následovné:

- Podpora myšlenky „integrace“ ve více mateřských školách,
- Respekt k pedagogovi a jednání dle jeho instrukcí,
- Pozitivita a aktivita při práci s dětmi,
- Efektivní spolupráce mezi asistentem pedagoga, pedagogem a rodiči,
- Dítě cítí důvěru k asistentu pedagoga.

ZÁVĚR

V současnosti je běžnou součástí školství integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Tato cesta se může odehrávat prostřednictvím podpůrných opatření, konkrétně díky zřízení funkce asistenta pedagoga. Inspirací k této práci mi byla má samotná zkušenost s asistencí pedagoga a mými dosavadními zkušenostmi v tomto oboru, tímto došlo k vypracování diplomové práce na téma „Asistent pedagoga a jeho uplatnění v předškolním zařízení“. Při tvorbě jsem vycházela ze svých zkušeností, ale i zkušeností svých kolegů a ze studia odborné literatury. Doplnila jsem si znalosti v této problematice a zároveň zjistila pohled na tuto profesi ze tří úhlů, a to z pohledu rodičů, pedagogů a asistentů pedagoga.

Cílem výzkumu bylo zjistit, jakou úlohu a postavení mají asistenti pedagoga při inkluzivním vzdělávání a jak se k jejich činnostem staví rodiče dětí bez SVP a rodiče dětí se SVP.

Jednotlivé kapitoly teoretické části se věnují vymezení pozice asistenta pedagoga a důležitým pojmům k němu se vztahujícím, základnímu rozdělení asistentů, významu asistenta při inkluzi a spolupráci. Empirická část je zaměřena na realizaci výzkumu pomocí polostrukturovaných rozhovorů a standardizovaného dotazníku. Ze získaných dat vyplývá, že postavení asistentů pedagoga je kladně přijímáno dětmi i pedagogy a jsou úlevou a pomocí při vzdělávání těchto dětí. Téměř všechny dotazované práce naplňuje a rovněž spolupráci s pedagogem hodnotí kladně. Rodiče dětí bez SVP se k asistentům dle výsledků výzkumu staví spíše kladně tak, že pomáhají dětem začlenit se do kolektivu a i se vzděláváním. Někteří z rodičů, kteří nejsou tolik informovaní o pozici asistenta, se k této problematice staví spíše odmítavě. Co se týká rodičů dětí se SVP, ti hodnotí práci asistenta kladně za předpokladu, že si SVP dítěte připouští.

Celkově z výzkumu vyplývá nejen, že asistence je jedním z důležitých článků současného školství, ale také, že pedagogové, kteří spolupracují s asistenty aktivně, si jejich pomoci váží a v neposlední řadě, že je důležitá informovanost všech rodičů o této problematice.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ANDERLÍKOVÁ L. *Cesta k inkluzi: úvahy z praxe a pro praxi*. Praha: Triton, 2014, s. 210, ISBN 978-80-7387-765-1
- BAŘINKOVÁ, Z., et al., *Spolupráce s asistentem pedagoga: metodika*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012, s. 81, ISBN 978-80-87652-65-7.
- DROTÁROVÁ, Lucia. *Asistent pedagoga - stav v ČR*. 2006. Praha: IPPP, 2006, 100 str. ISBN 80-86856-22-4.
- FINKOVÁ, Dita a Jiří LANGER. *Determinanty inkluze osob se zdravotním postižením*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 208 s. ISBN 978-80-244-4303-4.
- HAVEL, Jiří. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na 1. stupni základní školy jako východisko inkluzivní didaktiky*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 255 s. ISBN 978-80-210-7150-6.
- HORÁČKOVÁ, Ilona. *Metodika práce asistenta pedagoga: Spolupráce s učitelem*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 74 s. ISBN 978-80-244-4656-1.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada), 256 s. ISBN 978-80-247-5326-3.
- KEBLOVÁ, Alena. *Integrované vzdělávání dětí se zrakovým postižením*. 2., upr. vyd. Praha: Septima, 1998. 59 s. ISBN 80-721-6051-6.
- KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vademecum asistenta pedagoga*. 1. vyd. Praha: Pasparta, 2016, 126 s. ISBN 978-80-88163-12-1.
- KENDÍKOVÁ, Jitka a Miroslav VOSMIK. *Jak zvládnout problémy dětí se školou?: děti se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole - praktická příručka pro rodiče, učitele a další odborné pracovníky*. 2. vydání. Praha: Pasparta, [2016], 166 s. ISBN 978-80-88163-36-7.

- KLUŠTRUNKOVÁ, J., SOUDNÁ, K., MORÁVKOVÁ, M., NĚMEC, Z., *Osobnost a kompetence asistenta pedagoga*. In MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, M., et al. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 92 s. ISBN 978-80-244-4722-3.
- KOMORNÁ, Marie. *Systém vzdělávání osob se sluchovým postižením v ČR a specifika vzdělávacích metod při výuce*. 2., opr. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008, 87 s. ISBN 978-80-87218-18-1.
- KORANDOVÁ, V., TLAPÁKOVÁ, I. *Systémové aspekty pozice asistenta pedagoga*. In MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, M., et al. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 92 s. ISBN 978-80-244-4722-3.
- KOZEL, Roman., *Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 277 s. ISBN 80-247-0966-X.
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003. 287 s. ISBN 80-7178-549-0.
- MICHALÍK, Jan, Pavlína BASLEROVÁ a Lenka FELCMANOVÁ. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 226 s. ISBN 978-80-244-4654-7.
- MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 92 s. ISBN 978-80-244-4722-3.
- NĚMEC, Z., MICHALÍK J., *Systémové vymezení pozice asistenta pedagoga v českém školství*. In MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, M., et al. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 92 s. ISBN 978- 80-244- 4722-3.
- NĚMEC, Z., ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ, K., HÁJKOVÁ, V., *Asistent pedagoga v inkluzivní škole*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014b. s. 80. ISBN 978-80-7290-712-0.

- NĚMEC, Z., ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ, K., HÁJKOVÁ, V., *Co změnit na práci asistentů pedagoga?* Pedagogika: časopis pro vědy o vzdělávání a výchově. 2014a, roč. 64, č. 2, s. 211.
- POTMĚŠIL, Miloň. *Čtení k surdopedii*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 217 s. ISBN 80-244-0766-3.
- STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1. vyd. Brno, 1999. SCAN, 196 s. ISBN 80-858-3460-X.
- SVOBODA, Mojmir. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál, 2001. 792 s. ISBN 80-7178-545-8
- ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TEPLÁ, Marta. *Asistent pedagoga: jak efektivně zavést pozici asistenta pedagoga ve školách*. 1. vyd. Praha: Verlag Dashöfer, [2015], 78 s. ISBN 978-80-87963-15-9.
- UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, 136 s. ISBN 978-80-7367-764-0.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. 872 s. ISBN 80-717-8802-3.
- VALENTA, Milan a Petr PETRÁŠ. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s mentálním postižením*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 108 s. ISBN 978-80-244-3380-6.
- VÍTKOVÁ, Marie, ed. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a speciální*. 2. rozšíř. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2004. Edice pedagogické literatury, 463 s. ISBN 80-731-5071-9.

- VRBOVÁ. *Metodika práce asistenta pedagoga při aplikaci podpůrných opatření u žáků s narušenou komunikační schopností*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 146 s. ISBN 978-80-244-4475-8.
- ŽAMPACHOVÁ, Zuzana a Věra ČADILOVÁ. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s poruchami autistického spektra*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 140 s. ISBN 978-80-244-3377-6.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- 127/1997 Sb. *Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o speciálních školách a speciálních mateřských... Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright ©2005 [cit. 30. 03. 2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-127>
- §16 82/2015 Sb., Národní ústav pro vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Copyright © [cit. 16. 05. 2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/16>
- 82/2015 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a j.... *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 16. 05. 2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/201582?text=zdravotn%C3%AD%20znev%C3%BDhodn%C4%9Bn%C3%AD>
- Asistent pedagoga: *Ústecký kraj. Program spolupráce Česká republika - Sasko 2014-2020: Ústecký kraj* [online]. Copyright ©2014. Dostupné z: http://cil3.krustecky.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=450018&id_ktg=86803&n=asisitentpedagoga&p1=150702
- BOŘKOVCOVÁ, Marie a kol. *Mají na to. Jak podpořit znevýhodněné děti na ZŠ.* [online]. Praha: Člověk v tísni, o. p. s. 2013 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: http://www.majinato.cz/majinato_web.pdf.
- HOLÍKOVÁ, Jana. *MŠMT posílá na asistenty pedagoga znevýhodněných dětí 75 milionů* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012 [citováno 29. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/novinar/msmt-posila-na-asistenty-pedagoga-znevychodnenych-deti75?highlightWords=asistent+pedagoga>
- *Kvalifikace pedagogických pracovníků v zájmovém vzdělávání*, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 12. 05. 2019]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/mladez/kvalifikace-pedagogickych-pracovniku-v-zajmovem-vzdelavani>

- MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2019 [cit. 30. 03. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-opedagogickych-pracovnicich-k-1-zari>.
- MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2019 [cit. 05. 04. 2019]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/36500_1_1/
- *Nariadení vlády č. 752/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků* [online]. Copyright ©2015 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/38836/download/
- Nová škola, o.p.s. *Nová škola, o. p. s* [online]. Copyright © Nová škola, o.p.s. 2013 [cit. 11. 04. 2019]. Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz>
- Nová škola, o.p.s. *Nová škola, o. p. s* [online]. Copyright © Nová škola, o.p.s. 2013 [cit. 11. 04. 2019]. [online]. Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/nejcastejsi-chyby-asistenta-pri-praci-s-ditetem>
- Novela zákona o pedagogických pracovnících, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 15. 05. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/novela-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich>
- PPP Frýdek-Místek. *PPP Frýdek-Místek* [online]. Copyright © Pedagogicko [cit. 12. 05. 2019]. Dostupné z: http://www.pppfm.cz/ivp_asistent_pedagoga.php
- PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009. 271 s. ISBN 9788073675677
- Spolupráce s poradenskými pracovníky | Portál pro školní asistenty a asistenty pedagogů. *Aktuality | Portál pro školní asistenty a asistenty pedagogů* [online].

- Copyright © Nová škola, o.p.s. 2013 [cit. 12. 04. 2019]. Dostupné z:
<http://www.asistentpedagoga.cz/spoluprace-s-poradenskymi-pracovniky>
- Školský zákon ve znění účinném od 15. 2. 2019, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online].
Copyright ©2013 [cit. 15. 05. 2019]. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>
- THOROVÁ, Kateřina. *Dětský autismus. Portál o poruchách autistického spektra* [online]. Copyright ©2007 [citováno 31. 3. 2019]. Dostupné z:
<http://www.autismus.cz/poruchy-autistickeho-spektra/2.html>
- *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách* [online]. Copyright ©2006 [citováno 31. 3. 2019]. Dostupné z:
http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf
- *Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů* [online]. [citováno 29. 3. 2019]. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-1>
- *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online].
Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561/zneni-20190215#cast2>
- *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online].
Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108#cast2>

LEGISLATIVNÍ PŘEDPISY

- Vyhláška č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.
- Vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních
- Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., stanovuje rozsah přímé speciálně pedagogické činnosti pro asistenta pedagoga na 20 – 40 hodin za týden.
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků
- Zákon č. 82/2015 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.
- Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., řadí asistenta pedagoga mezi pracovníky veřejných služeb a státní správy. Platové podmínky jsou popisovány v Katalogu prací.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADHD	Porucha pozornosti s hyperaktivitou
aj.	a jiné
AP	asistent pedagoga
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČR	Česká republika
DMO	dětská mozková obrna
EU	Evropská unie
IVP	Individuální vzdělávací plán
mj.	mimo jiné
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např.	například
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PAS	poruchy autistického spektra
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
PLPP	Plán pedagogické podpory
pozn.	poznámka
resp.	respektive
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělání
s.	strana

Sb.	sbírka
SPC	Speciálně-pedagogické centrum
SVP	speciální vzdělávací potřeby
ŠVP	Školní vzdělávací program
tab.	tabulka
TP	tělesné postižení
tzv.	takzvaně
WC	toaleta, záchod
ZŠ	základní škola

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tab. 1 Počet asistentů pedagoga 2005–2011	18
Tab. 2 Obecné informace o dotazovaných učitelkách	49
Tab. 3 Obecné informace o dotazovaných asistentech pedagoga	50
Tab. 4 Obecné informace o dotazovaných rodičích	51
Tab. 5 Charakteristika MŠ	53
Tab. 6 Postoj pedagoga k inkluzi	62
Tab. 7 Postoj AP k inkluzi	62
Tab. 8 Přítomnost AP ve třídě pedagoga	64
Tab. 9 AP ve třídě pedagoga jako vhodné řešení	65
Tab. 10 Komunikace AP s pedagogem	66
Tab. 11 Komunikace mezi AP a rodiči dětí s handicapem	67
Tab. 12 Komunikace mezi rodiči a pedagogy ohledně AP	68
Tab. 13 Vnitřní naplnění AP při výkonu jejich profese	70
Tab. 14 Volba jiného povolání než AP	70
Tab. 15 Postoj rodičů dětí bez SVP vůči AP dle názoru pedagogů	71
Tab. 16 Postoj rodičů dětí bez SVP vůči AP dle názoru AP	72
Tab. 17 Postoj ostatních dětí vůči dítěti se SVP	73

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Počet respondentů	81
Graf 2 Věkové rozpětí	82
Graf 3 Dosažené vzdělání	83
Graf 4 Pozice v mateřské škole	84
Graf 5 Délka praxe	85
Graf 6 Zdravotní stav dětí	86
Graf 7 Postoj k jejich pozici	87
Graf 8 Další rozvoj	88
Graf 9 Definice inkluze	89
Graf 10 Informace o inkluzi	90
Graf 11 Souhlasíte s inkluzí	91
Graf 12 Podmínky pro inkluzi	92
Graf 13 Máte asistenta pedagoga	93
Graf 14 Jste asistentem pedagoga	94
Graf 15 Kolika dětem se věnujete	94
Graf 16 Hlavní role AP	95
Graf 17 Vztahy mezi dětmi	96
Graf 18 Spolupráce pedagoga s AP	97
Graf 19 Názor rodičů	98
Graf 20 Spolupráce AP a rodičů integrovaného dítěte	99
Graf 21 Spolupráce AP a rodičů dětí bez omezení	100

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Seznam pojmů

Příloha č. 2 – Otázky k rozhovorům

Příloha č. 3 – Rozhovor s AP1

Příloha č. 4 – Rozhovor s AP2

Příloha č. 5 – Rozhovor s AP3

Příloha č. 6 – Rozhovor s AP4

Příloha č. 7 – Rozhovor s AP5

Příloha č. 8 – Rozhovor s AP6

Příloha č. 9 – Rozhovor s AP7

Příloha č. 10 – Rozhovor s U1

Příloha č. 11 – Rozhovor s U2

Příloha č. 12 – Rozhovor s U3

Příloha č. 13 – Rozhovor s U4

Příloha č. 14 – Rozhovor s U5

Příloha č. 15 – Rozhovor s U6

Příloha č. 16 – Rozhovor s U7

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Seznam pojmů

Asistent pedagoga: pedagogický pracovník, který působí ve třídě, ve které je vzděláváno neboli integrováno dítě či více dětí se speciálně vzdělávacími potřebami. Působí vedle učitele jako další pedagogický pracovník na třídě, který rovněž zajišťuje plynulý chod, vzájemně spolupracuje s učitelem, integrovaným dítětem, ale dle potřeby i s ostatními dětmi ve třídě.

Inkluze: proces, který směřuje ke kvalitnímu vzdělávání pro všechny, respektování odlišnosti a odlišných potřeb, schopností, vlastností jednotlivců či skupin, odmítající jakoukoliv diskriminaci.

Integrace: sjednocení, ucelení či splynutí nebo proces spojování ve vyšší celek, ale rovněž začlenění či zapojení nebo organizaci prvků, jež utvářejí osobnost, v uspořádaný harmonický celek.

Příloha č. 2 – Otázky k rozhovorům

Otázky pro asistenta pedagoga

1. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?
2. Je tato práce pro Vás naplňující?
3. Kdyby jste mohl/a pracovat jinde, zvolil/a byste si jiné povolání, nebo zůstal/a?
4. Jaký je Váš postoj k přidělování asistentů pedagoga již například v mateřské škole?
5. Jaký je Váš postoj k inkluzi?
6. Jste v úzkém kontaktu s rodiči dítěte?
7. Pokud ano, jaká je vaše vzájemná komunikace a postoj vůči Vám ze strany rodičů dítěte?
8. Dostal/a jste se do bližšího kontaktu s rodiči dětí bez SVP?
9. Pokud ano, jak se vůči Vašemu povolání staví? Pokud ne, jaký si myslíte, že je jejich názor na povolání asistenta pedagoga? Jsou rádi za to, že tam jste, nebo jim to překáží?
10. Myslíte si, že děti pohlíží na dítě, o které se staráte, špatně? Například z toho důvodu, že má problém, nebo z důvodu, že se mu dostává větší pozornosti?

Otázky pro učitelku MŠ

1. Jak se jako pedagog stavíte k inkluzi?
2. Máte ve třídě dítě, které má asistenta pedagoga?
3. Je pro Vás možnost přidělení asistenta pedagoga vhodné řešení?
4. Jaká je Vaše komunikace s asistentem pedagoga?
5. Vnímáte nějaké změny ze strany dětí po přidělení asistenta pedagoga?
6. Řeší s Vámi rodiče asistenta pedagoga?
7. Pokud ano, jaký postoj zaujímají?

Příloha č. 3 – Rozhovor s AP1

1. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Ve školce pracuji jako asistent 7 let.

2. Je tato práce pro Vás naplňující?

Ano, někdy až přetéká (smích).

3. Kdyby jste mohl/a pracovat jinde, zvolil/a byste si jiné povolání, nebo zůstal/a?

Tahle práce mě baví, ale kdybych musela odejít, tak bych si samozřejmě našla možná jiné povolání, zřejmě bych šla pečovat o staré lidi, protože by mi tolik neutíkali jako ty děti.

4. Jaký je Váš postoj k přidělování asistentů pedagoga již například v mateřské škole?

Tam mám rozdílné názory oproti ústavům, které vyšetřují děti před námi, protože některé dítě potřebuje daleko více pozornosti, některé skoro vůbec. Jsou špatně rozdělená procenta přidělení asistence.

5. Jaký je Váš postoj k inkluzi?

V mateřských školách s tím souhlasím, na základních školách s tím nesouhlasím.

6. Jste v úzkém kontaktu s rodiči dítěte?

Ano, jsem.

7. Pokud ano, jaká je vaše vzájemná komunikace a postoj vůči Vám ze strany rodičů dítěte?

Když to jde, tak denně předávám informace o daném dítěti. Co se týká postoje rodiče vůči mně, tak jen doufám, že si toho váží. Někteří rodiče si myslí, že jejich dítě asistenci nepotřebuje a jiní jsou rozdílného názoru a pak mou práci dokážou velice ocenit.

8. Dostal/a jste se do bližšího kontaktu s rodiči dětí bez SVP?

Určitě, v této školce se s nimi setkávám denně.

9. *Pokud ano, jak se vůči Vašemu povolání staví? Pokud ne, jaký si myslíte, že je jejich názor na povolání asistenta pedagoga? Jsou rádi za to, že tam jste, nebo jim to překáží?*

Rodiče dětí se SVP se k tomu staví obdivně, u dětí bez zdravotního handicapu spíše závidí. Většinou ti rodiče, kteří několik roků dávají své dítě do školky a vědí o dětech s nějakou SVP, tak jsou více soudní a ti rodiče, kteří mají své dítě teprve krátce ve školce a nevědí, jaké děti se SVP tady máme, tak si myslí, že si v teplíčku hrajeme.

10. *Myslíte si, že děti pohlíží na žáka, o kterého se staráte, špatně? Například z toho důvodu, že má problém, nebo z důvodu, že se mu dostává větší pozornosti?*

V naší školce jsou na sebe hodní a starají se o dítě s handicapem, hrají si s ním, ale když se potkáme s jinou školkou, tak tam nejsou děti tolik naučené, nejsou tolik ohleduplné.

Příloha č. 4 – Rozhovor s AP2

1. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Zde pracuji na téhle pozici 7 let.

2. Je tato práce pro Vás naplňující?

Ano, již od malička jsem se ráda starala o mladší děti a měla jsem je ráda, a to mi zůstalo doteď. Někdy je tato práce složitější, těžší, ale to se odvíjí od toho, s jakým handicapem dané dítě přijde. Ale abych se vrátila zpět k otázce, rozhodně je pro mě naplňující a chtěla bych na téhle pozici vydržet do důchodu.

3. Kdyby jste mohl/a pracovat jinde, zvolil/a byste si jiné povolání, nebo zůstal/a?

Už kdysi dávno, než se z této budovy stala školka, což je zhruba před třiceti lety, tak jsem tu pracovala jako pečovatelka v jeslích, jelikož tu byly dříve jesle. Pak je zrušili a já jsem šla pracovat do továrny na výrobu skleněných dekorací, ale to mě dlouho nebavilo a šla jsem na post prodavačky v supermarketu. Avšak když mi zavolala má kamarádka, která kdysi dávala své dítě ke mně do jeslí a zároveň se z ní stala ředitelka nové školky, dřívějších jeslí, zda bych mohla nastoupit k dětem se SVP jako asistentka pedagoga, vůbec jsem nezaváhala a souhlasila. Ta práce je pro mě srdcová záležitost a stejně tak i budova, ve které jsem dlouho pracovala, takže již si nedokážu představit, že bych si zvolila jiné povolání. Ovšem kvůli potřebě asistentky pro chlapce s ADHD na MŠ Klostermannova jsem byla přerazena do této školky, což jsem nesla těžce, ale už téměř rok tam pracuji a dá se říct, že jsem si trochu zvykla. Teď už se dokážu přenést přes to, že mohu pracovat i jinde.

4. Jaký je Váš postoj k přidělování asistentů pedagoga již například v mateřské škole?

S přidělováním nemám žádný problém, ani dotyčné děti. Pokud o nějaké diagnóze nevím, co si mám přesně představit, tak si to na internetu vyhledám a jinak s dítětem pracuji podle vypracovaného IVP nebo zadání pedagoga, se kterým pracuji. Občas se mi stalo, že když jsem znala dané dítě lépe a viděla jsem, jak pracuje, tak se neshodovala míra přidělení, buď byla menší než by měla být, tudíž by mělo mít dotyčné dítě spíše osobního asistenta, nebo naopak byla vyšší a v tom případě nebyla nutná častá individuální práce.

5. *Jaký je Váš postoj k inkluzi?*

Myslím si, že inkluze je přínosem pro děti, které nějakou SVP mají, ale i pro ostatní děti, protože se naučí být v kontaktu s takovými dětmi, uvidí, že takové děti se chovají trochu jinak nebo i jinak vypadají, ale pak už si na to zvyknou. Souhlasím s inkluzí zejména ve školce, ve škole mi inkluze připadá jako zátěž pro všechny, a to nejen pro to dítě, ale i pro ostatní děti, učitelku a i samotného asistenta.

6. *Jste v úzkém kontaktu s rodiči dítěte?*

Jsem více komunikativní typ, s rodiči si o pokroku nebo o problému ráda popovídám, zaujímám více vřelé a přátelské gesto. Bližší vztah mám s některými rodiči, které třeba znám.

7. *Pokud ano, jaká je vaše vzájemná komunikace a postoj vůči Vám ze strany rodičů dítěte?*

Komunikace je většinou bezproblémová, rodiče i já se snažíme společně si vyhovět a pochopit danou situaci. Ale už se mi stalo, že rodič nechtěl o daném problému vůbec slyšet a byl na mě velmi nepříjemný, nechtěl pochopit a také nechtěl vidět, že jeho dítě nemůže do kolektivu mezi ostatní děti, pokud problém neodstraní.

8. *Dostal/a jste se do bližšího kontaktu s rodiči dětí bez SVP?*

Ano, setkávám se s nimi každý den, jelikož mám ve třídě na starosti pouze jednoho chlapce.

9. *Pokud ano, jak se vůči Vašemu povolání staví? Pokud ne, jaký si myslíte, že je jejich názor na povolání asistenta pedagoga? Jsou rádi za to, že tam jste, nebo jim to překáží?*

Někteří obdivují, co vše dokážu zastat, že má práce je obdivuhodná a rozhodně náročná, jiní to takto nevnímají, vidí mě, při příchodu do školky a při odchodu a myslí si, že si hraju jen s dětmi, které mají handicap, a o ostatní děti se nestarám.

10. Myslíte si, že děti pohlíží na dítě, o které se staráte, špatně? Například z toho důvodu, že má problém, nebo z důvodu, že se mu dostává větší pozornosti?

Myslím, že některé děti jsou více empatické a nápomocné, tak mají o dítě zájem, hrají si s ním, a když potřebují pomoci, tak se rády nabídnou, ale také jsou u nás děti, které tohle moc nechápou a spíše se dítěti vyhýbají, aby s ním nebyly v úzkém kontaktu, protože vidí, že má dotyčný nějaký problém.

Příloha č. 5 – Rozhovor s AP3

1. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Nastoupila jsem před dvěma roky.

2. Je tato práce pro Vás naplňující?

Protože své tři děti mám odrostlé a teď má přijít na svět mé druhé vnouče, tak momentálně můj svět se točí jen kolem dětí. Tuto práci mám ráda a hlavně ji neberu tolik jako práci, vidím to, jako bych se starala o svá vnoučata.

3. Kdyby jste mohl/a pracovat jinde, zvolil/a byste si jiné povolání, nebo zůstal/a?

Dříve jsem prodávala v řeznictví a v cukrárně, každý den jsem z práce odcházela s tím, že mě to nebaví, lidé ne mě byli nepříjemní, ale já jsem musela být příjemná, ačkoliv jsem jim chtěla říct něco jiného. Ve školce, pokud je někdo nepříjemný, tak mu to řeknu. Myslím, že kdybych byla mladší, tak bych neměnila povolání, zůstala bych ve školce, ale dále bych studovala, abych mohla dělat pedagoga ve třídě.

4. Jaký je Váš postoj k přidělování asistentů pedagoga již například v mateřské škole?

Myslím si, že je to v pořádku. Když přijde rodič s listem, že má dítě mít přiděleného asistenta v tomto útlém věku, tak má určitě nějaké problémy, které je dobré řešit co nejdříve, abychom je posunuli co nejdál, jak to půjde.

5. Jaký je Váš postoj k inkluzi?

Dělám ve školce, která začleňuje tyto děti, takže jsem pro inkluzi, ale pouze ve školkách, ve školách bych ji zrušila a zavedla zpět, aby rodiče dávali své děti do speciálních škol, kde je jim nejlépe, jsou mezi „svými“ a mohou být třeba i nejlepší ve třídě. V běžné základní škole je dítě pak pozadu, nechce se mu chodit do školy, protože neustále zažívá pocit prohry a že v něčem pořád zaostává.

6. Jste v úzkém kontaktu s rodiči dítěte?

Ano, komunikuji především s rodiči dětí, které mám na starosti. Jedná se o tři děti, takže snažím se vždy krátce informovat o pokrocích jejich dítěte. Občas komunikuji s rodiči ostatních dětí, pokud je to zapotřebí.

7. *Pokud ano, jaká je vaše vzájemná komunikace a postoj vůči Vám ze strany rodičů dítěte?*

Chovají se ke mně mile a tento přístup se snažím také u nich uplatňovat. Někdy musím zalovit ve svých přesvědčovacích schopnostech, abych je mírně postrčila k tomu, aby s dítětem trochu pracovali doma, i kdyby šlo jen o pět minut, protože některé děti potřebují kromě činností v komunitním kruhu i individuální činnost, kdy jsou v klidu samy u stolečku. A když dítě dlouho chybí nebo přes víkend nic nedělá, tak mu to může chybět.

8. *Dostal/a jste se do bližšího kontaktu s rodiči dětí bez SVP?*

Ano, dostala, jsem v denním kontaktu s rodiči dětí bez SVP. Pracuji ve školce, která integruje děti se speciálně vzdělávacími potřebami.

9. *Pokud ano, jak se vůči Vašemu povolání staví? Pokud ne, jaký si myslíte, že je jejich názor na povolání asistenta pedagoga? Jsou rádi za to, že tam jste, nebo jim to překáží?*

Většina z nich je ráda, že jsem tam jako další člověk, který neváhá pomoci ostatním dětem při jakékoliv činnosti, takže asistenci vnímají jako určitý druh pomoci, podporu.

10. *Myslíte si, že děti pohlíží na dítě, o které se staráte, špatně? Například z toho důvodu, že má problém, nebo z důvodu, že se mu dostává větší pozornosti?*

U nás jsou všechny děti hodné a vnímavé k těmto dětem, neberou je, jako kdyby byly něčím odlišní, měly nějaký problém nebo že by měly patřit jinam.

Příloha č. 6 – Rozhovor s AP4

1. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Zatím zde pracuji jeden rok.

2. Je tato práce pro Vás naplňující?

Je to něco nového a zatím si k tomu hledám cestičku, nejsem si úplně jistá, zda některé věci dělám správně, takže je možné, že se často tážu kolegyně učitelky, zda něco potřebuje připravit nebo s něčím pomoci a co se bude dít dál dle programu. V prvních měsících to bylo dost náročné, teď už je to lepší. Zatím se v této práci stále hledám, takže nevím, jestli bude pro mě naplňující.

3. Kdyby jste mohl/a pracovat jinde, zvolil/a byste si jiné povolání, nebo zůstal/a?

Předtím jsem chvíli pracovala jako obsluha v restauraci a pokud bych měla porovnávat tyto dvě práce, tak u obsluhování jsem se dost nachodila, takže vyčerpání bylo více fyzické, u asistence bývá na konci dne spíš psychického rázu. Ale to může být tím, že jsem teprve začátečník a nejsem na takovou zátěž zvyklá. Kdybych měla odejít ze školství, tak si práci najdu bez problémů a myslím, že bych se vrátila zpět k obsluze.

4. Jaký je Váš postoj k přidělování asistentů pedagoga již například v mateřské škole?

Můj postoj je kladný, protože díky přidělování asistenta pedagoga ve školce se mi naskytla příležitost vyzkoušet si tuto profesi a získat novou zkušenost u dětí, které ještě nemají takovou zášť jako děti na základní škole, jsou hodné, bez předsudků a je s nimi velmi rozdílná práce než s dětmi ve škole.

5. Jaký je Váš postoj k inkluzi?

Souhlasím s inkluzí ve školce i ve škole, celkově je to přínos pro všechny.

6. Jste v úzkém kontaktu s rodiči dítěte?

Ano, kontaktuji rodiče dítěte, které mám na starosti, když potřebuji sdělit současnou situaci, ve které se dítě nachází – progres, stagnace či regrese, anebo i co se týká běžných věcí jako nedostatek oblečení, informování o akcích a podobně.

7. Pokud ano, jaká je vaše vzájemná komunikace a postoj vůči Vám ze strany rodičů dítěte?

Já bych ho popsala jako vztah prodavačky a zákazníka, rodič se zeptá mě nebo kolegyně učitelky, na co se chce prioritně zeptat, na to mu odpovíme nebo naopak sdělujeme či se ptáme my, ale jde o neutrální půdu, nikoliv o nějaký přátelský přístup.

8. *Dostal/a jste se do bližšího kontaktu s rodiči dětí bez SVP?*

Ano, také jsem s nimi v kontaktu.

9. *Pokud ano, jak se vůči Vašemu povolání staví? Pokud ne, jaký si myslíte, že je jejich názor na povolání asistenta pedagoga? Jsou rádi za to, že tam jste, nebo jim to překáží?*

Ráno přebírám ostatní děti a odpoledne předávám jen dítě, ke kterému jsem přidělena, takže můj obzor je docela omezený, ale zřejmě někteří rodiče mají určitý respekt k tomuto povolání, ale také někteří si myslí, že je to zbytečně vytvořené místo.

10. *Myslíte si, že děti pohlíží na dítě, o které se staráte, špatně? Například z toho důvodu, že má problém, nebo z důvodu, že se mu dostává větší pozornosti?*

Myslím, že dítě, které mám na starost, považují za zvláštní, protože si nerado hraje s ostatními dětmi, je rádo v klidné místnosti, kde není téměř nikdo a je lehce agresivní. Chlapec je autista. A pohlíží na něj špatně, neboť se mu dostává větší pozornosti.

Příloha č. 7 – Rozhovor s AP5

1. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Tuto práci vykonávám jen půl roku.

2. Je tato práce pro Vás naplňující?

Líbí se mi být mezi dětmi a ráda se o někoho starám, ale to je dáno i tím, že jsem vystudovala střední zdravotnickou školu. Zatím váhám, jestli mne to více táhne k práci s dětmi v procesu vzdělávacím nebo jestli se budu chtít starat o děti nemocné v nemocnici. Ráda bych řekla, že bude naplňující, ale teprve se zaučuji v pedagogickém procesu, a kdoví, kam mě osud zavane.

3. Kdyby jste mohl/a pracovat jinde, zvolil/a byste si jiné povolání, nebo zůstala?

Tak v tom případě bych si zvolila zdravotní sestru na dětském oddělení, to by mě také bavilo.

4. Jaký je Váš postoj k přidělování asistentů pedagoga již například v mateřské škole?

Myslím, že v dnešní době je to práce velmi potřebná, když dětí s nějakou SVP přibývá, a pokud je přiděleno ve školce, tak je to jediné dobře nejen pro dítě, ale i pro rodiče, kteří pak vědí, jak s ním mohou pracovat.

5. Jaký je Váš postoj k inkluzi?

Já s inkluzí moc nesouhlasím, některé děti opravdu potřebují kolektiv dětí, které mají podobný handicap, jsou si mezi nimi jistější.

6. Jste v úzkém kontaktu s rodiči dítěte?

Ano, jsem.

7. Pokud ano, jaká je vaše vzájemná komunikace a postoj vůči Vám ze strany rodičů dítěte?

Vůbec si netroufám říct, jaký ke mně zaujímají postoj rodiče, doufám, že kladný, protože chladně se ke mně nikdo nechová. Komunikace probíhá vcelku normálně, s rodiči se bavím ráno nebo v poledne, kdy předávám dítě, snažím se zodpovědět, pokud něco potřebují, pokud je to věc, kterou netuším, tak je odkážu na kolegyni ve třídě nebo na vedoucí.

8. *Dostal/a jste se do bližšího kontaktu s rodiči dětí bez SVP?*

Ano, s nimi také hovořím.

9. *Pokud ano, jak se vůči Vašemu povolání staví? Pokud ne, jaký si myslíte, že je jejich názor na povolání asistenta pedagoga? Jsou rádi za to, že tam jste, nebo jim to překáží?*

Myslím, že většina rodičů vnímá pozici asistenta velmi dobře, žijeme v době, kde to není nic nového a neznámého a máme tu rodiče, kteří se vše snaží číst, jak informace na nástěnkách, webových stránkách, tak o samotné mateřské škole, hledají si slovíčka, kterým nerozumí a už mě překvapili i tím, že když jsem nastoupila do školky, tak snad o této práci věděli více než já.

10. *Myslíte si, že děti pohlíží na dítě, o které se staráte, špatně? Například z toho důvodu, že má problém, nebo z důvodu, že se mu dostává větší pozornosti?*

Když nad tím přemýšlím, tak se o dítě starají hezky, a to opravdu jen v pozitivním slova smyslu. Nic si na ni nedovolují, starám se totiž o holčičku s lehkým mentálním postižením, rádi si s ní hrají a ona si ráda hraje s nimi.

Příloha č. 8 – Rozhovor s AP6

1. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Již třetím rokem jsem asistentem ve školce.

2. Je tato práce pro Vás naplňující?

Ano, jsem velice spokojená, lepší a krásnější práci bych si nenašla.

3. Kdyby jste mohl/a pracovat jinde, zvolil/a byste si jiné povolání, nebo zůstala?

Kdybych si měla znovu vybrat, co bych mohla vykonávat, tak bych si znovu zvolila asistentku pedagoga. Dříve jsem dělala učitelku, ale jelikož jsem měla jít do důchodu a práce s dětmi mě bavila, ale už mě nebavilo neustálé papírování, tak jsem se rozhodla starat pouze o děti, o to, co mě z celé práce baví nejvíc.

4. Jaký je Váš postoj k přidělování asistentů pedagoga již například v mateřské škole?

Kdyby nebylo asistentů již v mateřské škole, tak je nás z řad učitelských opět o několik méně, protože co si budeme povídat, děti jsou drzejší, někteří se hůře zvládají, navíc když je ve třídě dítě s nějakou SVP, tak práce přibývá a k tomu jste s 25 dětmi celé ráno sama, to by každá druhá mohla jít brzy do blázince. Ale když je ve třídě asistentka a stačí, když se věnuje dítěti, ke kterému je přidělena, tak člověk cítí, že je pro dotyčné dítě uděláno maximum a zároveň i pro děti bez handicapu je věnována maximální pozornost.

5. Jaký je Váš postoj k inkluzi?

Dříve jsem se stavěla k tomu neutrálně nebo spíš negativně, nevnímala jsem to jako dobré pro děti se SVP, když se v takové škole nebo školce musí trápit. Ale změnila jsem názor, když k nám do třídy takové dítě přišlo, byla mu věnována maximální pozornost a navíc několik věcí okoukal od ostatních dětí. Tudiž jsem pro inkluzi.

6. Jste v úzkém kontaktu s rodiči dítěte?

Ano, jsem a s rodiči dítěte se i osobně znám, takže vztah mezi námi je přátelský.

7. Pokud ano, jaká je vaše vzájemná komunikace a postoj vůči Vám ze strany rodičů dítěte?

Jelikož se známe, tak spolu mluvíme na rovinu, některým maličkostem se zasmějeme, ale vždy povím veškeré informace, které chci říct, nic nezatajuji. Rodiče jsou nakloněni na naši stranu, takže jakmile je třeba něco procvičit doma, tak s tím vůbec neotálí a vychází všemu vstříc.

8. *Dostal/a jste se do bližšího kontaktu s rodiči dětí bez SVP*

Ano, pracuji v běžné třídě s jedním dítětem, které má přidělenou asistenci.

9. *Pokud ano, jak se vůči Vašemu povolání staví? Pokud ne, jaký si myslíte, že je jejich názor na povolání asistenta pedagoga? Jsou rádi za to, že tam jste, nebo jim to překáží?*

Jsou rádi, že pracuje u dětí někdo, kdo má třicet let zkušeností v mateřské škole. Když jsem se s některými rodiči bavila, tak ocenili, že se o tyto děti zajímám a chtěly vědět srovnání asistence a učitelky. Já si myslím, že učitelka má více práce s papírováním, má větší kompetence, ale i zodpovědnosti za děti, asistentka pomáhá, připravuje, pracuje s dětmi, tudíž myslím, že asistentka toho dělá spoustu a hlavně se má přesouvat tam, kam je potřeba a kam jí pedagog určí. Takže někdo se ke mně chová s respektem k této práci.

10. *Myslíte si, že děti pohlíží na dítě, o které se staráte, špatně? Například z toho důvodu, že má problém, nebo z důvodu, že se mu dostává větší pozornosti?*

Hned na začátku školního roku jsme se všichni seznámili, řekla jsem dětem o jejich kamarádovi, který to má v hlavičce jinak srovnané, než máme my, a že se mu to stalo, už když byl miminko. Chlapec má středně těžké mentální postižení. Ukázali jsme si, jak by to vypadalo, kdybychom neviděli, neslyšeli, nedokázali chodit a takto děti pochopili, jak se cítí ti, kteří mají nějaké obtíže. K chlapci se chovají ostatní hezky a předškoláci mi pomáhají, když se chlapec převléká.

Příloha č. 9 – Rozhovor s AP7

1. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Pracuji v mateřské škole rok a půl.

2. Je tato práce pro Vás naplňující?

Před touto prací jsem neměla zkušenost s dětmi, nevěděla jsem, co mám na takové pozici dělat, takže jsem se učila okoukáváním. Nyní musím říct, že tuto práci a hlavně děti jsem si zamilovala, chci dále v této profesi pokračovat, protože mi přítomnost dětí přináší radost a nový elán do dalších činností.

3. Kdyby jste mohl/a pracovat jinde, zvolil/a byste si jiné povolání, nebo zůstala?

V následujících pár letech bych určitě nechtěla práci měnit, dokud mě to baví a baví to se mnou i ostatní děti, tak budu pracovat na stejném místě.

4. Jaký je Váš postoj k přidělování asistentů pedagoga již například v mateřské škole?

Asistent pedagoga by měl být v každé mateřské škole, kde mají dítě s nějakou SVP, asistence vylepší vzdělávání daného dítěte.

5. Jaký je Váš postoj k inkluzi?

Souhlasím pouze s inkluzí v mateřské škole, na základní škole je už moc náročná, tam bych ji vypustila.

6. Jste v úzkém kontaktu s rodiči dítěte?

Ano, mluvím s nimi často.

7. Pokud ano, jaká je vaše vzájemná komunikace a postoj vůči Vám ze strany rodičů dítěte?

Komunikuji s nimi pravidelně, když to jde, tak každý den, ať vidí případný posun. Myslím, že si těchto informací velmi váží.

8. Dostal/a jste se bližšího kontaktu s rodiči dětí bez SVP?

I s těmito rodiči jsem v kontaktu, ale s nimi již nemluvím každý den.

9. *Pokud ano, jak se vůči Vašemu povolání staví? Pokud ne, jaký si myslíte, že je jejich názor na povolání asistenta pedagoga? Jsou rádi za to, že tam jste, nebo jim to překáží?*

Většinou se chovají mile, takže berou toto povolání také jako důležité.

10. *Myslíte si, že děti pohlíží na dítě, o které se staráte, špatně? Například z toho důvodu, že má problém, nebo z důvodu, že se mu dostává větší pozornosti?*

Pár menších dětí není tolik ohleduplných, protože dítě se SVP má více pozornosti než ony samotné.

Příloha č. 10 – Rozhovor s U1

1. Jak se jako pedagog stavíte k inkluzi?

Kladně. Myslím, že inkluze může být pro některé děti přínosná, ale mám k tomu určité výhrady. Jsem spíše pro integraci, jelikož pracuji v mateřské škole, která děti integruje.

2. Máte ve třídě dítě, které má asistenta pedagoga?

Ano, mám jednoho asistenta.

3. Je pro Vás možnost přidělení asistenta pedagoga vhodné řešení?

Když není jiného východiska a dítě bez asistenta jinak nefunguje, tak je to jistě vhodné řešení.

4. Jaká je Vaše komunikace s asistentem pedagoga?

Výborná, dokáže povídat k danému tématu, je vždy nápomocná.

5. Vnímáte nějaké změny ze strany dětí po přidělení asistenta pedagoga?

To nedokážu úplně říct, protože jsem do této školky přišla, když už byl asistent přidělen. Každopádně dítě, kterému je asistent přidělen, ho bere jako svého kamaráda, je k němu více vázané než k učitelce.

6. Řeší s Vámi rodiče asistenta pedagoga?

Ne, neřeší.

7. Pokud ano, jaký postoj zaujímají?

Nevím, jaký postoj zaujímají, když se o asistentovi se mnou nebaví.

Příloha č. 11 – Rozhovor s U2

1. Jak se jako pedagog stavíte k inkluzi?

Já mám k inkluzi blízký vztah, podporuje toleranci mezi dětmi a zlepší výukový proces, ale zlepšila bych i pracovní podmínky pedagoga.

2. Máte ve třídě dítě, které má asistenta pedagoga?

Ano, mám.

3. Je pro Vás možnost přidělení asistenta pedagoga vhodné řešení?

Někdy bývá i jediné řešení, jak může dítě ve třídě fungovat.

4. Jaká je Vaše komunikace s asistentem pedagoga?

Naprosto skvělý, pomáhá dětem, u kterých ji potřebuji, a když s něčím potřebuji pomoci, tak se sama nabídne. Nesnaží se převzít slovo v komunitním kruhu, pokud chci, aby hru či činnost pochopili i děti, ke kterým je přidělena, nebo děti, kteří ji hned nepochopí, tak je vždy po ruce a pomůže.

5. Vnímáte nějaké změny ze strany dětí po přidělení asistenta pedagoga?

Děti berou asistenta pedagoga jako kamaráda, se kterým si mohou hrát, který jim pomůže, ale zároveň neděláme velké rozdíly mezi asistentem a pedagogem, i děti ho vnímají jako dalšího dospělého, kterému se mohou svěřit, mohou se s ním smát, ale také poslouchat.

6. Řeší s Vámi rodiče asistenta pedagoga?

Jen jednou se mě zeptali, zda mohou mluvit s asistentem, a to kvůli věci, kterou řešili ráno, a já jsem u ní nebyla, protože jsem přišla na odpolední směnu. Jednalo se o procvičování vadně vyslovených hlásek při logopedické chvílce a asistentka měla rodičům říct, jak cvičení proběhlo a zda došlo ke zlepšení.

7. Pokud ano, jaký postoj zaujímají?

Stoprocentně jsou rádi všichni, rodiče i děti bez SVP, rodiče a s nimi děti se SVP a samozřejmě já jako učitelka. Máme rodiče hodné a také hodnou a skvělou asistentku, takže rodiče s ní komunikují velmi rádi.

Příloha č. 12 – Rozhovor s U3

1. *Jak se jako pedagog stavíte k inkluzi?*

Inkluzivní vzdělávání není nic pro mě, jsem zvyklá na to, že děti s nějakou SVP chodily do zvláštní školy a mohla jsem se plně věnovat dětem bez žádného zdravotního handicapu.

2. *Máte ve třídě dítě, které má asistenta pedagoga?*

Ne, nemám, ale byla jsem ve druhé třídě s asistentem pedagoga na záskok.

3. *Je pro Vás možnost přidělení asistenta pedagoga vhodné řešení?*

Dříve takové děti také byly, ale asistenta neměly a musely pracovat přímo s učitelkou. Učitelka by měla mít větší přehled o dětech, které ve třídě má. Já nevnímám asistenta jako vhodné řešení.

4. *Jaká je Vaše komunikace s asistentem pedagoga?*

Já na třídě asistenta nemám, ale když jsem byla na záskok ve druhé třídě s asistentem, tak jsem většinu věcí udělala sama a asistentku jsem pouze poprosila, aby si vzala ke stolečku dítě, které potřebuje mít více dopolední individuální výuky. Takže spolupráce byla neutrální, spíše jsme nespolupracovaly.

5. *Vnímáte nějaké změny ze strany dětí po přidělení asistenta pedagoga?*

Záleží na tom, jaký má přístup k práci a dětem asistent, který je přijímaný do této funkce. Když ve vedlejší třídě pracovala předtím asistentka, kterou práce nebavila, chtěla si jen s dospělými povídat a jakákoliv práce s dětmi jí byla zatěžko, tak jsem u dětí viděla, že na začátku jí ve třídě nevnímaly a při jejím odchodu si na ni ani nevzpomněly. Teď je tam jiná asistentka, ta se teprve zaučuje, ale je lepší než ta předešlá, s dětmi si jde hrát nebo si s nimi povídá.

6. *Řeší s Vámi rodiče asistenta pedagoga?*

Tohle se mnou vůbec neřeší, ve třídě nemám dítě, které by asistenci potřebovalo, ani rodiče si to zřejmě nemyslí, protože se mě na to neptali.

7. *Pokud ano, jaký postoj zaujímají?*

Co vidím u ostatních tříd, tak se najdou tací, kteří si vymýšlí a berou tuto práci jako pozici uklízečky, ale naopak jiní jsou vděční, že je jejich dítěti věnována maximální péče.

Příloha č. 13 – Rozhovor s U4

1. Jak se jako pedagog stavíte k inkluzi?

Zaujímám negativní postoj, protože Ministerstvo se takto rozhodovalo, jestli navýšit plat učitelů nebo přidat na inkluzi a protože toto téma na veřejnosti stojí v negativním světle, tak se rozhodli přidat učitelům, ale na asistenty pedagoga již nezbyly peníze.

2. Máte ve třídě dítě, které má asistenta pedagoga?

Ne, nemám.

3. Je pro Vás možnost přidělení asistenta pedagoga vhodné řešení?

Asi ano, tyto děti by si měly zvyknout na to, že s někým spolupracují.

4. Jaká je Vaše komunikace s asistentem pedagoga?

Protože nemám ve třídě asistenta, tak tuto otázku nemohu úplně zodpovědět, ale jsem klidný typ člověka a umím vycházet dobře s lidmi, takže komunikační bariéra by jistě nebyla.

5. Vnímáte nějaké změny ze strany dětí po přidělení asistenta pedagoga?

Asi by byly rády za dalšího dospělého, se kterým si mohou povídat., ani by jej nebraly jako asistenta.

6. Řeší s Vámi rodiče asistenta pedagoga?

Pár rodičů za mnou přišlo a řešilo tuto situaci.

7. Pokud ano, jaký postoj zaujímají?

Dvakrát se mi stalo, že o asistentovi nechtěli ani slyšet, jednou za mnou přišli sami, že se obávají, že jejich dítě bude potřebovat asistenci.

Příloha č. 14 – Rozhovor s U5

1. Jak se jako pedagog stavíte k inkluzi?

Proti inkluzi nemám nic, zaujímám více kladný postoj, ale musím říct, že na rozdíl od mateřské školy to musí být na základní škole doslova masakr. Tam mají přeplněné třídy, mají nedostatek kvalitních asistentů a hodně dětí s nějakým handicapem. Když už, tak jsem spíš pro inkluzi v mateřských školách.

2. Máte ve třídě dítě, které má asistenta pedagoga?

Ano, mám.

3. Je pro Vás možnost přidělení asistenta pedagoga vhodné řešení?

Já jsem za tuto možnost neskutečně vděčná, nedovedu si představit, co bych dělala, kdybych ke svým dětem na třídě neměla asistenci, asi bych se zbláznila (smích). Je to neskutečná úleva a vládne tu větší klid a pohoda, když máme rozdělené role.

4. Jaká je Vaše komunikace s asistentem pedagoga?

Musím říct, že výborná, má asistentka je neskutečný anděl, kterého mi seslalo snad samo nebe. Komunikujeme spolu v přátelském módu, dá se říct, že máme vytvořenou vnitřní řeč a rozumíme si, co chce ta druhá udělat. Nemusím nic zdlouhavě vysvětlovat a asistentka to připraví, ujme se toho.

5. Vnímáte nějaké změny ze strany dětí po přidělení asistenta pedagoga?

Stejně jako já i děti jsou z asistentky nadšené a vím, že kdyby nám měla odejít, tak ji obrečíme. Děti jsou v této třídě velmi spokojené, a to cítí i rodiče těchto dětí. Děti, ke kterým je asistentka přidělena, s ní rády pracují a ani snad nevnímají, že by dělaly nějaké úkoly.

6. Řeší s Vámi rodiče asistenta pedagoga?

Řeší pouze v kladném slova smyslu.

7. Pokud ano, jaký postoj zaujímají?

Rodiče si ji vychvalují a říkají, že o ní často doma jejich děti hovoří. Takže jsou také spokojeni, když jsou spokojené jejich ratolesti.

Příloha č. 15 – Rozhovor s U6

1. Jak se jako pedagog stavíte k inkluzi?

Nesouhlasím s tím, dítě, které má nějaké mentální problémy, nabourá celou činnost, vzdělávání nechápe. Inkluzivní vzdělávání bych zrušila.

2. Máte ve třídě dítě, které má asistenta pedagoga?

Mám, jedno dítě na asistenta.

3. Je pro Vás možnost přidělení asistenta pedagoga vhodné řešení?

Díky asistentovi je věnována pozornost tomuto dítěti, většinou s ním pracuje individuálně, pokud dělá činnost s ostatními dětmi, hlídám si, abych u něj byla já nebo asistentka, aby nenarušovalo činnost. Je vhodným řešením.

4. Jaká je Vaše komunikace s asistentem pedagoga?

Dobrá, co řeknu, tak udělá, i když neudělá nic navíc.

5. Vnímáte nějaké změny ze strany dětí po přidělení asistenta pedagoga?

Půl napůl, některé děti, které se s ní dostanou více do kontaktu, tak jí mají rády, ostatním je to jedno, jestli tam je nebo zrovna chybí, neshání se po ní.

6. Řeší s Vámi rodiče asistenta pedagoga?

Jedni rodiče za mnou přišli, že si myslí, že jejich dítě je na jiné mentální úrovni než děti jiné a ptali se mě, jestli si myslím to samé.

7. Pokud ano, jaký postoj zaujímají?

Jen chtěli získat více informací a dostat potvrzení, že jejich mínění je správné.

Příloha č. 16 – Rozhovor s U7

1. Jak se jako pedagog stavíte k inkluzi?

Každé dítě má právo na úspěch a myslím si, že toho mohou děti se SVP dosáhnout díky inkluzi.

2. Máte ve třídě dítě, které má asistenta pedagoga?

Ano, mám.

3. Je pro Vás možnost přidělení asistenta pedagoga vhodné řešení?

Ano, je to vhodné řešení. Společnými silami s učitelkou pracuji na lepším vzdělávání daného dítěte.

4. Jaká je Vaše komunikace s asistentem pedagoga?

Komunikace probíhá v pořádku, neustále se vzájemně informujeme o dětech a spolu vytváříme individuální činnosti pro děti se SVP.

5. Vnímáte nějaké změny ze strany dětí po přidělení asistenta pedagoga?

Asistent s tímto dítětem začal pracovat již v době, kdy jsem zde ještě neučila. Jinak bych řekla, že spolu mají nějaký vztah, dítě nejradši komunikuje jen s asistencí.

6. Řeší s Vámi rodiče asistenta pedagoga?

Řeší, ale většinou si nepřipouštějí, že by jejich dítě mělo nějaký problém.

7. Pokud ano, jaký postoj zaujímají?

Pokud je to něco nepříjemného, tak docela odmítavý.